

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

RŪTA SLIDŽIAUSKAITĖ
II kurso studentė

APLINKOSAUGA D. TRUMPO SAUGUMO DARBOTVARKĖJE

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: prof. dr. Tomas Janeliūnas

Vilnius, 2019

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIS

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „Aplinkosauga D. Trumpo saugumo darbotvarkėje“ yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Rūta Slidžiauskaitė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Slidžiauskaitė R., „Aplinkosauga D. Trumpo saugumo darbotvarkėje“ Tarptautinių santykių ir diplomatijos specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas T. Janeliūnas. – V., 2019. 78 p.

Reikšminiai žodžiai: „aplinkosauga“, „klimato kaita“, „desaugumizavimas“, „Donaldas Trumpas“.

Šiame darbe nagrinėjama D. Trumpo aplinkosaugos politika saugumo srityje. Naudojamasi desaugumizavimo teorinėmis prielaidomis įvertinti pagrindinius D. Trumpo aplinkosaugos politikos aspektus.

Atvejo analizei pasirenkama D. Trumpo retorika, formalūs veiksmai ir jo administracijos veikla, susijusi su aplinkosauga, klimato kaita. Siekiama nustatyti kaip pasikeitė ir ar pasikeitė JAV saugumo darbotvarkė D. Trumpui tapus prezidentu ir kaip tai veikia JAV politiką.

TURINYS

TURINYS.....	5
SANTRUMPOS	6
ĮVADAS.....	7
1. SAUGUMIZAVIMO TEORIJS IR DESAUGUMIZAVIMO TEORINĖS PRIELAIDOS	14
1.1. Kopenhagos mokyklos saugumizavimo teorija.....	14
1.2. Aplinkosauga kaip saugumizavimo objektas	16
1.3. Desaugumizavimo teorinės prielaidos.....	19
2. B. OBAMOS APLINKOSAUGOS POLITIKOS PALIKIMAS	22
3. APLINKOSAUGOS PROBLEMOS D. TRUMPO POLITIKOJE	34
3.1. D. Trumpo anti–aplinkosauginė retorika.....	34
3.2. D. Trumpo anti–aplinkosauginė politika „Twitter“.....	40
3.3. D. Trumpo formalūs veiksmai paneigiant aplinkosaugos problemas.....	42
3.4. D. Trumpo administracijos veikla	48
4. D. TRUMPO NACIONALINĖ SAUGUMO STRATEGIJA.....	53
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	59
SUMMARY	61
ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS	63

SANTRUMPOS

CAP – „Klimato veikslių planas“ (angl. „Climate Action Plan“)

CPP – „Švarios energijos planas“ (angl. „Clean Power Plan“)

EPA – JAV Aplinkos apsaugos agentūra (angl. Environmental protection agency)

ES – Europos Sąjunga

G20 – Dvidešimtuko grupė (angl. Group of Twenty)

G7 – Septintuko grupė (angl. The Group of Seven)

JAV – Jungtinės Amerikos Valstijos

JT – Jungtinės Tautos

JTBKKK – Jungtinių Tautų Bendroji klimato kaitos konvencija

SGD – suskystintos gamtinės dujos (angl. LNG)

IVADAS

Nuo tada kai aštuntajame dešimtmetyje aplinkosaugos problemos tapo dažna politinio diskurso tema, ne kartą pasirodė pasiūlymai diskutuoti apie jų reikšmę saugumui¹. Po truputį aplinkosaugos problemų reikšmė politinėje darbotvarkėje išsikovojo savo vietą, kaip viena iš saugumo problemų². Barackas Obama 2010 m. Nacionalinio saugumo strategijoje klimato kaitą įvardijo kaip vieną iš iššūkių, o 2015 m. Nacionalinio saugumo strategijoje klimato kaitą jau išskyrė kaip vieną iš pagrindinių strateginių rizikų JAV interesams – „klimato kaita yra neatidėliotina ir didėjanti grėsmė mūsų nacionaliniam saugumui, prisidedanti prie didesnių stichinių nelaimių, pabėgėlių srautų ir konfliktų dėl pagrindinių išteklių, pavyzdžiui, maisto ir vandens³“. 2015 m. Nacionalinio saugumo strategijoje klimato kaitą įtvirtino kaip nacionalinio saugumo riziką kartu su tokiomis grėsmėmis kaip pavyzdžiui, masinio naikinimo ginklų platinimas ir katastrofiški išpuoliai JAV.

L. Brown dar 1977 metais teigė, kad saugumo samprata turėtų būti išplėsta įtraukiant aplinkos grėsmes, kurios kyla dėl resursų stokos ir demografinių problemų⁴. Aplinkosaugos problemų atsiradimą pagrindiniuose JAV saugumo dokumentuose – Nacionalinio saugumo strategijose, gali paaiškinti Kopenhagos mokyklos saugumizavimo teorija. Kopenhagos mokykla saugumo studijose praplečia tradicinį saugumo apibrėžimą. Kopenhagos mokyklos atstovų Barry Buzan, Ole Wæver bei Jaap de Wilde knygoje „Security: A New Framework for Analysis“⁵, išskiriamos trys koncepcijos – sektorių, regioninio saugumo kompleksų ir saugumizavimo. Saugumizavimo teorija paaiškina, kaip tam tikri klausimai yra paverčiami saugumo problemomis arba, kitaip tariant, „saugumizuojami“. Saugumizavimas reiškia, kad problema identifikuojama kaip kelianti egzistencinę grėsmę valstybei, o tai leidžia imtis visų įmanomų priemonių grėsmei pašalinti, pavyzdžiui, suteikia prielaidas imtis ypatingų ar itin skubių priemonių jai spręsti.

---

¹ Lester Brown. „Redefining national security“. Worldwatch Paper 14 Washington DC: Worldwatch Institute 1977, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED147229.pdf> [Žiūrėta 2019-02-06]

² Richard A. Matthew. The Environment as a National Security Issue. Journal of Policy History, Volume 12, Issue 1, January 2000, p. 101-122.

³ 15. National Security Strategy, February 2015, The White House, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf [Žiūrėta 2019-02-06]

⁴ Lester Brown.

⁵ Barry Buzan, Ole Wæver, and Jaap de Wilde, Security-A New Framework for Analysis, Boulder London: Lynne Rienner, Publishers Inc., 1998.

Klimato kaitos problemų perkėlimas į JAV saugumo darbotvarkę B. Obamos prezidentavimo laikotarpiu gali būti laikomas tipiniu saugumizavimo pavyzdžiu. B. Obama ryžtingą norą pakeisti JAV aplinkosaugą deklaravo būdamas ir kandidatu į JAV prezidentus⁶, juo tapęs ir toliau rodė itin didelį dėmesį aplinkosaugai ir klimato kaitai. Prezidentas B. Obama nuolatos pabrėždavo klimato kaitos svarbą – pavyzdžiui, 2016 m. rugsėjį įvykusiame G20 aukščiausiojo lygio susitikime Hangdžou mieste Kinijoje, jis deklaravo, kad „jokios grėsmės nėra labiau siaubingos pasauliniu mastu, o potencialiai – destruktivesnės ir destabilizuojančios nei klimato kaita“, „didėjanti klimato kaitos grėsmė gali dramatiškai apibrėžti šio amžiaus kontūrus nei bet kuris kitas iššūkis“⁷. Ypač Baracko Obamos administracijos valdymo metu JAV tapo pasauliniu lyderiu klimato kaitos srityje, smarkiai padidino švarių ir atsinaujinančių degalų gamybą, sumažino šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, pasirašė pagrindinius tarptautinius aplinkosaugos susitarimus. Jam taip pat pritarė ir Gynybos departamentas (angl. The Department of Defense) ir klimato kaitą pavadino „grėsmių daugikliu“⁸, bei Vidaus saugumo departamentas (angl. The Department of Homeland Security) teigė, kad tai yra pagrindinė vidaus saugumo rizika⁹. B. Obama padarė dar vieną svarbų žingsnį klimato kaitos grėsmei spręsti pasirašydamas Prezidento memorandumą¹⁰, pagal kurį federalinė vyriausybė turi visapusiškai atsižvelgti į klimato kaitos poveikį kuriant ir įgyvendinant visas nacionalines saugumo politikos kryptis ir planus. Prezidento memorandumą palaikė ir Nacionalinės žvalgybos taryba (angl. National Intelligence Council), kurios ataskaitoje nurodyta, jog klimato kaita jau daro didelį poveikį, ir kad tai „gali kelti svarbius nacionalinio saugumo iššūkius Jungtinėms Valstijoms per ateinančius du dešimtmečius“, įskaitant sunkumus karinėms operacijoms ir karinėms bazėms.

Atsižvelgiant į tai, jog vis daugiau grėsmių kelia rizikas nacionaliniam saugumui, kuriamos naujos saugumo sampratos, į kurias, be kita ko, įtraukiami įvairūs objektai (pavyzdžiui, grėsmės

---

⁶ Philip Gass, John Drexhage. Environmental Policies under an Obama Administration: Is Change in the Air? February 2009 Air & Waste Management Association, p. 2. https://www.iisd.org/sites/default/files/publications/special_feature_enviro_policy.pdf [Žiūrėta 2019-02-06]

⁷ Integrating Climate Change into National Security Planning September 21, 2016 by Ambassador Susan Rice, Brian Deese. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/09/21/integrating-climate-change-national-security-planning> [Žiūrėta 2019-02-06]

⁸ Secretary of Defense Speech. Conference of Defense Ministers of the Americas Oct. 13, 2014 <https://dod.defense.gov/News/Speeches/Speech-View/Article/605617/> [Žiūrėta 2019-02-06]

⁹ Ten pat, Integrating Climate Change into National Security Planning September 21, 2016 by Ambassador Susan Rice, Brian Deese.

¹⁰ Presidential Memorandum – Climate Change and National Security September 21, 2016 <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/09/21/presidential-memorandum-climate-change-and-national-security> [Žiūrėta 2019-02-06]

žmonėms), įvairias grėsmių formas (pavyzdžiui, aplinkosaugos problemos, klimato kaita). Aplinkosaugos problemos kaip grėsmė individualiam, nacionaliniam ar pasauliniam saugumui, saugumo tyrimų diskurse atsirado nauja darbotvarkė – aplinkosaugos saugumo. Įprastai aplinkosaugos saugumo darbotvarkė apima aplinkos blogėjimą, visuotinį atšilimą ir klimato kaitą. Šie klausimai išplėtė žmogaus supratimą apie aplinkos pokyčius, konfliktus ir pažeidžiamumą ir išnagrinėjo išsaugojimo ir tvaraus vystymosi vaidmenį skatinant taiką, stabilumą ir žmonių saugumą¹¹.

Aplinkosaugos saugumo klausimai vis dažniau tampa tyrimų objektais, vis daugiau dėmesio skiriama ne tik aplinkosaugai kaip saugumo objektui (dažnai pasitelkiant ir saugumizavimo teoriją), bet ir galimiems aplinkosaugos problemų sprendimams rasti, atskirų visuomenės grupių požiūriui ir veiksams atskleisti. Pavyzdžiui, Rita Floyd¹² savo tyrime analizuodama kintančią JAV aplinkos apsaugos politiką, pasiūlė patikslintą saugumizavimo teoriją, kuri leidžia suprasti pagrindinių veikėjų ketinimus ir jų moralinį vertinimą aplinkos apsaugos sektoriuje; skiria dėmesį klausimams – kaip saugumizuojamas ir kaip turėtų būti saugumizuojamas aplinkosaugos sektorius. Niloy Ranjan Biswas ypatingą dėmesį skiria aplinkai kaip saugumo grėsmei ir remdamasis saugumizavimo teorija susieja aplinką ir saugumą, savo tyrime jis kaip ir pritaria Rita Floyd pasiūlytai patikslintai saugumo darbotvarkei, kurioje įtraukiamos ir aplinkosaugos problemos¹³, tokiu būdu išplečiant Kopenhagos mokyklos siūlytą saugumo objektų sąrašą. Kiti autoriai taip pat savo tyrimuose analizuoja priežastis, kodėl aplinkosauga tampa kai kurių valstybių saugumo darbotvarkių klausimu, pavyzdžiui, Geoffrey D. Dabelko ir P. J. Simmons argumentuoja, jog išsivysčiusios šalys labiau linkusios galvoti apie aplinką ir saugumą pasaulinių aplinkos pokyčių ir geostrategiškai svarbių sričių nestabilumo ir konfliktų potencialo atžvilgiu, o besivystančios šalys labiau linkusios rūpintis vietos ir regionų problemų žmogaus saugumu¹⁴, todėl aplinkosauga, kaip saugumo darbotvarkės klausimas nėra visuotinai paplitęs. Prie tokių valstybių, kurios labiau linkusios galvoti apie aplinką ir į savo saugumo

---

¹¹ Richard Matthew and Brian McDonald, *Networks of Threats and Vulnerability: Lessons From Environmental Security Research*, ECSP Report, Issue 10 2004, p.10.

¹² Rita Floyd. *Security and the Environment: Securitisation Theory and US Environmental Security Policy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010 p. 192.

¹³ Niloy Ranjan Biswas. "Is the Environment a Security Threat? Environmental Security beyond Securitization." *International Affairs Review* Vol. XX, No. 1: Winter 2011., p. 18.

¹⁴ Geoffrey Dabelko P.J. Simmons. *Environment and security: Core Ideas and U.S. Government Initiatives*. *The SAIS Review* 17: 127-146.

darbotvarkę įtraukti aplinkosaugą (klimato kaitą), būtų galima priskirti ir JAV, tačiau tokia aiški pozicija JAV buvo tik B. Obamos valdymo metu.

Nors galima rasti ir tyrimų atliktų priešinga kryptimi, pavyzdžiui, vienas iš tokios išplėtos saugumo darbotvarkės (įtraukiant ir aplinkosaugą) priešininkų – D. Deudney nepritaria aplinkosaugai kaip tarptautinio saugumo objektui¹⁵. Yra ir daugiau kritikuojančių bei teigiančių, kad tam tikri departamentai ir agentūros (ir aplinkosaugos nevyriausybinės organizacijos) naudoja „saugumo“ terminą, kad gautų daugiau dėmesio ir finansavimo aplinkosaugos prioritetams¹⁶. Kritikai taip pat kelia susirūpinimą, kad aplinkosaugos ir saugumo derinimas lems perdėtą aplinkosaugos klausimų saugumizavimą¹⁷. Tačiau akivaizdu, kad dauguma tyrimų atliekama siekiant pagrįsti aplinkosaugos problemų kaip saugumo darbotvarkės dalies egzistavimą arba atmesti galimybę išplėsti saugumo darbotvarkę, tačiau praktiškai nėra tyrimų, nagrinėjančių aplinkosaugos problemų kaip desaugumizavimo objekto.

Donaldso Trumpo ir jo administracijos vaidmuo ir veikla aplinkosaugos srityje susilaukia nemažo dėmesio, ypač atsižvelgiant į tai, kad jis visuomet reiškia itin skeptišką nuomonę apie klimato kaitą bei kitas aplinkosaugos problemas. Dar būdamas respublikonų kandidatu į JAV prezidento postą, ne kartą reiškė nuomonę apie per daug šaltą orą ir teigė, kad netiki klimato kaita¹⁸. Tapęs JAV prezidentu D. Trumpas oficialiai nurodė didžiąja dalimi atšaukti jo pirmtako Baracko Obamos klimato apsaugos planą, kuris numatė griežtus emisijų iš anglimi kūrenamų elektrinių ribojimus, metano emisijų ribojimus naftos ir dujų pramonėje. Pagrindinis motyvas, lėmęs šio sprendimo priėmimą – esą šis sprendimas leis šalyje sukurti labai daug naujų darbo vietų. Dar vienas Baracko Obamos sprendimas – prisijungti prie Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos taip pat jau atšauktas, kiti sprendimai arba atšaukti, arba keičiami daug mažiau ribojančiomis nuostatomis. Donaldas Trumpas 2017 m. gruodžio 18 d. pristatė savo pirmąją Nacionalinę saugumo strategiją, kurioje daugiausia dėmesio skiriama Kinijai ir Rusijai kaip „revizionistinėms galioms“, kartu pašalinant „klimato kaitą“ kaip nacionalinę grėsmę. Šie D. Trumpo veiksmai – klimato kaitos išėmimas iš Nacionalinės saugumo

---

¹⁵ Daniel Deudney, Environment and security: Muddled thinking, Bulletin of the Atomic Scientists Volume 47, No 3 1991, p. 28.

¹⁶ Marc A. Levy. Is the environment a national security issue? International Security Volume 20, No. 2 (Fall, 1995), p. 35-62.

¹⁷ Simon Dalby. Security, Modernity, Ecology: The Dilemmas of Post-Cold War Security Discourse. Alternatives: Global, Local, Political Vol 17, Issue 1, 1992, p. 95-134.

¹⁸ Heather Haddon. Donald Trump: 'I Don't Believe in Climate Change'. Sep 24, 2015, The Wall Street Journal. <https://blogs.wsj.com/washwire/2015/09/24/donald-trump-i-dont-believe-in-climate-change/> [Žiūrėta 2019-02-08]

strategijos, puikus pavyzdys, kaip jau saugumizuotas klausimas – aplinkosauga/ klimato kaita, tapo desaugumizuotu.

Tyrimo problema.

Kaip Donaldo Trumpo vykdoma politika keičia JAV saugumo darbotvarkę aplinkosaugos srityje lyginant su Baracko Obamos valdymo laikotarpiu?

Darbo tikslas.

Išanalizuoti ir išsiaiškinti aplinkosaugos problemų pokyčius JAV saugumo darbotvarkėje.

Tyrimo uždaviniai:

a) aptarti saugumizavimo teorijas ir desaugumizavimo teorines prielaidas, bei aplinkosaugą kaip saugumizavimo objektą;

b) aptarti B. Obamos retoriką ir kitus veiksmus, įtraukiant aplinkosaugos problemas į saugumo darbotvarkę;

c) išanalizuoti D. Trumpo retoriką ir kitus veiksmus, įvertinant aplinkosaugos problemų kaip saugumo darbotvarkės dalį, neigimą;

d) išnagrinėti aplinkosaugos problemų desaugumizavimo procesą JAV nacionalinėse saugumo strategijose.

Trumpa literatūros apžvalga

D. Trumpo 2017 m. pristatyta JAV nacionalinio saugumo strategija susilaukė nemažo dėmesio, Aaron Ettinger¹⁹ ne tik pristatė pagrindinius JAV nacionalinio saugumo strategijos pasikeitimus, bet ir kaip joje bandoma sujungti dvi nesuderinamas pasaulėžiūras į vieną doktriną: prezidento „America First“ nacionalizmą ir septyniasdešimt metų kurtą JAV tarptautinį lyderės vaidmenį. Taip pat ir kiti autoriai kaip Emma Ashford, Joshua R. Itzkowitz Shifrinson²⁰ neslepia kritiško požiūrio ir nevengia kritikos 2017 m. strategijai. Atsižvelgiant į skeptišką D. Trumpo požiūrį į klimato kaitos poveikį, netgi galima sutikti tyrimų, vertinančių JAV Konstitucijos įpareigojimus JAV prezidentui saugoti valstybę nuo klimato kaitos padarinių, pavyzdžiui, Garrison Bishop atliktas

---

¹⁹ Aaron Ettinger. Trump's National Security Strategy: "America First" meets the establishment. *International Journal*, Vol. 73(3), 474–483.

²⁰ Emma Ashford, Joshua R. Itzkowitz Shifrinson. Trump's National Security Strategy: A Critics Dream. *Texas National Security Review*: March 2018, Volume 1, Issue 2.

vertinimas²¹. Ypač kritiškai vertinami D. Trumpo priimti ir priimami sprendimai, atšaukiantys B. Obamos administracijos metu priimtus²², pavyzdžiui, dėl anglies naudojimo²³, dėl pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo.

Taip pat įvertinus D. Trumpo retoriką, pagrindinius veiksmus aplinkosaugos srityje, galima rasti tyrimų, vertinančių, kokie kiti subjektai, jų veiksmai gali daryti įtaką aplinkosaugos užtikrinimui, pavyzdžiui, visuomenės įtaka²⁴ lemia, kad aplinkosauga net ir prezidentui imantis veiksmų nėra užmirštama, o atskirų JAV valstijų²⁵ tolesnis laikymasis, B. Obamos administracijos metu, priimtų aplinkosaugos sprendimų, parodo, kad net ir federalinei valdžiai aplinkosaugos problemas išimant iš saugumo darbotvarkės, tai nepakeičia jų ypatingo vaidmens saugumui. Be to, Maria Julia Trombetta²⁶ tyrė ir aplinkosaugos problemų, kaip saugumo problemų keičiančių nusistovėjusias saugumo praktikas. Taip pat vertinami ir pokyčių, įvykusių dėl D. Trumpo saugumo darbotvarkės pakeitimų, santykis su JAV užsienio politika, pavyzdžiui, Cao Jiahan²⁷ vertino, kaip pokyčiai aplinkosaugos srityje kaip saugumo sektoriaus, paveikė JAV – Kinijos dvišaliuose santykiuose.

Teorinis pagrindas

Barry Buzan ir Ole Weaver saugumizavimo teorija. Neretai aplinkosauga, jos iššūkiai tampa saugumizavimo objektu šiuolaikinėje politinėje darbotvarkėje. Barry Buzan pažymėjo ypatingą aplinkosaugos reikšmę, kaip pagrindinės paramos sistemos žmonėms²⁸.

Saugumizavimo teorija ir desaugumizavimo teorinės prielaidos. Kopenhagos mokyklos atstovai desaugumizavimą supranta, kaip tam tikros problemos išėmimą iš saugumo, skubių atvejų darbotvarkės. Desaugumizuoti galima įvairiais būdais: paprasčiausiai nebediskutuojant apie problemą

---

²¹ Garrison Bishop, The President's Constitutional Responsibility to Confront Climate Change and Invest in Renewable Energy for National Security, *Hastings Constitutional Law Quarterly* 2018 Volume 45 p. 672.

²² Jessica Hejny. "The Trump Administration and Environmental Policy: Reagan Redux?". *Journal of Environmental Studies and Sciences* June 2018, Volume 8, Issue 2, p. 197–211.

²³ Brian Deese, Paris Isn't Burning: Why the Climate Agreement Will Survive Trump, *Foreign Affairs* 2017, Volume 96, p. 83.

²⁴ Elizabeth Bomberg. Environmental politics in the Trump era: an early assessment, *Environmental Politics*, Volume 26, 2017 - Issue 4, p. 956-963.

²⁵ Jonathan A. Lesser. Energy and Environmental Policy in the Trump Era. *Natural Gas & Electricity*. 18 April 2017. Volume 33, Issue 10, p. 1-6.

²⁶ Maria Julia Trombetta. Environmental security and climate change: analysing the discourse, *Cambridge Review of International Affairs*, Volume 21, 2008 - Issue 4, p. 585-602.

²⁷ Cao Jiahan. Recalibrating China-U.S. Climate Cooperation Under the Trump Administration. *China Quarterly of International Strategic Studies* 2018 Vol. 04, No. 01, p. 77-93.

²⁸ Barry Buzan, *People, states, and fear: an agenda for international security studies in the post-Cold War era*, New York: Harvester Wheatsheaf 1991, p.19.

saugumo srityje; pateikiant atsakymus į saugumizuotus klausimus, kurie nebekelia saugumo dilemos; ar kitais „užburiančiais“ metodais grąžinant saugumo problemas į įprastą politikos diskursą²⁹.

Tyrimo šaltiniai – tarptautinių santykių moksliniai šaltiniai, pagrindiniai JAV teisės dokumentai (Nacionalinio saugumo strategijos ir kiti), politikų, valstybės pareigūnų kalbos, pranešimai, socialinės medijos įrašai.

Tyrimo metodai: atvejo studijos metodas, pasitelkiant jį analizuoti D. Trumpo retoriką tapus JAV prezidentu aplinkosaugos srityje; turinio analizės.

Darbo struktūra.

Pirmojoje darbo dalyje pristatoma saugumizavimo teorija bei pagrindinės desaugumizavimo teorinių prielaidų idėjos, bei aplinkosauga kaip saugumizavimo objektas. Antroji dalis skirta Baracko Obamos palikimui aplinkosaugoje aptarti, įvertinant kokia padėtis JAV aplinkosaugos politikoje buvo iki Donaldui Trumpui tampant JAV prezidentu (*status quo*). Trečioji darbo dalis skirta įvertinti D. Trumpo retoriką, formalius veiksmus, jo administracijos veiksmus neigiant aplinkosaugos problemas kaip saugumo darbotvarkės dalį. Ketvirtojoje dalyje identifikuojami pagrindiniai aplinkosaugos aspektai, kuriuos D. Trumpas desaugumizuoja bei išnagrinėjamas šis procesas JAV nacionalinėse saugumo strategijose.

---

²⁹ Wæver, O. (2000). The EU as a security actor. Reflections from a pessimistic constructivist on post-sovereign security orders. *International Relations Theory and the Politics of European Integration. PowerSecurity and Community*. M. Kelstrup and M. C. Williams. London, Routledge: p. 253.

1. SAUGUMIZAVIMO TEORIJS IR DESAUGUMIZAVIMO TEORINĖS PRIELAIIDOS

1.1. Kopenhagos mokyklos saugumizavimo teorija

Šiame tyrime, atliekant aplinkosaugos problemų desaugumizavimo proceso JAV nacionalinėse saugumo strategijose analizę, pasitelkiama Kopenhagos mokyklos, labiausiai siejamos su Barry Buzan ir Ole Wæver, sukurta saugumizavimo koncepcija. Ši koncepcija supažindina su konstruktyvistine perspektyva, kurioje nagrinėjama, kaip problemos transformuojamos į saugumo klausimus³⁰. Būtent šioje saugumo sistemoje tam tikri klausimai yra paverčiami saugumo problemomis arba, kitaip tariant, „saugumizuojami“. Kai problema tampa saugumizuota per kalbos aktą, ji taip pat tampa klausimu, kuriam reikia skubaus dėmesio. Pagal saugumizavimo koncepciją bet kokia saugumo problema gali būti paversta egzistencine grėsme, kuriai reikia išskirtinių priemonių. Temos, pažymėtos kaip svarbios nacionaliniam ar tarptautiniam saugumui, sulaukia dėmesio iš aukštesnės valdžios ir joms skiriama pirmenybė paskirstant išteklius. Saugumizavimas – tai, kai problema pristatoma kaip kelianti egzistencinę grėsmę valstybei, o pagrindinės grėsmės ir rizikos valstybei aprašomos ir įtvirtinamos būtent nacionalinėse saugumo strategijose. Tokiu būdu į nacionalinę saugumo strategiją įtraukus vieną ar kitą klausimą (grėsmę) sudaroma galimybė imtis visų įmanomų priemonių tokiai grėsmei eliminuoti, pavyzdžiui, suteikiamos prielaidos valstybės institucijoms naudoti išskirtines priemones, skirti didesnę finansavimą ar vykdyti didesnę kontrolę.

Kad problema būtų saugumizuota, ji turi būti iškeliami kaip grėsmė egzistencijai, reikalaujanti prioretizavimo, skubaus veikimo ar specialiųjų, įprastų politinių procedūrų ribas peržengiančių priemonių panaudojimo ją sprendžiant, be to, kaip problemą ją turi priimti ir ženkli visuomenės dalis³¹. Šiam procesui svarbūs trijų rūšių veikėjai: referentiniai objektai, kuriems iškilusi egzistencinė grėsmė, saugumizuojantys veikėjai, kurie paskelbia apie referentiniam objektui iškilusią grėsmę (dažniausiai tai politiniai lyderiai, vyriausybės, lobistų grupės ir pan.) ir funkciniai veikėjai, kurie veikia tam tikrame saugumo sektoriuje ir gali daryti įtaką saugumizavimo procesui, tačiau patys neiškelia saugumo problemų į viešąjį diskursą³². Itin svarbu pažymėti tai, kad saugumo problemos egzistavimui nėra būtinas realios grėsmės buvimas, pakanka problemos įvardijimo grėsme.

---

³⁰ Barry Buzan, Ole Wæver, and Jaap de Wilde, *Security-A New Framework for Analysis*, p. 24-27.

³¹ Ten pat.

³² Ten pat, p. 35-36.

Barry Buzan ir Ole Wæver laiko, kad saugumas yra socialiai sukurta koncepcija. Jie taip pat pasiūlė metodą, jungiantį saugumizavimo teoriją bei saugumo sektorių koncepciją ir kuris skiriasi nuo tradicinio požiūrio į saugumo tyrimą, daugiausia dėmesio skiriant konkrečioms klausimams, pavyzdžiui, skurdui, aplinkai ir klimatui, ir jų tarpusavio ryšiui su saugumu³³. Kopenhagos mokyklos autoriai pasisako už tai, kad saugumas yra kalbos veiksmas, nes saugumizavimo procesas yra metodinė užduotis, kurią palengvina suinteresuotieji subjektai (saugumizavimo procese dalyvaujantys subjektai), kurie pasisako už konkretų klausimą ir diskutuoja, kad problemos įvaizdis būtų pristatytas kaip tinkamas referencinis saugumo objektas³⁴. Tipiški saugumizavimo dalyvių pavyzdžiai yra politiniai lyderiai, biurokratai, pareigūnai, žiniasklaida, lobistai ir įvairios suinteresuotos grupės. Šie dalyviai gali pareikšti savo nuomonę apie būtinybę saugumizuoti konkretų referencinį objektą. Tačiau nė vienas iš paminėtų subjektų nenusprendžia, kad šis klausimas jau yra saugumo darbotvarkės dalis. Kartu su saugumizavimo dalyviais ir aplinka (saugumizavimo kontekstas) dar vienas svarbus veiksnys yra pats saugumizavimo procesas. Šio proceso auditorija yra valstybės piliečiai arba tam tikra visuomenės dalis. Pasak Barry Buzan ir Ole Wæver, saugumizavimas bus sėkmingas tik tuo atveju, jei auditorija pripažins, kad kilo egzistencinė grėsmė bendrai vertybei³⁵.

Tradiciskai vyriausybė yra pagrindinė saugumizavimo proceso varomoji jėga. Barry Buzan ir Ole Wæver taip pat padarė išvadą, kad vyriausybė paprastai atlieka visuomenės ir valstybės saugumo užtikrinimo vaidmenį. Vis dėlto pilietinė visuomenė labai prisideda prie tam tikrų klausimų saugumizavimo proceso. Aplinkosauga galėtų būti pavyzdys, kurį saugumizuotu objektu paverčia tiek nevalstybiniai, tiek valstybiniai subjektai.

Richardas Ullmanas savo straipsnyje „Redefining Security“ siekė išplėsti saugumo sąvoką į nekarines grėsmes, įskaitant grėsmę visuomenės gyvenimo kokybei³⁶. Tačiau nekarinių grėsmių apibrėžimas tapo sudėtinga užduotis mokslininkams. 1987 m. Niujorke Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos sušaukta Tarptautinė konferencija dėl nusiginklavimo ir vystymosi santykių³⁷ buvo

---

³³ Rens van Munster, *Logics of Security: The Copenhagen School, Risk Management and the War on Terror*, (Denmark: Political Science Publications & University of South Denmark, 2005), p. 3-5.

³⁴ Matt McDonald, *Securitization and the Construction of Security*, *European Journal of International Relations* Vol.14 No.4, 2008, p. 563.

³⁵ Barry Buzan and Ole Wæver, —A Slippery-Contradictory-Sociologically Untenable-The Copenhagen School Replies, *Review of International Studies* 23, no. 2, (1997): p. 242.

³⁶ Richard Ullman, *Redefining Security*, *International Security* Vol. 8, No. 1 (Summer, 1983), p. 137.

³⁷ The International Conference on the Relationship between Disarmament and Development. <https://www.un.org/disarmament/publications/library/disarmament-and-development/> [Žiūrėta 2019-02-12]

pirmas kartas, kai nekarinės grėsmės saugumui tapo pasaulinio masto problemomis. Vėliau 1990 m. Jungtinių Tautų ataskaitoje buvo pabrėžta, kad ekonominė krizė kelia grėsmę žmonių saugumui. 1990 m. Kopenhagos mokykla tapo svarbiausia saugumo teorijų kryptimi, nes ji siekė išplėsti saugumo koncepciją, taip pat sutelkdama dėmesį į nekarines grėsmes. Vienas iš būdų, kaip Kopenhagos mokykla siekia tai padaryti, yra nustatyti penkis saugumo sektorius: karinį, aplinkos, ekonominį, socialinį ir politinį³⁸. Būtent saugumizavimo teorija, paaiškina, kaip nekariniai klausimai gali būti laikomi saugumo klausimais, net jei jie nekelia tiesioginės grėsmės valstybės išlikimui.

1.2. Aplinkosauga kaip saugumizavimo objektas

Aplinkosaugos saugumo koncepcijos išplėtojimas įvyko dešimtajame dešimtmetyje, kaip viso saugumo studijų lauko peržiūros sudedamoji dalis. Saugumo samprata buvo i) „išplėsta“ – šalia siauros karinės dimensijos įtraukti ekonominio, socialinio, informacinio saugumo dėmenys, ir ii) „pagilinta“ – analizė papildyta skirtingais lygmenimis (globaliu, regioniniu, nacionaliniu) ir išplėta subvalstybinio lygmens koncepcija (visuomenės, individo, lyčių saugumas)³⁹. Taigi aplinkos apsaugos literatūra pradėjo tarpdisciplininę saugumo tyrimų perspektyvą⁴⁰. Aplinkosauga apima daugelį sričių, be to, aplinka kaip išteklius turi strateginę reikšmę valstybėms, kurios gamina energiją per gamtos išteklius, pvz., vandenį, naftą, dujas ir įvairias kitas medžiagas. Didėjantis išteklių naudojimas aplinkos ir gamtinių išteklių srityje turi papildomų pasekmių, tokių kaip aplinkos būklės blogėjimas, dėl kurio atsiranda nenumatytų katastrofų. Tai gali apimti nekontroliuojamą migraciją, didelį gyventojų skaičiaus augimą ir didelį žmonių aukų skaičių katastrofų metu, o tokios katastrofos nukentėjusioms šalims tampa realiomis saugumo problemomis.

Tradicškai realistinis saugumo supratimas neapima aplinkos kaip susirūpinimą keliančio dalyko. Tačiau post–realistinės krypties mokslininkai aplinkosaugą laiko svarbiu saugumo klausimu, pavyzdžiui, Shaukat Hassan Adelphi knygoje „Environmental issues and security in South Asia“⁴¹ aptaria ryšį tarp aplinkosaugos ir jos poveikio ekonomikai. Pasak jo, nuolatinės aplinkos nelaimės mažina valstybių ekonominį augimą, trukdo ir destabilizuoja jų politinę padėtį. Aplinkos pokyčiai mažina šalies ekonomines galimybes, sukeldami piliečių demografinį persikėlimą į kitas valstybes.

---

³⁸ Ralf Emmers "Securitization." Contemporary Security Studies, 3rd Edition, Oxford University Press 2007, p. 110.

³⁹ M. Zapolskis, Ekosaugumo koncepcija tarptautiniuose santykiuose: samprata, bruožai, reikšmė. Politologija. 65, 1 (saus. 2012), p. 119.

⁴⁰ Niloy Ranjan Biswas, p. 5.

⁴¹ Shaukat Hassan, Environmental Issues and Security in South Asia, ADELPHI Paper, no. 262, (Autumn 1991): p. 5-6.

Netikėtas gyventojų judėjimas per tarpvalstybines sienas gali kelti politinę įtampą tarp kaimyninių šalių. Aplinkosaugos problemos taip pat gali paveikti tik tam tikrą valstybės piliečių grupę persikelti iš centro į periferiją, didindamos politinių sutrikimų, pilietinių nesutarimų ir net maištų galimybes⁴². Pavyzdžiui, pietvakarinėje Bangladešo dalyje 1960–aisiais vyriausybė ėmėsi pakrančių krantinių projekto, neatsižvelgiant į jo poveikį aplinkai. Iš pradžių šis projektas prisidėjo prie geresnės žemės ūkio gamybos, tačiau jis negrįžtamai paveikė regiono ekosistemą. Projektas pakenkė dirvožemio produktyvumui ir todėl gyventojai persikraustė prie kitų jau ir taip pernelyg apgyvendintų miesto vietovių ieškodami geresnių pragyvenimo šaltinių⁴³.

Aplinkos nelaimės sukelia politinius sprendimus, kurie taip pat gali paskatinti galimą konfliktą arba pabloginti esamą konfliktą. Aplinkos nuniokojimas, su kuriuo susiduria šalis dėl gamtinių nelaimių, ypač tų, kurios kyla už jos ribų, galiausiai pakenkia dvišaliams santykiams ir trukdo regioniniam stabilumui. Pastaruoju metu aplinkosaugos iššūkiai nuo taršos, pernelyg didelio anglies dioksido kiekio ir spartaus gyventojų skaičiaus augimo lėmė padidėjusį gamtos išteklių, pvz., vandens, energijos ir maisto trūkumą. Darfūro atvejis yra tinkamiausias tokios padėties pavyzdys. Darfūras per pastaruosius kelis dešimtmečius susidūrė su negailestingu dykumėjimu, dykumėjimo procesas sumažino paviršinį molį ir dirvožemį bei išsekvojo ariamųjų žemių produktyvumą didesniame Darfūro regione, ypač Šiaurės Darfūre. Šis aplinkos padėties blogėjimas sukėlė priverstinę gyventojų migraciją į pietinę Sudano dalį, bei sukėlė įtampą žemės naudojimo ir išteklių pasidalijimo klausimais, kurie galiausiai ir toliau kelia grėsmę taikai. Alanas Dupontas teigia, kad vis dėlto aplinkosaugos sunkumai greičiausiai nebus pagrindinė didelių konfliktų tarp valstybių priežastis⁴⁴, tačiau Darfūro atvejis paneigia tokią nuomonę, bei parodo, kad aplinkosauga gali būti tarptautinio saugumo objektu. Nors ir kiti autoriai prieštarauja, kad tokie įvykiai kaip gamtos nelaimės, pavyzdžiui, žemės drebėjimai ar uraganai, kurie sukelia didelę žalą, kelia grėsmę nacionaliniam saugumui⁴⁵.

Vienas iš pavyzdžių, kaip sėkmingai saugumizuotos aplinkosaugos problemos leidžia užtikrinti valstybės piliečių saugumą ir įrodo, kad gamtos nelaimės gali kelti grėsmę nacionaliniam

---

⁴² Shaukat Hassan, Environmental Issues and Security in South Asia, ADELPHI Paper, no. 262, (Autumn 1991): p. 6.

⁴³ Pravda Bangladesh, Climate change in southwest Bangladesh <http://pravdabangladesh.wordpress.com/climate-change-in-southwest-banglades> [Žiūrėta 2019-02-17]

⁴⁴ Alan Dupont, The Environment and Security in Pacific Asia, The ADELPHI Papers Issue 319, Volume 38, June 1998, p. 75-76.

⁴⁵ Daniel Deudney, p. 22-28.

saugumui – būtų Čilės pavyzdys. 2010 m. vasario mėn. Čilėje įvykęs žemės drebėjimas buvo stipresnis už tą, kuris prieš mėnesį nuniokojo Haitį. Tačiau Haitis susidūrė su daugybe nelaimingų atsitikimų ir didesne žala nei Čilė, dėl neapsaugotos infrastruktūros, bei nepasirengimo susidoroti su tokia nelaime. Tačiau kitaip nei Haiytyje, Čilė buvo pasirengusi tokiai ekstremaliai situacijai ir išvengė didelių aukų ir žalos⁴⁶. Nors Haitis per savo istoriją patyrė keletą katastrofiškų žemės drebėjimų, tačiau pasirengimo ir nelaimių planavimo stoka sukėlė bendrą krizę po 2010 m. žemės drebėjimo. Taigi, ne visos valstybės gali prisitaikyti prie tokių situacijų ir turi gebėjimų suvaldyti tokias nelaimes ir, be kita ko, vykdyti pagalbos ir atkūrimo programas. Be to, daugelyje šalių, pavyzdžiui, Vokietija, Prancūzija, Kinija, Suomija ir Australija klimato kaitai skiria daug dėmesio strateginiuose gynybos pajėgų dokumentuose, taip pat remiamos nevyriausybinės organizacijos, teikiančios po nelaimės nukentėjusiems gyventojams pagalbą⁴⁷.

Vienas iš mokslinių darbų aplinkosaugos ir saugumo srityse yra Steve Lonergan inicijuotas Pasaulinis aplinkos pokyčių ir žmogaus saugumo projektas (angl. The Global Environmental Change and Human Security Project – GECHS), kuriame aprašomi aplinkos pokyčių ir žmogaus saugumo ryšiai. GECHS nagrinėja dėl aplinkos pokyčių vykstančius gyventojų perkėlimo atvejus ir tiria, kaip aplinkosaugos pokyčiai ir kiti susiję veiksniai susiję su nesaugumu ir pažeidžiamumu⁴⁸.

Rita Floyd aplinkos apsaugos grėsmes apibrėžia kaip sąlygas, darančias poveikį žmonių sveikatai, saugai ar aplinkai, kurios kenkia Gynybos Departamento (angl. Department of Defense) gebėjimui pasirengti ar vykdyti nacionalinę saugumo strategiją arba gali sukurti nestabilumą, kuris gali kelti grėsmę JAV nacionaliniam saugumui. Taip pat išskiria trijų tipų grėsmes: visuotines: atšilimas, ozono sluoksnio mažėjimas, biologinės įvairovės nykimas; regionines: aplinkos terorizmas, nelaimė, regioniniai konfliktai, atsirandantys dėl išteklių stokos, tarpvalstybinio ar pasaulinio užteršimo; nacionalines: Gynybos Departamento veikla, neefektyvus Gynybos Departamento išteklių naudojimas, sumažėjęs visuomenės pasitikėjimas⁴⁹. Aplinkosaugos problemų, kaip grėsmių nacionaliniam saugumui, pripažinimas reiškia, jog reikia pripažinti, jog visuomenė nusipelno

---

⁴⁶ Frank Bajak, Chile-Haiti Earthquake Comparison: Chile Was More Prepared, The Huffington Post, February 27, 2010, http://www.huffingtonpost.com/2010/02/27/chile-haiti-earthquake-co_n_479705.html [Žiūrėta 2019-02-17]

⁴⁷ Michael Brzoska, Climate change as a driver of security policy, Paper prepare for SGIR 2010, (Stockholm: SGIR, September, 2010), p. 8-10.

⁴⁸ Steve Lonergan, The Role of Environmental Degradation in Population Displacement, Global Environmental Change and Human Security Project, International Human Dimensions Programme on Global Environmental Change, Research Report 1, (Victoria: University of Victoria, 1998).

⁴⁹ Floyd, p. 89.

apsaugos, saugumo užtikrinimo priemonių ir galiausiai grėsmės įtvirtinimo teisės aktuose, pagrindiniuose valstybės strateginiuose dokumentuose. Tikėtina klimato kaitos pasekmė – didėjantis jūros lygis ir gyventojų perkėlimas, vis didėjanti taifūnų ir uraganų, sausrų, potvynių, vandens išteklių sutrikimų, išnykimo ir kitų ekologinių sutrikimų, gaisrų, sunkių ligų protrūkių ir mažėjančių pasėlių derlių tikimybė bei maisto atsargų mažėjimas. Derinant istorinius precedentus su dabartiniu mąstymu apie valstybės stabilumą, vidinius konfliktus ir valstybės nesėkmę galima teigti, kad prisitaikymo gebėjimas yra svarbiausias veiksnys siekiant išvengti su klimatu susijusio nestabilumo⁵⁰. Specialios pasaulinės ir regioninės klimato prognozės artimiausiems trims dešimtmečiams padeda nustatyti regionus ir šalis, kurioje bus didžiausia klimato kaitos rizika. Tai nebūtinai yra silpniausios valstybės, nei tos, kurios susiduria su didžiausiais fiziniiais klimato kaitos padariniais, turtingesnių šalių interesas yra imtis priemonių, kad būtų sumažintas visuotinio atšilimo ir klimato kaitos lygis ir sušvelnintas poveikis tose pasaulio dalyse, kuriose klimato kaita veiks labiausiai.

1.3. Desaugumizavimo teorinės prielaidos

Klausimas kelia susirūpinimą dėl visuomenės saugumo, jei visuomenė ją suvokia kaip egzistencinę grėsmę, tampa būtina, kad visuomenė šią problemą suvoktų kaip saugumo problemą. Tačiau visuomenė taip pat gali ir pakeisti savo nuomonę – nebelaikyti tam tikro klausimo saugumo problema (t. y. nustoti suvokti jį kaip grėsmę)⁵¹. Klausimas gali būti desaugumizuotas, o tai reiškia, kad įvyksta atvirkštinis procesas – klausimas nebėra laikomas egzistencine grėsme⁵². Desaugumizavimą galima pasiekti keliais būdais: paprasčiausiai nebekalbant apie tokius saugumo klausimus, pateikiant atsakymus į saugumizavimą tokiose formose, kurios nesukuria saugumo dilemų ir perkeliant saugumo klausimus į „įprastą politiką“⁵³.

Ole Wæver straipsnyje „Securitization and Desecuritization“⁵⁴ paaiškina, kad saugumas ir nesaugumas turi dvejetainį ryšį, kuriame gali būti tik vienas ar kitas. Nesaugumas, pasak Ole Wæver

---

⁵⁰ Jeffrey Mazo. *Climate Conflict. How Global Warming Threatens Security and What to Do about It*. 1st Edition 2010 Routledge, p. 12.

⁵¹ Albert Mathias, *Security as Boundary Function: Changing Identities and Securitization in World Politics*, *The International Journal of Peace Studies* Volume 3, No. 1, 2008 p.1.

⁵² Emmers, p. 111.

⁵³ Wæver, O. (2000). *The EU as a security actor. Reflections from a pessimistic constructivist on post-sovereign security orders. International Relations Theory and the Politics of European Integration. Power Security and Community*. M. Kelstrup and M. C. Williams. London, Routledge: 250-294.

⁵⁴ Ole Wæver, „Securitization and Desecuritization.“ *Knygoje Lipschutz, Ronnie D. “On security”* 1995 Columbia University Press, p. 55.

yra situacija, kai egzistencinė grėsmė buvo nustatyta, tačiau nebuvo imtasi jokio atsako į tokią grėsmę⁵⁵. Kaip alternatyva saugumizavimui, desaugumizavimas yra procesas, kuris pašalina problemą iš politinio diskurso srities, kad sumažintų apeliavimą į grėsmę referenciniam objektui. Tačiau saugumizavimo ir desaugumizavimo nepakanka, kad būtų galima išsamiai paaiškinti, kaip taikomos desaugumizavimo priemonės, susijusios su įvairiais klausimais, kuriuos pakeitė ar galėjo paversti saugumizavimo proceso dalyviai. Ole Wæver vertina desaugumizavimą kaip geriausią variantą, kai kalbama apie tam tikrus klausimus, pavyzdžiui, aplinkosaugos⁵⁶.

Saugumizavimo modelis ne visada atitinka šiuolaikinės socialinės dinamiką, Didier Bigo nuomone į šį modelį turėtų būti įtraukti ir nevalstybiniai veikėjai⁵⁷. Saugumas neapsiriboja tik tradicinėmis valstybės ribomis ir įgaliojimais, kad saugumizavimas turėtų būtų vykdomas ne tik valstybės veikėjams. Saugumizavimas nėra momentinis ar neatšaukiamas aktas. Greičiau saugumizavimas atspindi sudėtingą socialinių ir politinių bendruomenių struktūrą ir gali būti sėkmingas ir nesėkmingas skirtingais laipsniais skirtingose aplinkose toje pačioje problemos srityje ir įvairiais klausimais⁵⁸. Be to, saugumizavimas nėra aktas, kuris pašalina klausimą iš įprastinės politikos darbotvarkės amžiams. Atvirkščiai, saugumizavimo tyrimai turi atsižvelgti į klausimų judėjimą į saugumo sektorių ir iš jo. Klausimas, kuris išnyko iš visuomenės požiūrio lauko, gali būti saugumo rėmuose arba mėgautis tam tikra „miego būseną“, kai visuomenė, elitas ar kiti daro prielaidą, kad ypatingų saugumo priemonių nebereikia, nes problema nebeatrodo grėsminga. Pavyzdžiui, saugumizavimo aktas gali būti sėkmingai pripažįstamas mokslinėje bendruomenėje, tačiau vis tiek gali nepavykti jo įtvirtinti politinių sprendimų priėmimo ir plačiojoje auditorijoje, pavyzdžiui, dėl pasaulinio atšilimo 1980 – 1990 m. dalis visuomenės siekė aplinkosaugos saugumizavimo, tačiau politinis elitas ir profesionalai su juo nesutiko⁵⁹.

Pirmosios diskusijos apie desaugumizavimą buvo apie tai, kaip jį būtų galima pasiekti⁶⁰. Vėliau publikuotoje literatūroje apie desaugumizavimą daugiausia dėmesio skiriama trims

---

⁵⁵ Ole Wæver *Securitization and Desecuritization*, p. 56.

⁵⁶ Ten pat, p. 57.

⁵⁷ Didier Bigo 'Globalized (in)Security: The Field and the Ban-opticon', Didier Bigo, Anna Tsoukala knygoje *Terror, Insecurity, Liberty: Illiberal Practices of Liberal Regimes after 9–11*, London: Routledge, p. 5–49.

⁵⁸ Mark B Salter. *Securitization and desecuritization: a dramaturgical analysis of the Canadian Air Transport Security Authority*. December 2008, Volume 11, Issue 4, p. 324.

⁵⁹ Ten pat, p. 325.

⁶⁰ Jef Huysmans. 'Migrants as a security problem: Dangers of "securitizing" societal issues'. In Miles, R. and Thränhardt, D. (eds), London, Pinter: 1995 p. 53-72.

klausimams: tai, kas laikoma desaugumizavimu (reiškinio nustatymas), kodėl turėtų būti atliekamas desaugumizavimas, ir kaip galima pasiekti desaugumizavimą⁶¹. Aplamai, desaugumizavimas laikomas atvirkštiniu saugumizavimo procesu, kuris kyla arba išnykus problemai arba aktyviais veiksmais ją pakeičiant. K. Åtland teigia, kad, priešingai nei saugumizavimo atveju, desaugumizavimas nebūtinai vyksta kaip kalbėjimo akto rezultatas, atvirkščiai, yra daug kitų būdų, kaip problema ar probleminė sritis gali būti perkelta iš saugumo politikos srities į įprastinės politikos sritį⁶². O L. Hansen⁶³, remdamasis empiriniu požiūriu, apibūdina keturis pagrindinius desaugumizavimo kriterijus: pirmasis – desaugumizavimas kaip „détente“ forma (gana lėtas pasitraukimas iš aiškaus saugumo diskurso); antrasis – desaugumizavimas kaip pakeitimas (vienam klausimui pasitraukus iš saugumo diskurso, kitas užima jo vietą⁶⁴), trečiasis – desaugumizavimas kaip atsinaujinimas (klausimo išėmimas iš saugumo diskurso, aktyviai siūlant politinius sprendimus šio klausimo grėsmėms ir pavojams),⁶⁵ bei ketvirtasis – desaugumizavimas kaip tylos aktas (kai klausimas išnyksta ar jo nepavyksta įtvirtinta saugumo diskurse).⁶⁶

Pasak Maria Julia Trombetta, saugumizavimas yra problemiška koncepcija, o desaugumizavimas gali būti dar problemiškesnė. Desaugumizavimas gali sukelti neatidėliotinų ir rimtų problemų depolitizavimą ir marginalizaciją, paliekant neišspręstus klausimus, susijusius su saugumu. Aplinkos apsaugos atveju desaugumizavimo tikslas yra ieškoti kitokių veiksmų ir pakeisti tai, kas laikoma saugumu, ir šios problemos pateikimo būdą⁶⁷.

Ole Wæver. The EU as a security actor. Reflections from a pessimistic constructivist on post-sovereign security orders. *International Relations Theory and the Politics of European Integration. Power Security and Community*. M. Kelstrup and M. C. Williams. London, Routledge: p. 250-294.

⁶¹ Balzacq, T., Depauw, S. and Léonard, S. (2015). 'The Political Limits of Desecuritization: Security, Arms Trade, and the EU's Economic Targets', T. Balzacq knygoje *Contesting Security: Strategies and Logics*, London and New York: Routledge: p. 104-121

⁶² Kristian Åtland. Mikhail Gorbachev, the Murmansk Initiative, and the De-securitization of Interstate Relations in the Arctic. *Cooperation and Conflict* Vol 43, Issue 3, 2008 p. 292.

⁶³ Lene Hansen. Reconstructing de-securitization: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies* Volume 38, Issue 3 July 2012, p. 525-546.

⁶⁴ Bülent Aras, Rabia Karakaya Polat „From Conflict to Cooperation: De-securitization of Turkey's Relations with Syria and Iran“. *Security Dialogue*, Vol 39, Issue 5, 2008 p. 495–515.

⁶⁵ Åtland, p.292.

⁶⁶ Megan MacKenzie. Securitization and De-securitization: Female Soldiers and the Reconstruction of Women in Post-Conflict Sierra Leone. *Security Studies* Volume 18, 2009 Issue 2 p. 241–261.

⁶⁷ Maria Julia Trombetta. The Securitization of the Environment and the Transformation of Security, p. 9. [http://www.eisa-net.org/eisa-net.org/be-bruga/eisa/files/events/turin/Trombetta-the securitization of the environment and the transformation of security.pdf](http://www.eisa-net.org/eisa-net.org/be-bruga/eisa/files/events/turin/Trombetta-the%20securitization%20of%20the%20environment%20and%20the%20transformation%20of%20security.pdf) [Žiūrėta 2019-02-21]

2. B. OBAMOS APLINKOSAUGOS POLITIKOS PALIKIMAS

Baracko Obamos dėka Jungtinės Amerikos Valstijos tapo pasauline lydere kovojant su klimato kaita⁶⁸, o jis pats plačiai pripažintas geriausiu „klimato prezidentu“ JAV istorijoje. Prezidentas B. Obama manė, kad jokie iššūkiai nekelia didesnės grėsmės mūsų planetai ir ateities kartoms nei klimato kaita ir, kad nė viena kita šalis Žemėje nėra geriau pasirengusi vadovauti pasauliui link šios problemos sprendimo kaip Jungtinės Amerikos Valstijos. Todėl prezidento B. Obamos vadovavimo metu Jungtinės Amerikos Valstijos dar labiau kovojo su klimato kaita nei bet kada anksčiau⁶⁹.

JAV prezidento rinkimų metu 2008 metais Barackas Obama aiškiai reiškė poziciją, kad aplinkos problemos, pvz., klimato kaita, bus įtrauktos į jo darbotvarkę⁷⁰. Klimato kaitos retorika būtent 2009 m. pasiekė aukščiausią tašką, nes buvo išrinktas prezidentu B. Obama, Demokratų partija turėjo daugumą Kongrese ir tai teikė vilties, jog bus imamasi aktyvių aplinkosaugos veiksmų prieš JT klimato kaitos derybas Kopenhagoje 2009 metų pabaigoje. Nuo 2009 metų klimato kaitos problemos grįžo į politinės darbotvarkės viršūnę, retorika klimato kaitos klausimais visiškai pasikeitė, lyginant su G. W. Bush ir jo administracijos retorika, kai apie klimato kaitą buvo užsimenama tik epizodiškai ir jos nepristatant kaip saugumo problemos, nesaugumizuojant.

Bene ryškiausia prezidento B. Obamos kalba apie aplinkosaugos klausimus buvo 2009 m. rugsėjo mėn. pasakyta Jungtinėse Tautose. Didžiausias dėmesys buvo skiriamas klimato kaitai, šioje kalboje buvo pristatomos klimato kaitos pasekmės – „mes rizikuojame pasiųsti ateities kartas į negrįžtamą katastrofą“, „Jokia tauta negali išvengti klimato kaitos poveikio. Didėjantis jūros lygis kelia grėsmę kiekvienai pakrantei, galingos audros ir potvyniai kelia grėsmę kiekvienam žemynui. Dažnesnės sausros ir pasėlių nuostoliai sukelia badą ir konfliktus. Mažėjančiose salose šeimos jau yra priverstos pabėgti iš savo namų kaip klimato pabėgėliai⁷¹.“

---

⁶⁸ John Abraham, “Barack Obama is the First Climate President” The Guardian, November 2, 2016, <https://www.theguardian.com/environment/climate-consensus-97-per-cent/2016/nov/02/barack-obama-is-the-first-climate-president> [Žiūrėta 2019-02-24]

⁶⁹ A Historic Commitment to Protecting the Environment and Addressing the Impacts of Climate Change. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-record/climate> [Žiūrėta 2019-02-24]

⁷⁰ Andrew C. Revkin, Shan Carter, Jonathan Ellis, Farhana Hossain and Alan Mclean On the Issues: Climate Change. The New York Times May 23, 2012 <https://www.nytimes.com/elections/2008/president/issues/climate.html> [Žiūrėta 2019-02-25]

⁷¹ Remarks by the President to the United Nations General Assembly. September 23, 2009, The White House <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-united-nations-general-assembly> [Žiūrėta 2019-02-25]

Taip pat ir 2009 m. atsiimdamas Nobelio taikos apdovanojimą B. Obama nepamiršo užsiminti apie klimato kaitą: „Jei nieko nedarysime, mes susidursime su daugiau sausros, daugiau bado, daugiau masinio perkėlimo, o tai sukels daugiau konfliktų ateinančiais dešimtmečiais. Dėl šios priežasties ne tik mokslininkai ir aplinkosaugos aktyvistai reikalauja skubių ir stiprių veiksmų, bet šalių kariniai lyderiai ir kiti, kurie supranta mūsų bendrą saugumą, sutaria dėl šio klausimo“⁷². B. Obamos kalba gali būti vertinama kaip kalbos aktas, saugumizuojantis klimato kaitą ir išskiriantis kolektyvinį saugumą kaip referentinį objektą. B. Obama kalboje akcentavo, kad klimato kaita kelia rimtą grėsmę pasauliniam saugumui, neatidėliotiną pavojų kiekvienos valstybės nacionaliniam saugumui ir tai paveiks daugelio valstybių gynybą.

B. Obama savo kalbose pabrėžė pavojingą klimato kaitos poveikį. Prezidentas B. Obama 2009 m. metinio pranešimo metu kreipdamasis į Kongresą paragino parengti išsamią energetikos ataskaitą, skirtą klimato kaitos problemoms spręsti: „Norint pakeisti mūsų ekonomiką, apsaugoti mūsų saugumą ir išgelbėti mūsų planetą nuo klimato kaitos nykimo, turime paversti švarią, atsinaujinančią energiją taupiąja energija. Todėl prašau, kad šis Kongresas man pateiktų teisės aktus, kuriais nustatomos anglies taršos ribos“⁷³. Kalboje B. Obama ne tik nurodė klimato kaitos grėsmę, bet ir ragino nustatyti konkrečius teisės ribojimus – teisės aktuose nustatyti anglies dioksido ribą.

B. Obama skaitydamas 2010 m. metinį pranešimą, kalbėjo apie mokslinius įsitikinimus dėl klimato kaitos „<...> yra tokių, kurie nesutinka su didžiuliais moksliniais įrodymais dėl klimato kaitos“⁷⁴, tačiau pabrėžė mokslinių argumentų svarbą ir vaidmenį.

2013 m. metiniame pranešime, B. Obama išreiškė klimato kaitos poveikio svarbą ir ragino nedelsiant imtis veiksmų: „mūsų vaikų ir mūsų ateities labai turime daugiau kovoti su klimato kaita. Faktas yra tai, kad dvylika karščiausių metų JAV istorijoje, buvo per pastaruosius penkiolika metų. Šilumos bangos, sausros, gaisrai ir potvyniai – visi reiškiniai dabar yra dažnesni ir intensyvesni nei kada nors. Mes galime tikėti, kad „Superstorm Sandy“ ir sunkiausios sausros per pastaruosius dešimtmečius, kurias kai kurios valstijos kada nors matė, buvo tik siaubingas sutapimas. Arba mes

---

⁷² Nobel Lecture by Barack H. Obama, Oslo, 10 December 2009. <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2009/obama/26183-nobel-lecture-2009/> [Žiūrėta 2019-02-25]

⁷³ Darren Samuelsohn, Climate bill needed to 'save our planet,' says Obama. February 25, 2009 The New York Times. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/cwire/2009/02/25/25climatewire-emissions-bill-needed-to-save-our-planet--oba-9849.html?pagewanted=print> [Žiūrėta 2019-03-02]

⁷⁴ President Obama's State of the Union Address. Jan. 27, 2010, ABC News. https://abcnews.go.com/Politics/State_of_the_Union/state-of-the-union-2010-president-obama-speech-transcript/story?id=9678572 [Žiūrėta 2019-03-02]

galime pasitikėti mokslininkų duomenimis ir veikti⁷⁵. Kaip ir ankstesnėse kalbose, B. Obama pažymėjo katastrofas, tiesiogines klimato kaitos pasekmes ir ragino imtis veiksmų, pagrįstų moksliniais argumentais. Taip pat šioje kalboje B. Obama įspėjo Kongresą: „Jei Kongresas nepradės veikti, kad apsaugotų ateities kartas, aš veiksiu. Savo kabinetui vadovausiu taip, kad galėtume imtis vykdomųjų veiksmų, kad galėtume sumažinti taršą, parengti bendruomenės klimato kaitos pasekmėms ir pagreitinti perėjimą prie tvaresnių energijos šaltinių⁷⁶. Šioje kalboje B. Obama dar labiau saugumizavimo klimato kaitą ir aplinkosaugą, pabrėždamas, jog klimato kaitos pasekmės yra pakankamai rimtos ir, kad jis galėtų veikti be Kongreso paramos – jis nori imtis išskirtinių vykdomųjų priemonių, kad apsaugotų JAV piliečius nuo egzistencinės grėsmės.

2014 m. metiniame pranešime B. Obama vėl pabrėžė grėsmingas klimato kaitos klausimo pasekmes: „besikeičiantis klimatas jau kenkia Vakarų bendruomenėms, kovojančioms su sausra, ir pakrančių miestams, kurie susiduria su potvyniais⁷⁷. Bei dar kartą pareiškė, kad klimato kaita yra akivaizdi – „klimato kaita yra faktas⁷⁸.

B. Obama ir kitose savo kalbose teigė, kad nė viena šalis negali išvengti pavojingo klimato kaitos poveikio ir pabrėžė, kad klimato pokyčiai yra visuotinė problema ir kelia grėsmę žmonių gyvenimui žemėje. Vienoje iš savo kalbų B. Obama paragino JAV piliečius naudoti švarius ir atsinaujinančius energijos išteklius, kad būtų apsaugotas Amerikos saugumas. 2013 m. birželio 25 d. B. Obama pateikė keletą pastabų dėl klimato kaitos kalbėdamas Georgetown universitete: „gamtos stichinių nelaimių, kurias sukelia klimato kaita išlaidos gali būti vertinamos prarastais gyvenimais ir prarastais pragyvenimo šaltiniais, prarastais namais, prarastomis įmonėmis, šimtais milijardų dolerių skirtais skubios pagalbos tarnyboms. Tiesą sakant, tie, kurie jau jaučia klimato kaitos poveikį, neturi laiko jo neigti – jie užsiėmę šiuo klausimu⁷⁹. 2014 m. Birželio 14 d. Kalifornijos universitete B. Obama dar kartą kalbėjo apie klimato kaitą kaip saugumo problemą, pabrėžė, kad klimato kaita yra iššūkis, tvirtai įsišaknijęs dabartyje, todėl reikia imtis neatidėliotinių veiksmų. Be to, B. Obama tvirtai

---

⁷⁵ Obama's 2013 State of the Union Speech: Full Text. Feb 12, 2013, The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2013/02/obamas-2013-state-of-the-union-speech-full-text/273089/> [Žiūrėta 2019-03-02]

⁷⁶ Ten pat.

⁷⁷ President Obama's 2014 State of the Union address. Jan 28, 2014, CNN. <https://edition.cnn.com/interactive/2014/01/politics/sotu-speech-transcript/index.html> [Žiūrėta 2019-03-02]

⁷⁸ Ten pat.

⁷⁹ Remarks by the President on Climate Change. June 25, 2013, The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/25/remarks-president-climate-change> [Žiūrėta 2019-03-02]

gynė mokslinius argumentus ir kritikavo tuos, kurie juos neigia: „šandienos Kongresas yra pilnas žmonių, kurie atkakliai atmeta mokslinius įrodymus apie klimato kaitą. Jie jums pasakys, kad tai yra apgaulė. Vienas Kongreso narys iš tiesų sako, kad pasaulis vėsta⁸⁰“.

B. Obama klimato kaitą įtraukė į JAV saugumo darbotvarkę – pažymėdamas katastrofiškas klimato kaitos pasekmes JAV ir pasaulio gyventojams rodo, kad vyko saugumizavimas. B. Obamos administracijos nacionaliniuose saugumo pranešimuose klimato kaitos terminas buvo paminėtas apie 28 kartus (palyginimui – abiejose 2002 m. ir 2006 m. Nacionalinėse saugumo ataskaitose G. W. Busho administracijos valdymo metu klimato kaita buvo paminėta tik vieną kartą). Nacionalinėje saugumo ataskaitoje, kuri buvo paskelbta 2010 m., teigiama, kad vyriausybė turi ieškoti bendrų klimato kaitos grėsmės sprendimų. Remiantis šiais duomenimis, šiame pranešime JAV pirmą kartą buvo įtvirtinta, kad klimato kaita yra saugumo grėsmė. B. Obama ir jo administracija apibrėžė klimato kaitą kaip saugumo problemą ir ją klasifikavo kaip tiesioginę grėsmę Jungtinėms Amerikos Valstijoms ir likusiam pasauliui.

2015 m. Gegužės 20 d. kalbėdamas JAV Pakrančių apsaugos akademijoje, prezidentas Barackas Obama kalbėjo apie: „būtinybę kovoti su klimato kaita ir prisitaikyti prie jos. Klimato kaita kelia rimtą grėsmę pasauliniam saugumui, tai yra tiesioginė mūsų nacionalinio saugumo rizika <...> ir tai paveiks mūsų šalies gynybą. Ir todėl turime veikti – ir turime veikti dabar“⁸¹.

B. Obamos administracijos veiksmai sugriežtinti aplinkosaugos reikalavimus nebuvo lengvai priimami: buvo protestuojama prieš 2009 m. Waxman–Markey įstatymą, pagrindinę Obamos pirmosios kadencijos klimato kaitos iniciatyvą, kuri būtų sukūrusi sistemą, panašią į ES išmetamųjų teršalų leidimų prekybos sistemą (ETS), tačiau įstatymas net nebuvo svarstomas Senate⁸². Antrosios B. Obamos kadencijos metu priimtas „Švarios energijos planas“ (angl. „Clean Power Plan“), kuris reikalavo, kad visos penkiasdešimt valstijų sumažintų anglimi kūrenamų elektrinių emisijas, buvo užblokuotas JAV Aukščiausiojo Teismo, reagavusio į komunalinių paslaugų bendrovių ieškinius ir

---

⁸⁰ Remarks by the President at University of California-Irvine Commencement Ceremony. June 14, 2014, The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/06/14/remarks-president-university-california-irvine-commencement-ceremony> [Žiūrėta 2019-03-07]

⁸¹ Remarks by the President at the United States Coast Guard Academy Commencement. May 20, 2015. White House Press Release, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/05/20/remarks-president-united-states-coast-guard-academy-commencement> [Žiūrėta 2019-03-07]

⁸² John Broder, “‘Cap and trade’ loses its standing as energy policy of choice”, New York Times (25 March 2010), <http://www.nytimes.com/2010/03/26/science/earth/26climate.html> [Žiūrėta 2019-03-07]

24 valstijų teiginius, kad planas viršijo federalinę jurisdikciją⁸³. Be to, B. Obama niekada net nepateikė Paryžiaus susitarimo Kongresui, dėl itin aktyvios respublikonų opozicijos⁸⁴, kuri būtų neleidusi pritarti tokiam susitarimui. Minėti veiksmai ir kitos aplinkybės akivaizdžiai trukdė dar ambicingesniems federaliniams veiksams, priimti privalomus federalinius aplinkosaugos teisės aktus.

Prezidentas B. Obama pradėjęs eiti pareigas įsteigė naują Baltųjų rūmų biurą – Baltųjų rūmų energetikos ir klimato kaitos politikos biurą, kurio pagrindinė funkcija koordinuoti energetikos ir pasaulinio atšilimo administravimo politiką⁸⁵. 2009 m. Birželio 26 d. Atstovų Rūmuose buvo priimtas Amerikos švarios energijos ir saugumo įstatymas, tačiau Senatas nepatvirtino jo⁸⁶. 2010 m. B. Obama teigė, kad atėjo laikas Jungtinėms Amerikos Valstijoms „agresyviai paspartinti“ perėjimą nuo naftos prie alternatyvių energijos šaltinių ir pažadėjo sparčiai imtis veiksmų dėl klimato kaitos teisės aktų, siekiant išnaudoti padėtį dėl naftos išsilyjeimo Meksikos įlankoje⁸⁷.

B. Obama 2010 m. pasiūlė remti švarios energijos plėtrą, per metus investuojant 15 milijardų JAV dolerių ir parduodant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas. Pagal siūlomą emisijų prekybos programą visi šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos kreditai būtų parduodami aukcione, o 2012 m. buvo gauta 78,7 mlrd. JAV dolerių papildomų pajamų iš šių kreditų pardavimo, o 2019 m. buvo planuojama gauti 83 mlrd. JAV dolerių⁸⁸.

B. Obama ne visuomet sulaukdavo paramos Kongrese ar kitose nacionalinėse institucijose, bet užsienio klimato kaitos politika daug dažniau buvo sėkminga, pavyzdžiui, per 2013 m. birželio 8 d. bendrą Kinijos ir JAV susitikimą, B. Obama ir Xi Jinping susitarė dėl hidrofluorangliavandenilių

---

⁸³ Adam Liptak and Coral Davenport, ‘Supreme court deals blow to Obama’s efforts to regulate coal emissions’, New York Times (9 February 2016), <https://www.nytimes.com/2016/02/10/us/politics/supreme-court-blocks-obama-epa-coal-emissions-regulations.html> [Žiūrėta 2019-03-12]

⁸⁴ Valerie Richardson. White House defends Obama evading Senate on Paris climate deal. The Washington Times. August 29, 2016. <https://www.washingtontimes.com/news/2016/aug/29/obama-will-bypass-senate-ratify-paris-climate-acco/> [Žiūrėta 2019-03-12]

⁸⁵ White House Office of Energy and Climate Change Policy. <https://www.revolv.com/page/White-House-Office-of-Energy-and-Climate-Change-Policy> [Žiūrėta 2019-03-12]

⁸⁶ American Clean Energy and Security Act of 2009. <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/house-bill/2454> [Žiūrėta 2019-03-12]

⁸⁷ Helene Cooper. Obama Says He’ll Push for Clean Energy Bill. June 2, 2010. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2010/06/03/us/politics/03obama.html?hpw> [Žiūrėta 2019-03-13]

⁸⁸ Kevin Eber. President's Budget Draws Clean Energy Funds from Climate Measure. March 5, 2009 RenewableEnergyWorld. <https://www.renewableenergyworld.com/articles/2009/03/presidents-budget-draws-clean-energy-funds-from-climate-measure.html> [Žiūrėta 2019-03-13]

(HFC) gamybos ir vartojimo, šis susitarimas turėjo neoficialų tikslą iki 2050 m. sumažinti maždaug 90 milijonų tonų CO₂⁸⁹.

2014 m. gegužės mėn. Jungtinių Amerikos Valstijų Pasaulio pokyčių tyrimų programa (angl. the United States of America Global Change Research Program) paskelbė ataskaitą, kurioje teigiama, kad klimato kaita yra tikra ir kelia realią grėsmę visiems Amerikos piliečiams ir jų kasdieniam gyvenimui, sutelkiant mokslinius tyrimus ir galimą pavojingą klimato kaitos poveikį. B. Obamos ir jo administracijos pagrindinis dėmesys buvo sutelktas iniciatyvų (inovacijų) dėl klimato kaitos žalos mažinimo finansavimo didinimui. Tais pačiais metais Federalinių klimato kaitos programų lėšos buvo padidintos 36%, visi šie svarbūs žingsniai ir reikšmingi bandymai patvirtino, kad B. Obama laipsniškai saugumizavimo klimato kaitą.

2015 m. kovo 31 d. B. Obamos administracija Jungtinių Tautų Bendrojoje klimato kaitos konvencijoje (JTBBKK) oficialiai pateikė JAV planuojamą nacionalinį įnašą šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijoms (ŠESD). JAV įsipareigojo iki 2025 m. sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį 26–28% mažesnio lygio nei buvo 2005 m. ir paversti JAV ekonomiką mažiau priklausomą nuo anglies dioksidą išskiriančių energijos šaltinių⁹⁰.

Be to, be B. Obamos administracijos „Klimato veiksmų plano“ (angl. „Climate Action Plan“), JAV Aplinkos apsaugos agentūra (EPA) 2015 m. rugpjūčio 3 d. paskelbė „Švarios energijos planą“ – nacionalinius standartus, skirtus spręsti anglimi kūrenamų elektrinių taršos klausimus. Šis planas buvo būtinas klimato kaitai įtvirtinti teisės aktuose, kadangi klimato kaita yra viena didžiausių su aplinka ir visuomenės sveikata susijusių problemų. Priėmus „Švarios energijos planą“ taip pat buvo parodyta pasauliui, kad Jungtinės Amerikos Valstijos yra pasiryžusios vadovauti pasaulinėms pastangoms kovoti su klimato kaita.

JAV kartu su Kinija yra dvi didžiausios valstybės pagal išmetamas anglies dvideginio emisijas, šalys sudarė 45% viso pasaulio anglies dvideginio emisijos. Paryžiaus susitarimas buvo pirmasis susitarimas dėl klimato, dėl kurio sutiko abi supervalstybės, todėl šį susitarimą pasaulio ekspertai laikė geriausiu ilgalaikės klimato kaitos politikos sėkmės ženklu.

---

⁸⁹ United States and China Agree to Work Together on Phase Down of HFCs. June 08, 2013. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/08/united-states-and-china-agree-work-together-phase-down-hfcs> [Žiūrėta 2019-03-15]

⁹⁰ Fact Sheet: U.S. Reports its 2025 Emissions Target to the UNFCCC. March 31, 2015 The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/03/31/fact-sheet-us-reports-its-2025-emissions-target-unfccc> [Žiūrėta 2019-03-15]

B. Obama kalbėdamas apie Paryžiaus susitarimą, teigė, jog viena iš priežasčių, dėl kurių jis dalyvavo prezidento rinkimuose, buvo užtikrinti, kad Amerika atliktų savo vaidmenį, kad apsaugotų šią planetą ateities kartoms „Per pastaruosius metus JAV pavertėme pasauliniu lyderiu kovoje su klimato kaita. Tačiau tai nėra kova, kurią bet kuri šalis, nesvarbu, kokia galinga, gali laimėti viena. Todėl praeitų metų gruodžio mėn. Paryžiaus susitarimas buvo toks svarbus. Beveik 200 valstybių susitiko, kad sukurti stiprią ir ilgalaikę aplinkosaugos sistemą“⁹¹. Pažymėtina, jog kiekviena šalis pati prisiėmė savo įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą ir prezidento Baracko Obamos prisiimtus įsipareigojimus leidžiama keisti⁹², t. y. kiekviena valstybė pati nustatė kokių įsipareigojimų nori laikytis, todėl galėjo juos prisiimti atsižvelgdama į savo galimybes ir ypatumus, bei gali juos keisti.

Taip pat ir amerikiečiai reiškė paramą B. Obamos vykdomai klimato kaitos, aplinkosaugos politikai – du trečdaliai amerikiečių palaikė Paryžiaus susitarimo pasirašymą, kuris turėjo teisiškai įpareigoti JAV ir kitas pasaulio valstybes mažinti anglies dvideginio išmetimą, pagal prieš pradėdant derybas Paryžiuje „New York Times / CBS News“ atliktą apklausą⁹³. 2015 metais prezidentas B. Obama paskelbė savo tikslą iki 2025 m. 40–45 proc. sumažinti metano emisijų lygį, pripažįstant šių teršalų žalą ir paplitimą naftos ir dujų pramonėje. 2016 m. kovo mėn. B. Obama susitarė su Kanados ministru pirmininku Justin Trudeau, nuroydamas, kad abi federalinės vyriausybės kartu bendradarbiaus siekdamos sumažinti metano išmetimą Šiaurės Amerikoje. JAV ir Kanada išleido bendrą pareiškimą, kuriame išdėstė bendruosius metodus ir strategijas, kaip pasiekti tokius tikslus kiekvienoje iš šalių jurisdikcijoje. Laikantis šio susitarimo EPA prisiėmė atsakomybę už metano emisijų reguliavimą, reikalaujama informacijos iš metaną išskiriančių pramonės šakų. Šių pramonės šakų išmetamų teršalų informacija naudojama skatinant metano mažinimo mokslinius tyrimus ir plėtrą, formuluojant ekonomiškai efektyvią politiką. Susitarimu Jungtinės Amerikos Valstijos ir

---

⁹¹ Tanya Somanader. President Obama: The United States Formally Enters the Paris Agreement. September 3, 2016. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/09/03/president-obama-united-states-formally-enters-paris-agreement> [Žiūrėta 2019-03-18]

⁹² Glenn Kessler and Michelle Ye Hee Lee Fact-checking President Trump's claims on the Paris climate change deal. June 1, 2017. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2017/06/01/fact-checking-president-trumps-claims-on-the-paris-climate-change-deal/?utm_term=.5e1faa152685 [Žiūrėta 2019-03-18]

⁹³ Rebecca Harrington. Here's what the US actually agreed to in the Paris climate deal. Jun. 1, 2017, Business insider. <https://www.businessinsider.com/what-did-us-agree-to-paris-climate-deal-2017-5> [Žiūrėta 2019-03-18]

Kanada sutarė bendrai keistis bet kokia pažanga mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje, kad būtų užtikrintas optimalus veiksmingumas, tarpusavio pažanga⁹⁴.

Prezidento B. Obamos vykdomosios agentūros agresyviai ir gan plačiai jo administracijos valdymo metu išplėtė savo aplinkosaugos reguliavimą. Jos tai darė ne tik išleisdamos įvairius naujus aplinkosaugos reglamentus, ryžtingai ir dėmesingai laikydamosi reikalavimų, kurie daugeliu atžvilgių buvo daug griežtesni nei Džordžo W. Busho administracijos valdymo metu. Obamos administracija daugiausia dėmesio skyrė aktyviai agentūrų vykdomai kontrolei, taip pat reguliavimo gairių ir taisyklių rengimui (pavyzdžiui, nuo 2009 m. iki 2016 m. EPA paskelbė 3900 naujų aplinkosaugos taisyklių⁹⁵), o taip pat naudojo ir „sue-and-settle“ susitarimus, kad priverstų pramonės subjektus laikytis aplinkosaugos reikalavimų⁹⁶. Pažymėtina, jog B. Obamos administracija ne tik priiminėjo naujus ar griežtino esamus aplinkosaugos reikalavimus, bet ir tuo pačiu metu ieškojo būdų, kaip skatinti ekonomikos augimą ir investicijas, kurios padėtų sukurti naujas ilgalaikes galimybes pramonei laikytis aplinkosaugos reikalavimų, o investicijos į saulės energiją – vienas iš daugelio pavyzdžių⁹⁷.

Paryžiaus susitarimas ir JTBKKK turėjo didelį poveikį JAV vidaus teisės aktams, pvz., Švaraus oro, Švarios energijos, Energetikos politikos ir Energijos nepriklausomumo ir saugumo, ypač juose nustatant naujus pagrindinius aplinkosaugos reikalavimus. Pagrindiniais B. Obamos aplinkosaugos prioritetais, įtvirtintais „Švarios energijos plane“ galima laikyti šiuos:

- Sumažinti anglies taršą. Nustatyti nacionalinius anglies taršos standartus elektrinėms, kurios yra didžiausias anglies taršos šaltinis JAV. „Švarios energijos planas“ suteikė valstijoms lanksčias ir rentabilias priemones, kuriomis iki 2030 m. sumažėtų šių įrenginių anglies tarša 32 proc., ir 2020 m. užtikrinti 17 proc. mažesnę nei 2005 m. išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

---

⁹⁴ U.S.-Canada Joint Statement on Climate, Energy, and Arctic Leadership. March 10, 2016. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/03/10/us-canada-joint-statement-climate-energy-and-arctic-leadership> [Žiūrėta 2019-03-18]

⁹⁵ ‘A Review of EPA’s Regulatory Activity During the Obama Administration: Energy and Industrial Sectors’ (U.S. House of Representatives, 30 June 2016) <https://docs.house.gov/meetings/IF/IF03/20160706/105153/HHRG-114-IF03-Wstate-KavullaT-20160706.pdf> [Žiūrėta 2019-03-20]

⁹⁶ U.S. Chamber of Commerce. Sue and Settle: Regulating Behind Closed Doors. March 6, 2018 www.uschamber.com/report/sue-and-settle-regulating-behind-closed-doors [Žiūrėta 2019-03-20]

⁹⁷ Press Release, The White House, Obama Administration Announces Clean Energy Savings for All Americans Initiative (July 19, 2016), <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/19/fact-sheet-obama-administration-announces-clean-energy-savings-all> [Žiūrėta 2019-03-21]

- Išplėsti švarios energijos ekonomiką. Padaryti didžiausią investiciją istorijoje į švarią energiją daugiau nei 90 mlrd. JAV dolerių investuojant į strategines švarios energijos ir mokesčių lengvatas, kad būtų skatinama kurti naujas darbo vietas ir diegti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas ir maždaug 150 mlrd. JAV dolerių investicijas į atsinaujinančios energijos šaltinius – vėjo ir saulės jėgaines.

- Vadovauti pasaulinėms pastangoms sumažinti klimato kaitą. Pasaulinės pastangos sumažinti klimato kaitą lėmė istorinį Paryžiaus klimato susitarimą, kuriame dalyvavo daugiau nei 190 šalių, kad būtų priimtas ambicingiausias susitarimas dėl klimato kaitos istorijoje.

- Apsaugoti JAV klimatą, orą ir vandenį. Nustatyti pirmuosius nacionalinius gyvsidabrio, arseno ir kitų toksiškų oro teršalų apribojimus.

- Sumažinti energijos švaistymą. Pradėtas „Geresnių pastatų iššūkis“ (angl. the Better Buildings Challenge), kad miestai, valstijos, komunalinės paslaugų įmonės, gamintojai ir kitos įmonės galėtų padidinti energijos vartojimo efektyvumą.

- Parengti bendruomenės klimato kaitos poveikiui. Įsteigta Valstybės, vietos ir genčių lyderių darbo grupė (angl. the State, Local, and Tribal Leaders Task Force), kuri konsultuoja administraciją, kaip geriau remti bendruomenės, besirengiančias klimato kaitai vietos lygmeniu.

Net ir B. Obamos administracijos valdymo metu Jungtinės Amerikos Valstijos toli gražu nebuvo „švariausia ir ekologiškiausia šalis žemėje“. B. Obama patvirtino atviro jūros grėžimo plėtrą; patvirtino didelių naujų vamzdynų, naftos ir dujų terminalų statybą; panaikino keturiasdešimt metų galiojusį draudimą eksportuoti naftą (nedelsiant grįžus iš Paryžiaus aukščiausiojo lygio susitikimo klimato kaitos klausimais)⁹⁸; ir patvirtino kiekvieną jam pateiktą SGD (angl. LNG) eksporto licenciją⁹⁹. Be to, savo metiniame pranešime (angl. The State of the Union Address) akcentavo „milijonų naujų naftos ir dujų telkinių žvalgybą“ ir pasisakė už visų turimų energijos šaltinių plėtojimą¹⁰⁰.

Baracko Obamos valdymo laikotarpiu JAV nacionalinio saugumo darbotvarkėje pirmenybė buvo teikiama klimato kaitai: B. Obamos administracijos nacionaliniuose saugumo pranešimuose

---

⁹⁸ Timothy Gardner. U.S. on verge of lifting 40-year oil export ban, Reuters December 16, 2015, <https://www.reuters.com/article/us-usa-oilexports-idUSKBN0TZ1QZ20151216> [Žiūrėta 2019-03-21]

⁹⁹ Hogan Lovells. LNG exports—A rare case of policy continuity from Obama to Trump. 8 May 2017. <http://ehoganlovells.com/cv/3b3f8f2fb9130ff94bb78c9f60c9a96cd99be774> [Žiūrėta 2019-03-22]

¹⁰⁰ Jon Huang and Finn Cohen. President Obama's 2012 State of the Union address. The New York Times (24 January 2012), <http://www.nytimes.com/interactive/2012/01/24/us/politics/state-of-the-union-2012-video-transcript.html> [Žiūrėta 2019-03-23]

klimato kaitos terminas buvo paminėtas apie 28 kartus. Nacionalinėje saugumo ataskaitoje, kuri buvo paskelbta 2010 m. teigiama, kad vyriausybė turi ieškoti bendrų klimato kaitos grėsmės sprendimų, šioje ataskaitoje pirmą kartą buvo nustatyta, kad klimato kaita yra JAV saugumo grėsmė; 2015 m. Obamos administracijos paskelbta JAV nacionalinė saugumo strategija taip pat aiškiai įvardijo klimato kaitą kaip vieną iš aštuonių pagrindinių strateginių pavojų Amerikos nacionaliniam saugumui¹⁰¹. Nacionalinė saugumo strategija yra politinis dokumentas, kurį periodiškai rengia vykdomoji valdžia (prezidento administracija), kad nustatytų pagrindinius šalies saugumo klausimus ir įvardytų kaip administracija ketina juos spręsti. 2015 m. Nacionalinėje saugumo strategijoje teigiama, jog klimato kaita prisidėjo prie padidėjusių stichinių nelaimių, pabėgėlių srautų ir konfliktų dėl pagrindinių išteklių, pvz., maisto ir vandens, o pakilus jūros lygiui kelia grėsmę pakrančių infrastruktūrai. Dėl klimato kaitos dažnesni ekstremalūs oro reiškiniai ir jų poveikis, įskaitant ekstremalią šilumą, sunkius potvynius ir sausras, kurios tapo dažnesnės ir (arba) intensyvesnės. Be to, atšilimas sukelia jūros lygio kilimą ir ledynai bei Arkties jūros ledas.

Klimato kaitos poveikio nacionaliniam saugumui pasekmės yra plataus masto, nes jos gali turėti didelį poveikį aprūpinimo maistu saugumui ir kelia grėsmę bendram stabilumui, gali sustiprinti esamus stresą sukeliančius veiksnius, prisidedant prie skurdo, aplinkos blogėjimo ir politinio nestabilumo, suteikiant palankias sąlygas teroristinei veiklai užsienyje¹⁰². Klimato kaitos pasekmės kelia pavojų ne tik už JAV sienų, bet ir kelia pavojų nacionaliniam saugumui JAV. Pagal B. Obamos administraciją, jūros lygio kilimas kartu su audrų skaičiaus padidėjimu ir toliau didins didelio pakrančių poveikio transporto infrastruktūrai riziką, įskaitant ir laikiną, ir nuolatinį oro uostų, uostų, kelių, geležinkelio linijų, tunelių užtvindymą. Ekstremalūs oro reiškiniai taip pat daro įtaką energijos gamybai ir jos tiekimo įrenginiams, dėl to atsiranda įvairaus ilgio ir apimties tiekimo sutrikimai ir daromas poveikis kitai infrastruktūrai, kuri priklauso nuo energijos tiekimo. Didėjanti potvynių rizika turi įtakos žmonių saugumui ir sveikatai, turtui, infrastruktūrai, ekonomikai ir ekologijai daugelyje vietų visose JAV¹⁰³.

---

¹⁰¹ National Security Strategy, The White House, February 2015, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national-security_strategy_2.pdf. [Žiūrėta 2019-03-25]

¹⁰² Findings from Select Federal Reports: the national security implications of a changing climate, May 2015, The White House.

https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/National_Security_Implications_of_Changing_Climate_Final_051915.pdf [Žiūrėta 2019-03-25]

¹⁰³ Ten pat.

Gynybos departamentas (angl. Department of Defense) taip pat pripažino, kad pasaulio klimato kaita artimiausioje ateityje turės plačią įtaką JAV nacionalinio saugumo interesams, nes tai pablogins esamas problemas, pvz., skurdą, socialinę įtampą, aplinkos būklės blogėjimą, silpnas politines institucijas, kurios kelia grėsmę šalies vidaus stabilumui¹⁰⁴. Gynybos departamentas klimato kaitą laiko esama saugumo grėsme, o ne ilgalaikę riziką. Nors su klimato kaita susiję įvykiai neproporcingai paveiks silpnąsias ir konfliktų paveiktas valstybes, tačiau netgi atsparios, gerai išsivysčiusios šalys, kaip JAV gali turėti saugumo problemų dėl klimato kaitos padarinių. Dėl šių priežasčių ne tik Prezidento administracija turi vertinti klimato kaitą kaip grėsmę nacionaliniam saugumui, bet ir kitos institucijos į savo veiklos planavimo dokumentus, strategijas integruoti su klimato kaita susijusius padarinius. JAV kaip ir kitų šalių gebėjimas susidoroti su klimato kaitos keliamais pavojais reikalauja stebėti, analizuoti ir integruoti šias rizikas į esamas bendras rizikos valdymo priemones¹⁰⁵.

B. Obamos administracija ne tik Nacionalinėje saugumo strategijoje įtvirtino klimato kaitą kaip grėsmę nacionaliniam saugumui, bet ir kituose dokumentuose (Climate Change Adaptation Roadmap, June 2012; National Intelligence Committee, National Security Assessment on the National Security Implications of Global Climate Change to 2030, June 25, 2008; Department of Defense, Climate Change Adaptation Roadmap, 2014; Third National Climate Assessment; Department of Defense, Quadrennial Defense Review, 2014; and Department of Homeland Security, Quadrennial Homeland Security Review, 2014) akcentavo, jog reikia efektyviai veikti, siekiant pasiruošti ir užkirsti kelią klimato kaitos padariniams. B. Obamos administracijos klimato kaitos įtraukimas į nacionalinio saugumo planavimo dokumentus išplėtė ir kitų įstaigų galimybes pasirengti klimato kaitai ir jos padariniams. Pavyzdžiui, mokslininkų patvirtinta tikimybė, kad jūros lygis pakils, padaugės audrų ir plačiai paplis ekstremalios oro sąlygos JAV ir užsienyje, taip pat turi įtakos ir kariniam planavimui. Jūrų bazės paprastai yra ant kranto ir dėl to yra ypač pažeidžiamos klimato kaitos poveikiui, o ginklų sistemos turi būti pertvarkytos, kad galėtų būtų efektyvios aukštesnėje temperatūroje ir esant didesnei drėgmei. Karinių pajėgų vykdomos humanitarinės operacijos taip pat keisis, nes klimato kaitos padariniai gali sukelti gyventojų perkėlimą, infekcinių ligų protrūkius, gaivalines nelaimes. Kyla grėsmės ir kritinei infrastruktūrai, pvz., elektros ir vandens sistemoms,

---

¹⁰⁴ National security implications of climate-related risks and a changing climate. 23 July 2015, the Department of Defense <https://archive.defense.gov/pubs/150724-congressional-report-on-national-implications-of-climate-change.pdf?source=govdelivery> [Žiūrėta 2019-03-26]

¹⁰⁵ Ten pat.

keliams, orlaivių kilimo ir tūpimo takams ir ryšių sistemoms. Klimato kaitos poveikis JAV nacionaliniam saugumui apima ne tik tiesioginį poveikį JAV tėvynei, bet ir šalies interesams užsienyje (pavyzdžiui, Ramiojo vandenyno valstybėse, kurios turi istorinę vertę JAV).

B. Obama tęsė jo pirmtakų tradiciją įtraukti/ saugumizuoti klimato kaitą, aplinkosaugą į Nacionalinę saugumo strategiją, bet tuo pačiu dar labiau akcentavo jų reikšmę ir kituose strateginiuose dokumentuose, viešose kalbose. Savo kalbose B. Obama akcentavo ne tik klimato kaitos reikšmę, bet ir būtinus priimti sprendimus („we need to act, and we need to act now“¹⁰⁶). B. Obamos valdymo metu ir JAV žvalgybos bendruomenė pritarė, kad „pasauliniai klimato pokyčiai turės daug įtakos JAV nacionalinio saugumo interesams per ateinančius 20 metų¹⁰⁷, Gynybos Departamentas (angl. Department of Defense) laikė, kad klimato ir aplinkos veiksnių neapibrėžtumai turi įtakos būsimai strateginei aplinkai¹⁰⁸. Baracko Obamos administracijai klimato kaitą pabrėžiant kaip nuolatinį pavojų JAV ir jos interesų saugumui¹⁰⁹, šiai pozicijai pritarė ir Kongresas, kuris užtikrino, kad klimato kaita būtų nurodyta Nacionaliniame gynybos įgaliojimo akte 2018 finansiniams metams (angl. the National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018), kurį pasirašyti turėjo jau D. Trumpas¹¹⁰. B. Obama įtraukdamas klimato kaitą į 2015 m. Nacionalinę saugumo strategiją, akcentavo, jog saugumo darbotvarkėje vis atsiranda kažkas skubesnio, dėl to reikėjo administracijos įsikišimo dėl šio klausimo. Tokioms B. Obamos idėjoms pritarė didelė dalis JAV piliečių, kurie ne tik įvardijo klimato kaitą kaip svarbią problemą, bet ir pritarė nacionaliniams ir tarptautiniams veiksams (pavyzdžiui, Paryžiaus susitarimui). Deja, bet Baracko Obamos klimato „paveldas“, atrodo iš esmės bus pakeistas ar net panaikintas jo įpėdinio Donaldo Trumpo.

---

¹⁰⁶ Keith Wagstaff. Obama warns climate change is ‘serious threat to global security’, 20 May, 2015, NBC NEWS. <http://www.nbcnews.com/science/environment/obama-warns-climate-change-national-security-risk-n361906> [Žiūrėta 2019-03-27]

¹⁰⁷ Thomas Fingar, ‘2008 National Intelligence Assessment on the National Security Implications of Global Climate Change’ (Washington dc: US Senate, House Permanent Select Committee on Intelligence and House Select Committee on Energy Independence and Global Warming, 2008).

¹⁰⁸ US Department of Defense, ‘2008 National Defense Strategy’ (Washington dc: Department of Defense, June 2008), pp. 4, 5.

¹⁰⁹ National Security Strategy, The White House, February 2015,

¹¹⁰ National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018, Pub. L. No. 115-91 (2017).

3. APLINKOSAUGOS PROBLEMOS D. TRUMPO POLITIKOJE

Dar Donaldui Trumpui prieš tampant JAV prezidentu, jis pagarsėjo kaip aktyvus klimato kaitos priešininkas ir neigėjas, kuris tvirtai prieštaravo daugumai Baracko Obamos priimtų ar siūlytų naujų aplinkos apsaugos teisės aktų. Savo pirmaisiais veiklos metais Donaldas Trumpas pasirodė esąs pasiryžęs iš esmės pakeisti arba panaikinti visus pagrindinius Baracko Obamos pasiekimus aplinkosaugos srityje. Savo kandidatavimo metu 2016 m. Trumpas pareiškė savo ketinimus pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo, jei jis bus išrinktas prezidentu, tačiau netgi kai kurie jo patarėjai prieštaravo tokiai idėjai pirmaisiais prezidentavimo mėnesiais¹¹¹. Išrinkus JAV prezidentu Donaldą Trumpą, vienas iš ryškiausių pokyčių įvykusių JAV politikoje – tai jo administracijos požiūris į mokslo ir aplinkosaugos klausimus¹¹². Tai geriausiai atspindi D. Trumpo sprendimas dėl pasitraukimo iš 2015 m. Paryžiaus susitarimo, nors šis susitarimas ir nebuvo teisiškai privalomas. Be to, netgi kai kurie energetikos pramonės lyderiai teigė, kad likti susitarime būtų geriausias sprendimas JAV energetikos interesams¹¹³.

Pagrindinė saugumizavimo teorijos mintis – saugumas yra konstruojamas per kalbos aktus, t. y. problema tampa saugumo problema, kai ji yra taip įvardinama. Toks kalbos aktas yra sėkmingas, jei iškilusi problema akademinėje literatūroje ir (arba) platesniame politikos formavimo diskurse pripažįstama saugumo problema. Tačiau galimas ir atvirkštinis žingsnis, kai ankstesnė saugumo problema pašalinama iš egzistencinių grėsmių. Atsižvelgiant į tai, kad D. Trumpas deklaruoja tikslą visiškai pakeisti B. Obamos vykdytą aplinkosaugos politiką, svarbu įvertinti jo veiksmus (kalbos aktus) ir visuomenės pripažinimą/ nepripažinimą, jog aplinkosaugos problemos nebėra egzistencinė grėsmė JAV.

3.1. D. Trumpo anti–aplinkosauginė retorika

Remiantis saugumizavimo teorija viešosios nuomonės formavimo etapas yra vienas iš esminių, užtikrinančių saugumizavimo proceso sėkmę, atsižvelgiant į anksčiau pristatytas

---

¹¹¹ Coral Davenport. Top Trump advisers are split on Paris Agreement on climate change. New York Times, 2017, March 2. <https://www.nytimes.com/2017/03/02/us/politics/climate-change-trump.html> [Žiūrėta 2019-04-02]

¹¹² Sojung Claire Kim and Sandra L. Cooke. Environmental framing on Twitter: Impact of Trump's Paris Agreement withdrawal on climate change and ocean acidification dialogue. Cogent Environmental Science (2018), 4, p. 5.

¹¹³ Valerie Volcovici. U.S. coal companies ask Trump to stick with Paris climate deal. April 5, 2017 Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-coal/u-s-coal-companies-ask-trump-to-stick-with-paris-climate-deal-idUSKBN1762YY> [Žiūrėta 2019-04-03]

desaugumizavimo prielaidas, analizuojama D. Trumpo retorika ir jos vaidmuo aplinkos problemų desaugumizavimo procese.

D. Trumpas garsėja kaip itin kalbus politinis veikėjas, tačiau aplinkosaugos tema pasisako retai. D. Trumpui nei klimato kaita, nei aplinkosauga nėra svarbūs klausimai, nors rinkimų kampanijos metu vieni iš jo pagrindinių pažadų buvo „baigti karą prieš anglis“ ir „atšaukti“ Paryžiaus klimato susitarimą. Pagrindinė jo kalba, susijusi su aplinkos apsauga, pasakyta einant JAV prezidento pareigas, buvo 2017 m. birželio 1 d. beveik 30 minučių pranešimas apie pasitraukimą iš Paryžiaus susitarimo. Šią kalbą D. Trumpas pradėjo visai ne apie aplinkosaugą, bet apie teroristinį išpuolį Maniloje¹¹⁴, tarsi tuo pačiu metu parodydamas, jog vyksta daug svarbesnių įvykių nei klimato kaita. Prieš pradėdamas kalbėti apie Paryžiaus susitarimą, D. Trumpas atkreipė dėmesį į „milžinišką, absoliučiai didžiulę ekonominę pažangą nuo lapkričio 8 d. įvykusių rinkimų dienos“, „mūsų ekonomika padidėjo 3,3 trilijono dolerių akcijų rinkos verte ir buvo sukurta daugiau nei milijonas privataus sektoriaus darbo vietų“, „aš ką tik grįžau iš kelionės į užsienį, kur JAV susitarė dėl beveik 350 milijardų dolerių vertės karinės ir ekonominės plėtros, sukuriant šimtus tūkstančių darbo vietų“¹¹⁵ – tokiomis frazėmis sakdamas kalbą dar kartą primindamas, jog B. Obamos valdymo metu skirtas didelis dėmesys aplinkosaugai ir aplinkosaugos reikalavimų sugriežtinimas buvo žalingas JAV ekonomikai ir klestėjimui. Tačiau nemažai D. Trumpo kalboje paminėtų faktų, duomenų vėliau buvo paneigti¹¹⁶. Prieš pradėdamas kalbėti apie Paryžiaus susitarimą D. Trumpas dar paminėjo savo veiklą Septintuko grupėje (G7, angl. The Group of Seven) – „G7 susitikimuose ėmėmės istorinių žingsnių reikalaujami sąžiningos ir abipusės prekybos, kuri amerikiečiams suteiktų vienodas sąlygas su kitomis tautomis. Mes taip pat labai sunkiai dirbame siekdami taikos Artimuosiuose Rytuose, o gal net ir taikos tarp Izraelio ir palestiniečių“¹¹⁷. Pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo, kaip ribojančio JAV suverenitetą buvo vienas iš D. Trumpo prezidentinės kampanijos pažadų¹¹⁸, todėl galiausiai šioje kalboje pradėjęs kalbėti apie Paryžiaus susitarimą, deklaravo, jog: „norėdamos įvykdyti savo iškilmingą pareigą saugoti Ameriką ir jos piliečius, Jungtinės Valstijos pasitraukia iš Paryžiaus

---

¹¹⁴ Statement by President Trump on the Paris Climate Accord. June 1, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-trump-paris-climate-accord/> [Žiūrėta 2019-04-04]

¹¹⁵ Ten pat.

¹¹⁶ Christoph Bals and Katharina Hierl. The last battle of the fossil lobby. An analysis of Donald Trump's Speech in the White House Rose Garden on June 1. Germanwatch e.V. June 2017.

¹¹⁷ Statement by President Trump on the Paris Climate Accord.

¹¹⁸ Donald Trump would 'cancel' Paris climate deal. 27 May 2016 The BBC. <https://www.bbc.com/news/election-us-2016-36401174> [Žiūrėta 2019-04-04]

klimato susitarimo“¹¹⁹, tačiau tuo pačiu metu nurodė, kad pradės derybas dėl naujo susitarimo ar dėl Paryžiaus susitarimo pakeitimų su sąlygomis, kurios bus teisingos Jungtinėms Valstijoms, jos įmonėms, darbuotojams, žmonėms, mokesčių mokėtojams. Šioje kalboje D. Trumpas akcentavo, jog Paryžiaus susitarimas yra išimtinai naudingas kitoms šalims, bet ne JAV, nes jį įgyvendinus JAV darbuotojai gaus mažesnę darbo užmokestį ar praras darbo vietas, mokesčių mokėtojai turės padengti prarastų darbo vietų sukeltas išlaidas, bus uždaromos gamyklos ir labai sumažės gamyba, o kitos valstybės pasinaudos JAV nuosmukiu. Taip pat pažymėjo, kad Paryžiaus susitarimas yra mažai susijęs su klimatu, o daugiau apie kitas šalis, kurios gautų finansinį pranašumą prieš Jungtines Valstijas, pavyzdžiui, Kinija ir Indija, kurioms buvo leista statyti šimtus papildomų akmens anglimi kūrenamų elektrinių, buvo leista didinti savo akmens anglies gavybą, netgi Europoje buvo leidžiama tęsti akmens anglių gamyklų statybą.

Ši D. Trumpo pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo kalba vertinama kaip vienas iš veiksmų siekiant didesnio pritarimo iš pagrindinių rėmėjų ir perrinkimo antrajai kadencijai¹²⁰. D. Trumpo argumentai šioje kalboje buvo skirti visuomenės grupėms, kurios balsavo už jį per paskutinius rinkimus, įskaitant veteranus ir tarnaujančius karius; tuos, kurie kenčia nuo nesąžiningos prekybos praktikos, ūkininkus; konservatorius, kurie nerimavo dėl suvereniteto ir konstitucinių Paryžiaus susitarimo klausimų¹²¹. Šioms grupėms skirtų argumentų kalboje buvo nemažai, nors ir visiškai nesusijusių (pavyzdžiui, tokių kaip intarpas apie NATO (Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos) šalių „nedidelį indėlį į mūsų karinį aljansą“ ir pnš.) su klimato kaita ar GCC (angl. Global carbon cycle)¹²². Tačiau atlikti tyrimai rodė priešingą JAV piliečių reakciją – daugiau nei du trečdaliai jų norėjo pasilikti Paryžiaus susitarimo šalimi¹²³, t. y. D. Trumpui netgi nepavyko įtikinti savo piliečių pasitraukimo iš Paryžiaus susitarimo nauda. Daugelis pasaulio politikos formuotojų ir akademikų abejojo šio sprendimo teigiamu poveikiu, kai kurie iš jų išreiškė baimę, kad tai paralyžiuos dvišalę ir daugiašalę

---

¹¹⁹ Statement by President Trump on the Paris Climate Accord.

¹²⁰ Bernard D. Goldstein, Michael R. Greenberg, Global Climate Change and the “So What?” Issue: Reversing the Impact of Donald Trump. Goldstein and Greenberg AJPB Supplement 2, 2018, Vol 108, No. S2, p.78

¹²¹ Ten pat.

¹²² Kurt M. Campbell, Jay Gullledge, J.R. McNeill, John Podesta, Peter Ogden, Leon Fuerth, R. James Woolsey, Alexander T.J. Lennon, Julianne Smith, Richard Weitz and Derek Mix. The Age of Consequences: The Foreign Policy and National Security Implications of Global Climate Change. Washington, DC: Center for a New American Security; 2007.

¹²³ Anthony Leiserowitz, Edward Maibach, Connie Roser-Renouf, Seth Rosenthal and Matthew Cutler. „By more than 5 to 1, voters say the U.S. should participate in the Paris Climate Agreement“. Apr 17, 2017. Yale University and George Mason University. New Haven, CT: Yale Program on Climate Change Communication, p. 2.

klimato diplomatiją¹²⁴, tačiau D. Trumpas ignoravo ekspertus, kurie įspėjo, kad vis didėjantis klimato atšilimas didina ekstremalių oro reiškinių ir gamtos nelaimių galimybes¹²⁵. Taip pat ir kitose savo kalbose (dažniausiai susijusiose su energetika ir darbo vietų kūrimu šiame sektoriuje) D. Trumpas vis užsimena kokią žalą darė JAV dalyvavimas Paryžiaus susitarime (pavyzdžiui, kalbėdamas Teksase¹²⁶ ar JAV Energetikos departamente¹²⁷) ir, kad tik pasitraukus iš jo, pavyko sustiprinti JAV ekonominę padėtį ir užtikrinti darbo vietų kūrimą.

2017 m. kovo 28 d. kalbėdamas EPA būstinėje D. Trumpas pristatė savo veiksmus siekiant sukurti energetinę nepriklausomybę¹²⁸ ir nė karto neužsiminė apie aplinkosaugą ar jos priemones vykdam jo strategiją, bet priešingai itin gyrė aplinkosaugos reikalavimų neatitinkančią anglies kasybą. D. Trumpas taip pat akcentavo tikslą ir toliau plėsti energijos gamybą, taip pat sukurti daugiau darbo vietų infrastruktūros, krovinių gabenimo ir gamybos srityse, kadangi daugelis aplinkosaugos reikalavimų yra ar bus panaikinti tai, jo manymu, tai leis EPA sutelkti dėmesį į savo pagrindinę misiją – apsaugoti mūsų orą ir apsaugoti mūsų vandenį¹²⁹.

Nors įprastai D. Trumpas yra itin aktyvus kalbėtojas, tačiau daugiau kalbų skirtų klimato kaitai ar aplinkosaugai sunku rasti, nebent tik užuominų kalbant apie JAV energetiką, prekybos politiką ir pnš., ar itin trumpų ir formalių pranešimų kaip „America recycles day“ proga, neakcentuojant ir nepriimant jokių valingų sprendimų siekiant daugiau ir efektyviau perdirbti atliekas¹³⁰. Baltųjų rūmų interneto svetainėje aplinkosauga neturi atskiros skilties ir informacija, pranešimai, prezidento kalbos pateikiamos kartu su energetika, todėl nėra keista, jog labiau

---

¹²⁴ Cao Jiahan. p. 88

¹²⁵ Intergovernmental Panel on Climate Change, “Climate Change 2014: Impacts, Adaptation and Vulnerability; Summary for Policymakers;” Working Group II Contribution to the Fifth Assessment Report of the IPCC, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/ar5_wgII_spm_en-1.pdf [Žiūrėta 2019-04-10]

¹²⁶ Remarks by President Trump at Signing of Executive Order on Energy and Infrastructure | Crosby, TX. April 10, 2019. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-energy-infrastructure-crosby-tx/> [Žiūrėta 2019-04-10]

¹²⁷ Remarks by President Trump at the Unleashing American Energy Event. June 29, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-unleashing-american-energy-event/> [Žiūrėta 2019-04-10]

¹²⁸ Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy-independence/> [Žiūrėta 2019-04-10]

¹²⁹ Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy-independence/> [Žiūrėta 2019-04-10]

¹³⁰ Presidential Message on America Recycles Day. November 15, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/presidential-message-america-recycles-day/> [Žiūrėta 2019-04-10]

akcentuojami pokyčiai energetikoje. Pavyzdžiui, minėta skiltis „Energy & Environment“ pradedama ne tik D. Trumpo nuotrauka su anglies kasimo įmonių darbuotojais, bet ir tokia antraštė: „amerikiečiams jau ilgą laiką buvo sakoma, kad mūsų šaliai trūksta energijos, bet dabar žinome, kad tai nebuvo teisinga. Amerikos energijos revoliucija suteikė vartotojams prieinamą ir patikimą energiją kartu su stabiliomis, didelės apimties darbo vietomis smulkiąjam verslui, o išmetamųjų anglies dioksido kiekis sumažėjo iki žemiausio lygio per 25 metus. Amerikos energetikos politikoje turi būti suderinta aplinkos apsauga su ekonomikos augimu, kad paskatintų inovacijas, atradimus ir gerovę¹³¹.

Prezidento Donaldo Trumpo vidaus politikos darbotvarkės kertinis akmuo – skatinti vidaus energijos gamybą, kurti darbo vietas ir gerinti ekonomikos augimą, ir dėl šios priežasties jis nurodė federalinėms agentūroms pakeisti ar panaikinti sudėtingas, daugiausiai aplinkosaugines taisykles, kurios trukdo šiems tikslams pasiekti. Atitinkamai EPA peržiūrėjo B. Obamos administracijos patvirtintą Švarios energijos planą (CPP), kurį daugelis ginčijo, nepritarė, o Aukščiausiasis Teismas sustabdė jo įgyvendinimą – tai buvo precedento neturintis šalies aukščiausiojo teismo įsikišimas¹³², šis planas galėjo kainuoti iki 39 mlrd. JAV dolerių per metus ir padidinti elektros energijos kainas 41 valstijoje ne mažiau kaip dešimt procentų, Švarios energijos planas, kaip teigia Nacionalinė kasybos asociacija, sumažintų anglies gamybą 242 mln. tonomis¹³³, tokie ir panašūs pasisakymai, pranešimai, faktai sudaro didžiąją dalį Baltųjų rūmų interneto svetainės skilties „Energy & Environment“ turinio.

Kiekvienų metų pradžioje, prieš prasidedant sesijai Kongrese Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas skaito metinį pranešimą (angl. The State of the Union Address), šiame pranešime įprastai pristatomas biudžetas, valstybės ekonominė padėtis, pasiūlomos teisėkūros iniciatyvos ir nacionaliniai prioritetai. Nei viename iš jau trijų (2017–02–28¹³⁴, 2018–01–30¹³⁵, 2019–02–05¹³⁶) skaitytų metinių pranešimų prezidentas D. Trumpas neužsiminė apie klimato kaitą ar jos poveikį JAV ar kitus

---

¹³¹ Energy & Environment. The White House. <https://www.whitehouse.gov/issues/energy-environment/> [Žiūrėta 2019-04-13]

¹³² Andrew Wheeler. A Better Way to Ensure Clean, Reliable Energy. August 21, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/articles/better-way-ensure-clean-reliable-energy/> [Žiūrėta 2019-04-13]

¹³³ President Trump's Energy Independence Policy. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-trumps-energy-independence-policy/> [Žiūrėta 2019-04-13]

¹³⁴ Remarks by President Trump in Joint Address to Congress. February 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-joint-address-congress/> [Žiūrėta 2019-04-13]

¹³⁵ President Donald J. Trump's State of the Union Address. January 30, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-state-union-address/> [Žiūrėta 2019-04-13]

¹³⁶ President Donald J. Trump's State of the Union Address. February 5, 2019. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-state-union-address-2/> [Žiūrėta 2019-04-13]

aplinkosaugos klausimus, nors tokia pozicija susilaukė JAV visuomenės bei politikų kritikos¹³⁷. 2018 metų pranešime jis užsiminė apie baigtą karą su Amerikos energetika – t. y. apie baigtą karą su švarios anglies kasyba, bei tapimą pasauliniais energijos eksportuotojais, 2019 metų pranešime taip pat pakartojo, kad JAV dabar yra viena didžiausių naftos ir gamtinių dujų gamintojų pasaulyje ir pirmą kartą per 65 metus yra energijos eksportuotoja.

Vertinant D. Trumpo retoriką kaip būdą desaugumizuoti aplinkosaugos problemas ir atsižvelgiant į L. Hansen pateiktus desaugumizavimo kriterijus (kaip „détente“ formą; kaip pakeitimą; kaip atsinaujinimą; kaip tylos aktą) akivaizdu, jog D. Trumpas savo kalbose siekia kuo mažiau užsiminti apie klimato kaitą, aplinkosaugą – naudoti desaugumizavimą kaip tylos aktą ir tuo pačiu metu akcentuoti JAV kylančią energetinę galią, ekonomikos ir darbo vietų pokyčius, t. y. pakeisti jam labiau priimtinesne tema. Vienintelė kalba, kurioje aplinkosauga bet jau buvo pagrindinė tema – pranešimas apie pasitraukimą iš Paryžiaus susitarimo, kuris pasak D. Trumpą net jei ir kiekviena valstybė jį pasirašiusi įvykdytų visus savo įsipareigojimus, klimatui padarytų itin nereikšmingą poveikį. Prezidento D. Trumpo kalboje išsakytas pažadas tartis dėl naujo susitarimo ar Paryžiaus susitarimo pakeitimo iki šiol nėra net pradėtas įgyvendinti, taip dar kartą parodant, jog siekiama aplinkosaugos problemas visiškai išbraukti iš JAV politinės darbotvarkės. Tam, jog svarstomas klausimas būtų saugumizuotas (desaugumizuotas), reikalingas ne tik kalbos aktas, bet ir auditorijos pritarimas. Atkreiptinas dėmesys, jog 70 proc. amerikiečių mano, kad aplinkos apsauga yra svarbesnė už ekonomikos augimą ir maždaug du trečdaliai amerikiečių teigia, kad aplinkosaugos mokslininkai turėtų vaidinti svarbesnį vaidmenį priimant politinius sprendimus dėl klimato klausimų nei visuomenės ir pramonės lyderiai¹³⁸. JAV visuomenės palaikymas Paryžiaus susitarimui ir aplinkosaugai iki šiol yra itin didelis ir kiekvienais metais vis augs, nors D. Trumpo administracija ir deklaruoja netikinti tokiomis apklausomis¹³⁹.

---

¹³⁷ Emily Holden. Trump State of the Union speech: what climate change experts say. 6 Feb 2019. The Guardian. <https://www.theguardian.com/environment/2019/feb/06/trump-state-of-the-union-climate-change> [Žiūrėta 2019-04-15]

¹³⁸ Cary Funk & Brian Kenedy, Politics of Climate: Public Views on Climate Change and Climate Scientists, Pew Research Center October 4, 2016 <https://www.pewresearch.org/science/2016/10/04/public-views-on-climate-change-and-climate-scientists/> [Žiūrėta 2019-04-15]

¹³⁹ Maria Caspani. More Americans view climate change as 'imminent' threat: Reuters/Ipsos Poll. December 13, 2018. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-climate-change-usa-poll/more-americans-view-climate-change-as-imminent-threat-reuters-ipsos-poll-idUSKBN1OC1FX> [Žiūrėta 2019-04-15]

3.2. D. Trumpo anti–aplinkosauginė politika „Twitter“

Pastaraisiais metais vis dažniau „Twitter“ ir kiti socialiniai tinklai yra viena iš pagrindinių JAV prezidento viešosios informacijos skleidimo vietų, galinti veikti kaip puiki platforma skleisti kalbos aktus ir visuomenei vienas ar kitas problemas pristatyti kaip saugumo problemas arba priešingai – neigti, ignoruoti jau pripažintas saugumo (saugumizuotas) problemas. Prezidento „tweets“ tampa galingomis retorinėmis priemonėmis, nes jos kasdien gali pasiekti milijonus amerikiečių. George W. Bush buvo pirmasis prezidentas pradėjęs naudotis „Twitter“, o jo įpėdiniai greitai perėmė šią naują platformą savo viešajai nuomonei skleisti¹⁴⁰. B. Obama palikdamas prezidento postą paskelbė eilę „tweets“, kuriuose išdėstė savo palikimą (sveikatos priežiūros, energetinės nepriklausomybės, aplinkosaugos ir kitose srityse)¹⁴¹.

Nei vienas kitas šiuolaikinis politikas nėra toks aktyvus „Twitter“ gerbėjas (naudotojas) kaip D. Trumpas. Nesvarbu, ar D. Trumpas „Twitter“ naudoja kaip platformą „kovoti“ su žiniasklaidos priešais, ar įžeisti politinius konkurentus, tačiau dažniausiai D. Trumpas demonstruoja kaip tiesiogiai ir linksmai gali bendrauti. Kai žmonės pagalvoja apie „Twitter“, D. Trumpas yra vienas iš pirmųjų žmonių, kurie ateina į galvą¹⁴². Socialinės platformos, tokios kaip „Twitter“, turi didžiulį potencialą politikoje, jos kiekvienam politikui suteikia galimybę tiesiogiai bendrauti su plačiąja auditorija, užtikrindami nepriklausomumą nuo tradicinių žiniasklaidos kanalų, pvz., televizijos, radijo ar spaudos. Be to, D. Trumpo pranešimai „Twitter“ padėjo įteisinti šią platformą kaip patikimą naujienų šaltinį, todėl vidutiniškai apie dešimt D. Trumpo pranešimų per dieną susilaukia didelio dėmesio. Nors akylai pasitikėti D. Trumpo pranešimais nereikėtų, pagal The Washington Post atliktą tyrimą¹⁴³ – savo pranešimuose „Twitter“ jis yra padaręs net 6 420 faktinių klaidų/ iškreipimų.

D. Trumpui oficialiai paskelbus apie savo sprendimą pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo, šis skelbimas sukėlė reakcijas visame pasaulyje tradicinėse ir socialinės žiniasklaidos priemonėse,

---

¹⁴⁰ Richard S. Conley. Presidential Leadership and National Security– The Obama Legacy and Trump Trajectory, Routledge, 2017 p. 187.

¹⁴¹ Eric Bradner. „Obama defends his legacy on Twitter“. CNN, January 2, 2017, www.cnn.com/2017/01/01/politics/obama-tweets-legacy/ [Žiūrėta 2019-04-20]

¹⁴² Joei Chan. Social Media Politics: How the Trump Presidency is Shaping Twitter. <https://www.linkfluence.com/blog/social-media-politics-how-trump-is-shaping-twitter> [Žiūrėta 2019-04-20]

¹⁴³ Glenn Kessler, Salvador Rizzo and Meg Kelly. President Trump has made 6,420 false or misleading claims over 649 days. The Washington Post, November 2, 2018, https://www.washingtonpost.com/politics/2018/11/02/president-trump-has-made-false-or-misleading-claims-over-days/?utm_term=.31ac66f32d4e [Žiūrėta 2019-04-20]

įskaitant „Twitter“¹⁴⁴ – ypač „Twitter“ daugiau žmonių ėmė reikšti savo nuomonę apie šį susitarimą¹⁴⁵ (nesvarbu palaikančią ar ne Paryžiaus susitarimą). Kai Donaldas Trumpas paskelbia įrašą „Twitter“, jis pasinaudoja milijonine auditorija pranešti tam tikrą žinią. Jau seniai jis pripažino, kad jei jis pasikliautų pagrindinėmis žiniasklaidos priemonėmis savo rėmėjams ir plačiajai visuomenei savo žodžiams ir mintims pristatyti, jo skleidžiamos žinios dažnai būtų ne taip atskleistos ir kitaip sugadintos naujienų priemonėse, kurias jis taip pat laiko priešiškomis¹⁴⁶.

Viena iš „aštrių“ ir mėgstamų D. Trumpo temų „Twitter“ – klimato kaita. Nuo 2011 m. jis šimtus kartų išreiškė savo skepticizmą dėl klimato kaitos¹⁴⁷, taip pat ir 2015 metais, prieš tapant prezidentu, D. Trumpas nevengdavo kontraversišku žinučių, pavyzdžiui – „lauke tikrai šalta, jie tai vadina dideliu atšalimu, keliomis savaitėmis anksčiau nei įprastai. O žmogau, mes galėtume pasinaudoti didele riebia pasaulinio atšilimo doze!“¹⁴⁸. Tačiau panašių pranešimų „Twitter“ galima rasti ir praėjus porai metų, kuomet D. Trumpas jau tapo JAV prezidentu – „Rytuose tai gali būti šalčiausios Naujųjų metų išvakarės. Galbūt mes galėtume šiek tiek pasinaudoti tuo geruoju senuoju pasauliniu atšilimu, už kurį mūsų šalis, bet ne kitos šalys, ketino sumokėti trilijonus dolerių, kad apsaugotų“¹⁴⁹, „Žiaurus ir užsitęsęs šalčio sprogimas gali sumušti visus rekordus. Kas gi nutiko pasauliniam atšilimui?“¹⁵⁰ bei vienas iš paskutiniųjų pranešimų – 2019 m. sausio 20 d. pranešimas – „Būkite atsargūs ir bandykite pasilikti savo namuose. Didelė šalies dalis kenčia nuo milžiniško sniego kiekio ir šalčio, kuris yra netoli rekordinių. Nuostabu, kokia didelė ši sistema yra. Neturėtų būti blogai dabar turėti šiek tiek gero seno pasaulinio atšilimo!“¹⁵¹. D. Trumpas pakartotinai klaidingai teigia, jog šaltas žiemos oras paneigia antropogeninės klimato kaitos egzistavimą. Siųsdamas moksliskai

---

¹⁴⁴ Sanya Jain. Twitter heats up after Donald Trump exits Paris climate agreement. June 02, 2017 NDTV. <https://www.ndtv.com/offbeat/twitter-heats-up-after-donaldtrump-exits-paris-climate-agreement-1706926> [Žiūrėta 2019-04-20]

¹⁴⁵ Sojung Claire Kim & Sandra L. Cooke, p.15.

¹⁴⁶ Philip Seib. Donald Trump, Twitter Master. Dec 1, 2017, USC Center on Public Diplomacy <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/donald-trump-twitter-master> [Žiūrėta 2019-04-21]

¹⁴⁷ Brigham Daniels, Come Hell and High Water: Climate Change Policy in the Age of Trump, FIU Law Review, Volume 13, 2018, p. 66.

¹⁴⁸ Donald Trump tweet 19 Oct 2015, Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/656100109386674176> [Žiūrėta 2019-04-21]

¹⁴⁹ Donald Trump tweet 28 Dec 2017 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/946531657229701120> [Žiūrėta 2019-04-21]

¹⁵⁰ Donald Trump tweet 21 Nov 2018 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1065400254151954432> [Žiūrėta 2019-04-21]

¹⁵¹ Donald Trump tweet 20 Jan 2019 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1086971499725160448> [Žiūrėta 2019-04-21]

nepagrįstas žinutes „galingiausias pasaulio žmogus“ be abejonės gali suklaidinti ypač tuos visuomenės atstovus, kurie nėra linkę pasikliauti mokslu arba tuos, kurie neturi pakankamai žinių.

Prezidento D. Trumpo „tweets“ taip pat padeda nustatyti viešąją politinę darbotvarkę, kurioje daugelis skubių politikos klausimų konkuruoja dėl svarbos. Sensacingi „tweets“ taip pat gali leisti prezidentui nukreipti dėmesį nuo tam tikrų klausimų, kad visuomenė jais nebesirūpintų. D. Trumpas dėl savo itin dažno naudojimosi „Twitter“ socialiniu tinklu bei dėl tiesmukiškų pranešimų laikomas „Twitter“ meistru“ ir itin sumaniai šiuo tinklu naudojasi siekdamas vieną ar kitą klausimą pašalinti iš politinės darbotvarkės. Apie klimato kaitą jis publikuoja skeptiškus „tweets“¹⁵², tačiau tuo pačiu metu akcentuoja „America first“ idėjas, pavyzdžiui, atkurti darbo vietas anglies kasybos pramonėje¹⁵³, t. y. jo nedominančią temą ignoruoja, keičia kita arba rodo dėmesį epizodiškai ir kritiškai.

Vertinant D. Trumpo pranešimus „Twitter“ kaip būdą desaugumizuoti aplinkosaugos problemas ir atsižvelgiant į L. Hansen pateiktus desaugumizavimo kriterijus (kaip „détente“ formą; kaip pakeitimą; kaip atsinaujinimą; kaip tylos aktą) akivaizdu, jog D. Trumpo pranešimai „Twitter“ neatitinka nei vieno kriterijaus ir aplinkosaugos klausimus stengiasi desaugumizuoti tiesiog neigiant, ignoruojant ir net dažnai ironizuojant šiuos klausimus. Auditorijos pritarimas/ nepritarimas šiuo atveju yra sunkiau vertinamas, dėl itin plačios „Twitter“ auditorijos – t. y. apimančios ne tik amerikiečius, bet vienareikšmiškai teigti, jog auditorija pritaria D. Trumpo pranešimams apie aplinkosaugą, klimato kaitą „Twitter“ negalima. Žinoma, Prezidento D. Trumpo pozicija dėl klimato kaitos ir aplinkosaugos yra daug daugiau nei vien tik jo pranešimai „Twitter“. Atvirkščiai, tai, ką matėme per pirmuosius jo prezidentavimo metus tik parodo, jog pranešimai „Twitter“ yra tik vienas iš jo naudojamų būdų kaip šias temas pakeisti, priversti pamiršti JAV politikos darbotvarkėje, ypač saugumo srityje.

3.3. D. Trumpo formalūs veiksmai paneigiant aplinkosaugos problemas

Saugumizavimo teorijoje saugumo problemos iškėlimas pateikiamas kaip saugumizuojantis komunikacinis veiksmas. Komunikacija gali būti daugialypė ir neapsiriboti tik tradiciniais kalbos aktais, tai galėtų būti ir kiti veiksmai, kurie parodytų priežastis, argumentus, įrodymus, įtikinančius auditoriją vienos ar kitos problemos saugumizavimu ar desaugumizavimu. Prezidentas D. Trumpas

---

¹⁵² Dylan Matthews. “Donald Trump Has Tweeted Climate Change Skepticism 115 Times. Here’s All of It.” Vox, 2017 June 1. <https://www.vox.com/policy-and-politics/2017/6/1/15726472/trump-tweets-global-warming-paris-climateagreement> [Žiūrėta 2019-04-23]

¹⁵³ Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/03/28/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy> [Žiūrėta 2019-04-23]

siekdamas savo tikslų pasitelkia ne tik retoriką ir kalbos aktus, bet ir kitas „jo galioje“, esančias galimybes, pavyzdžiui – teisės aktų leidybą, biudžeto formavimą ir kt.

Pirmasis D. Trumpo kaip JAV prezidento teisės aktas buvo panaikinant Dodd–Frank įstatymo pakeitimą, kuriuo buvo reikalaujama, kad naftos, dujų ir kasybos įmonės atskleistų jų atliktus mokėjimus užsienio vyriausybėms. Obamos administracijos metu JAV buvo pasaulinė lyderė kuriant tokią skaidrumo politiką, įkvepiančia analogiškus teisės aktus priimti daugiau nei 30 šalių, įskaitant Kanadą, Norvegiją ir ES šalis¹⁵⁴. Nenuostabu, kad nuo šio įstatymo pakeitimo pradžios jam prieštaravo naftos gigantai, tokie kaip „Chevron“ ir Rex Tillerson valdomi „ExxonMobil“ (iš tiesų, Rex Tillersonas tapo valstybės sekretoriumi tik kelios dienos iki D. Trumpo sprendimo panaikinti šį teisės aktą), taip pat šis sprendimas susilpnino JAV administracijos, kaip pasaulinio lyderio užtikrinant skaidrumą, reputaciją.

Kitu įsakymu D. Trumpas inicijavo „Švarios energijos plano“ (angl. „Clean Energy Plan“) peržiūrą, panaikinant anglies kasybos draudimą JAV federalinėse žemėse, ir raginant federalines agentūras nustatyti visus teisės aktus, reglamentus, taisykles, politikos sritis, kuriose yra nustatyti kliūčių JAV energetinei nepriklausomybei ir juos pakeisti. D. Trumpo administracijos atstovai siekdami „sušvelninti“ padėtį dėl pokyčių aplinkosaugoje, teigia, jog geriausias būdas apsaugoti aplinką yra stipri ekonomika, pažymėdami, kad tokios šalys kaip Indija ir Kinija daug mažiau rūpinasi aplinkos apsauga¹⁵⁵. Šis įsakymas taip pat yra D. Trumpo administracijos bandymas įvykdyti savo pažadą sukurti daugiau darbo vietų anglių kasyboje. Taip pat D. Trumpas teigia, kad jam svarbus švarus oras ir švarus vanduo¹⁵⁶, tačiau jo veiksmai kalba kitaip, jo dėmesys skiriamas švaraus energijos plano panaikinimui ir daromos kliūtys klimato kaitos moksliniams tyrimams, propaguojant savo „America first“ ekonomikos politiką.

2017 m. birželio mėn. D. Trumpas paskelbė, kad pasitraukia iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos, nors visiškai iš šio susitarimo pasitrauks kitąmet – 2020 m. Tačiau likęs pasaulis ir netgi dalis JAV, nepasiekė prezidento D. Trumpo pavyzdžiu. Daugelis JAV valstijų ir miestų ir toliau

---

¹⁵⁴ Aubrey Menarndt, Luke Menard. Evaluating the Environmental Impacts of Trump's Presidency. Pacific Standard. Feb 6, 2018 <https://psmag.com/environment/trumps-impact-on-the-environment> [Žiūrėta 2019-04-24]

¹⁵⁵ Dan Merica. Trump Dramatically Changes US Approach to Climate Change. CNN, March 28, 2017, www.cnn.com/2017/03/27/politics/trump-climate-change-executive-order/index.html [Žiūrėta 2019-04-24]

¹⁵⁶ Joe Scarborough et al., „Trump: We Need Clear Air, Clean Water“ (MSNBC, 30 November 2015) www.msnbc.com/msnbc-news/watch/trump-we-need-clean-air-clean-water-576202307582 [Žiūrėta 2019-04-25]

kovos su klimato kaita be JAV federalinės vyriausybės palaikymo¹⁵⁷. Prezidentas D. Trumpas gali keisti ar nevykdyti tam tikros politikos, tačiau be Kongreso pagalbos negali panaikinti daugelio teisės aktų. Šiuo metu pagal daugelį aplinkosaugos teisės aktų, piliečiai, aplinkosaugos grupės, valstijos ir kiti subjektai kelia bylas D. Trumpo administracijai, bandydami tokiu būdu sustabdyti administraciją nuo tolesnio aplinkos apsaugos neigimo, bei aplinkosaugos teisės aktų keitimo ar panaikinimo¹⁵⁸.

Lygiai taip pat svarbu, kad nė viena kita šalis dar nepareiškė ketinimo prisijungti prie JAV ir pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo, ar atšaukti dalį savo įsipareigojimų. Šiuo metu Paryžiaus susitarimą yra pasirašiusios net 195 valstybės¹⁵⁹, iš Jungtinių Tautų narių tik Nikaragva ir Sirija dar nepasirašė, tačiau Nikaragva oficialiai nurodė, kad šis susitarimas nėra pakankamai ambicingas kovoti su klimato kaitos veiksniais ir dėl šios priežasties jo nepasirašys¹⁶⁰. Taip pat galima rasti ekspertų nuomonių, jog JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo – puiki proga kitoms valstybėms užimti „atsilaisvintą“ lyderio poziciją. Pavyzdžiui, Kinija, kuriai JAV pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimo gali sukurti „strateginę galimybę“ tapti vienintele pasaulio lydere klimato kaitos srityje¹⁶¹ (JAV ir Kinija buvo laikomos pagrindinėmis Paryžiaus susitarimo lyderėmis). Tai netgi galėtų padėti Kinijai „įgyti pasitikėjimą visame pasaulyje, laikantis prisiimtų aplinkosaugos planų, net kai JAV atsisako ir padėti Kinijos vyriausybei siekti savo tikslų įvairiomis kitomis temomis“¹⁶². Europos Sąjungos komisarai taip pat paskelbė, kad ES yra pasirengusi vadovauti pasauliniam išmetamųjų teršalų kiekio mažinimui, dalyvaujant JAV arba be jos¹⁶³. JAV prezidento kovos su aplinkosauga taip pat neigiamai veikia tarptautinius santykius, susijusius su užsienio politika, ekonominiais klausimais,

---

¹⁵⁷ Erik Kirschbaum, As Trump Administration Touts Coal at U.N. Gathering, U.S. Cities and States Target Climate Change, L.A. TIMES Nov 17, 2017, <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-germany-climate-change-20171117-story.html> [Žiūrėta 2019-04-25]

¹⁵⁸ Environmental Groups Sue Trump Administration over Proposed King Cove Road in Alaska, The Washington Times January 31, 2018, <https://www.washingtontimes.com/news/2018/jan/31/environmental-groups-sue-trump-administration-over/> [Žiūrėta 2019-04-27]

¹⁵⁹ Paris Agreement. Paris, 12 December 2015. United Nations Treaty Collection. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en [Žiūrėta 2019-04-27]

¹⁶⁰ Adam Taylor. Why Nicaragua and Syria didn't join the Paris climate accord. The Washington Post. May 31, 2017. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/05/31/why-nicaragua-and-syria-didnt-join-the-paris-climate-accord/?utm_term=.8ee2d71cbcd8 [Žiūrėta 2019-04-27]

¹⁶¹ Victoria Han (2017) Trump's Promise: Withdrawing from the Paris Climate Agreement, Environmental Claims Journal, 29:4, p. 347.

¹⁶² Chris Mooney, What it would really mean if Trump pulls the U.S. out of the Paris Agreement, The Washington Post, November 9, 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2016/11/09/what-it-would-really-mean-if-trump-pulls-the-u-s-out-of-the-paris-climate-agreement/> [Žiūrėta 2019-05-01]

¹⁶³ Elizabeth Bomberg, p. 962.

bet JAV vis dar yra daug kitų suinteresuotų subjektų, kurie yra įsipareigoję siekti Paryžiaus susitarimo tikslų, galimybės bendradarbiauti lieka atviros¹⁶⁴.

Nepaisant intensyvaus D. Trumpo administracijos lobizmo siekiant ir kitas valstybes įkalbėti pasitraukti iš Paryžiaus susitarimo, praėjus vienam mėnesiui po D. Trumpo paskelbto JAV pasitraukimo iš susitarimo, 2017 m. liepos 7–8 dienomis Hamburge, Vokietijoje vykusiame G20 lyderių aukščiausiojo lygio susitikime kitų 19 valstybių lyderiai „atkreipė dėmesį“ į JAV pasitraukimą iš Paryžiaus susitarimo, bet akcentavo šio susitarimo „negrįžtamumą“ ir dar kartą patvirtino savo tvirtą įsipareigojimą laikytis Paryžiaus susitarimo, nedelsiant siekdami visiško jo įgyvendinimo¹⁶⁵. Politikos apžvalgininkų vertinimu, tai yra vienintelis atvejis G20 ir G7 susitikimų istorijoje, kai valstybių lyderių bendro pranešimo (deklaracijos) dalis skirta atskirai vienos šalies pozicijai, o ne bendrai pozicijai¹⁶⁶.

Nepaisant to, kad JAV teisė to nebereikalauja, kai kurios naftos, dujų ir kalnakasybos įmonės savanoriškai toliau viešins savo turimą informaciją apie poveikį aplinką ir sieks skaidrumo šioje srityje¹⁶⁷. Galbūt didžiausias privataus sektoriaus pasipriešinimo pavyzdys yra Patagonijos ir REI bendrovių, kurios kartu su vietinėmis gentimis pateikė ieškinį D. Trumpo vyriausybei, dėl sprendimo sumažinti dviejų Jutos nacionalinių parkų plotą¹⁶⁸, jie teigia, jog D. Trumpas viršijo savo įgaliojimus, toks jų žingsnis susilaukė ir kitų įmonių palaikymo. Teismai taip pat rodė, jog galima sustabdyti EPA ir kitų federalinių veiksmus, siekiant pakeisti B. Obamos administracijos priimtus aplinkosaugos reikalavimus, pavyzdžiui, 2017 m. liepą, federalinis apeliacinis teismas panaikino EPA sprendimą atidėti B. Obamos valdymo metu EPA priimtą reikalavimą mažinti metano emisijas naftos ir dujų pramonėje¹⁶⁹. Tų pačių metų rugsėjį federalinis apeliacinis teismas nurodė Žemės valdymo biurui

---

¹⁶⁴ Céline-Agathe Caro. *America Alone. Transatlantic Challenges with Regard to Climate Change and Energy Policy*, the Konrad-Adenauer-Stiftung February 28, 2019 p. 1.

¹⁶⁵ “G20 Leaders’ Declaration: Shaping an Interconnected World”, July 7–8, Hamburg. <http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-G20-leaders-declaration.pdf> [Žiūrėta 2019-05-02]

¹⁶⁶ Andrew Light & Benjamin Hale. *Year One of Donald Trump’s Presidency on Climate and the Environment, Ethics, Policy & Environment*, Volume 21, 2018, p. 3.

¹⁶⁷ Aubrey Menarndt, Luke Menard *Evaluating the Environmental Impacts of Trump’s Presidency*.

¹⁶⁸ Kim Bhasin and Polly Mosendz. *Patagonia and the Big Business of Fighting Trump*. December 8, 2017, Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-08/patagonia-and-the-big-business-of-fighting-trump> [Žiūrėta 2019-05-03]

¹⁶⁹ *Clean Air Council, et al. v. E. Scott Pruitt*. U.S. Court of Appeals for the D.C. Circuit 07/03/2017. [https://www.cadc.uscourts.gov/internet/opinions.nsf/A86B20D79BEB893E85258152005CA1B2/\\$file/17-1145-1682465.pdf](https://www.cadc.uscourts.gov/internet/opinions.nsf/A86B20D79BEB893E85258152005CA1B2/$file/17-1145-1682465.pdf) [Žiūrėta 2019-05-03]

(angl. the Bureau of Land Management) peržiūrėti jo parengtas anglies kasybos teisių poveikio aplinkai ataskaitas, kad būtų atsižvelgta į jų poveikį anglies dioksido emisijoms¹⁷⁰.

Be to, D. Trumpui priėmus sprendimą trauktis iš Paryžiaus susitarimo, gubernatorių, merų, verslo lyderių ir universitetų susivienijimai, visi atskirai padvigubino savo įsipareigojimus dėl Paryžiaus susitarimo nuostatų, t. y. patys prisiėmė įsipareigojimus dėl kurių D. Trumpas pasitraukė iš susitarimo. Prezidento žingsnis atšaukti JAV dalyvavimą susitarime buvo toks motyvuojantis atskiriems JAV veikėjams, kad, netgi kaip teigia buvęs Niujorko meras Michaelas Bloombergas, miestai, valstijos ir korporacijos galėtų pasiekti arba netgi pranokti įsipareigojimus, prisiimtus valdant buvusio prezidento Baracko Obamos administracijai¹⁷¹. Keturiolika JAV valstijų ir Puerto Rikas sudarė Klimato aljansą (angl. the United States Climate Alliance), kurio nariai pasirošę laikytis JAV Paryžiaus susitarime prisiimtų įsipareigojimų¹⁷²; 382 miestų merai prisijungė prie „Klimato merų“ (angl. the Climate Mayors), kad palaikytų Paryžiaus susitarimą ir daugiau dėmesio skirtų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimui¹⁷³; taip pat atsirado daugybė panašių iniciatyvų (pavyzdžiui, „Compact of Mayors“, „Under-2 MOU“, „American Business Act on Climate Pledge“, „American Campuses Act on Climate Pledge“¹⁷⁴).

Dar vieni iš D. Trumpo pakeistų teisės aktų, susijusių su aplinkosauga, yra importo tarifai, pavyzdžiui, nors D. Trumpo administracija padidino tarifą importuojamiems saulės energijos moduliams (tradiciškai nurodydami, jog tokiu būdu išsaugos ir sukurs šios įrangos gamybos darbo vietas JAV)¹⁷⁵, tačiau tai negali pakeisti ilgalaikės perspektyvos – atsinaujinanti energija auga ir labai sparčiai auga. Pastarąjį dešimtmetį saulės energijos sektorius augo dvigubai ir tikėtina, kad jis ir toliau augs¹⁷⁶.

---

¹⁷⁰ WildEarth Guardians v. BLM. United States District Court for the District of Wyoming - Cheyenne Sep-15-2017 <https://www.ca10.uscourts.gov/opinions/15/158109.pdf> [Žiūrėta 2019-05-03]

¹⁷¹ Aubrey Menard, Luke Menard. *Evaluating the Environmental Impacts of Trump's Presidency*.

¹⁷² “United States Climate Alliance: States United for Climate Action,” U.S. Climate Alliance, <https://www.usclimatealliance.org> [Žiūrėta 2019-05-05]

¹⁷³ Climate Mayors. “Cities adopt the Paris Climate Agreement goals,” <http://climatemayors.org> [Žiūrėta 2019-05-05]

¹⁷⁴ U.S. Leadership and the Historic Paris Agreement to Combat Climate Change. December 12, 2015. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/12/12/us-leadership-and-historic-paris-agreement-combat-climate-change> [Žiūrėta 2019-05-05]

¹⁷⁵ Ana Swanson & Brad Plumer, Trump Slaps Steep Tariffs on Foreign Washing Machines and Solar Products, *The New York Times* (Jan. 22, 2018), <https://www.nytimes.com/2018/01/22/business/trumptariffs-washing-machines-solar-panels.html> [Žiūrėta 2019-05-05]

¹⁷⁶ Renewables 2017, International Energy Agency (Oct. 4, 2017), <https://www.iea.org/publications/renewables2017/> [Žiūrėta 2019-05-05]

JAV mokslininkai pirmavo pasaulyje pagrindiniuose klimato kaitos tyrimuose; iki 2015 m. amerikiečių pranešimai, straipsniai sudarė 58 % iš 100 labiausiai paminėtų ir skaitytų klimato dokumentų, o iš visų 120 000 dokumentų, paskelbtų apie klimato kaitą, 23 % yra autorių buvo iš JAV, daug daugiau nei iš bet kurios kitos šalies¹⁷⁷. Nuo 2010 m. Iki 2016 m. JAV mokslininkai prisidėjo prie 2247 iš 4089 (54,95 %) straipsnių apie klimato kaitą, paskelbtų septyniuose pirmaujančiuose mokslo žurnaluose, o tai neprilygstamas rodiklis, parodantis, jog JAV yra lyderė ir turi didžiulį „svorį“ klimato moksle¹⁷⁸. D. Trumpo pasiūlyti biudžeto sumažinimai užkirs kelią tolimesniems tyrimams, jų finansavimui, o ilgai JAV mokslininkų moksliniai darbai dėl klimato kaitos nesudarys tokios didelės dalies ir ilgalaikis tarptautinis bendradarbiavimas klimato srityje bus sutrikdytas.

Taip pat ir D. Trumpo vykdomas JAV biudžeto planavimas nėra palankus aplinkosaugai, pirmasis D. Trumpo administracijos paskelbtas biudžeto pasiūlymas pašalino iš biudžeto klimato kaitos tyrimų ir prevencijos programas¹⁷⁹. Taip pat buvo sumažintas federalinis finansavimas Aplinkos apsaugos agentūrai (EPA) –8,2 mlrd. JAV dolerių, t. y. 31 proc., atleidžiant apie 3 200 agentūros darbuotojų. Taip pat buvo sumažintas EPA mokslinių tyrimų ir plėtros biuro finansavimas perpus, nuo 483 milijonų iki 250 milijonų JAV dolerių. Siūlomi sumažinimai kartu su D. Trumpo administracijos priešišku klimato kaitos ir aplinkosaugos problemų atžvilgiu kelia baimę aplinkosaugininkams, taip pat daugiau nei 3000 žmonių atleidimas, nors D. Trumpas itin dažnai deklaruoja kaip vieną iš pagrindinių tikslų – darbo vietų kūrimą. Sumažintas ir Energetikos departamento biudžetas 5,6 % arba 1,7 mlrd., tokiu būdu panaikinant Pažangių mokslinių energetikos tyrimų projektų agentūrą (angl. the Advanced Research Projects Agency– Energy), kuri finansuodavo „didelės rizikos ir aukšto lygio“ tyrimus¹⁸⁰. Šie biudžeto pokyčiai – mažinant išlaidas aplinkosaugai, anot Baltųjų rūmų pareigūnų leis padidinti išlaidas didesniai prioritetui – ginkluotosioms pajėgoms.

Vertinant D. Trumpo formalius veiksmus keičiant ar priimant teisės aktus, priimant sprendimus dėl biudžeto ir p.nš. galima teigti, jog ir šie būdai išnaudojami siekiant desaugumizuoti

---

¹⁷⁷ Rober McSweeney, Analysis: the most ‘cited’ climate change papers. 8 July 2015 Carbon Brief <https://www.carbonbrief.org/analysis-the-most-cited-climate-change-papers> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁷⁸ Zhang, Y.-X., Chao, Q.-C., Zheng, Q.-H., et al., 2017. The impacts on global climate governance due to the U.S. dropping off Paris Agreement. *Adv. Clim. Change Res.* 8 (4)

¹⁷⁹ Coral Davenport, ‘Trump Lays Plans to Reverse Obama’s Legacy’. *The New York Times*, 22 March 2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/21/climate/trump-climate-change.html> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁸⁰ Sara Reardon, Jeff Tollefson, Alexandra Witze & Erin Ross US science agencies face deep cuts in Trump budget. 16 March 2017 *Nature*. <https://www.nature.com/news/us-science-agencies-face-deep-cuts-in-trump-budget-1.21652> [Žiūrėta 2019-05-06]

aplinkosaugos problemas. Akivaizdu, jog D. Trumpas savo veiksmais siekia kuo mažiau dėmesio skirti aplinkosaugos, klimato kaitos klausimams. Siekiama aplinkosaugos problemas bent jau iš dalies išbraukti iš JAV politinės darbotvarkės ir atsižvelgiant į L. Hansen pateiktus desaugumizavimo kriterijus (kaip „détente“ formą; kaip pakeitimą; kaip atsinaujinimą; kaip tylos aktą), tai būtų galima vertinti dar vieną formą – neigimą ir problemos minimizavimą (parodant mažą aplinkosaugos reikšmę amerikiečių gyvenime). Atkreiptinas dėmesys, jog tokie D. Trumpo veiksmai nesusilaukia itin didelio tarptautinės bendruomenės palaikymo, daugelis JAV valstijų ir miestų taip pat nesutinka su vykdoma politika, kaip ir akademinė bendruomenė, ir netgi kai kurie verslo srities atstovai, taigi ir tokie D. Trumpo veiksmai, kaip ir retorika bei pranešimai „Twitter“ nesulaukia vienareikšmiško auditorijos palaikymo.

3.4. D. Trumpo administracijos veikla

D. Trumpo veiklą siekiant desaugumizuoti aplinkosaugos problemas apima daugybė veiksmų, tačiau vieni iš reikšmingesnių – jo administracijos veikla, nuo kurios priklauso pagrindinių politikos formuotojų – JAV agentūrų veikla. D. Trumpo administracija taip pat neleidžia jos darbuotojams įvairiose konferencijose pristatyti su klimatu susijusių tyrimų, kenkia mokslininkų ir žiniasklaidos bendradarbiavimui ir siekia sudaryti darbuotojų, dirbančių klimato klausimais, sąrašus. Šios pastangos ne tik apribojo visuomenės prieigą prie patikimų, vyriausybės finansuojamų klimato tyrimų, bet ir sumažino politikos formuotojų prieigas prie duomenų, reikalingų moksliniais tyrimais grindžiamiems aplinkosaugos sprendimams priimti¹⁸¹.

D. Trumpo administracija – 13 federalinių agentūrų 2018 m. pabaigoje kartu išleido Ketvirtąjį nacionalinį klimato vertinimą (angl. the National Climate Assessment), išsamų dokumentą, kuriame pateikiamos daugiau nei 300 mokslininkų išvados, kad planeta šiltėja, žmogaus veikla prisideda prie šio atšilimo ir artėjama prie taško, dėl kurio kyla rimta žala klimatui¹⁸², nors D. Trumpas toliau ignoruoja nerimą keliančius mokslininkų pranešimus, net jei juos parengė JAV federalinės valdžios institucijos¹⁸³. Šis JAV Kongreso reikalautas ir kas keturis metus skelbiamas, net 1 656 puslapių nacionalinis klimato vertinimas yra išsamus mokslinis tyrimas, kuriame išsamiai aprašomas

---

¹⁸¹ Aubrey Menarndt, Luke Menard *Evaluating the Environmental Impacts of Trump's Presidency*.

¹⁸² Coral Davenport and Kendra Pierre-Louis. U.S. Climate Report Warns of Damaged Environment and Shrinking Economy. The New York Times, Nov. 23, 2018 <https://www.nytimes.com/2018/11/23/climate/us-climate-report.html?module=inline> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁸³ Céline-Agathe Caro, p. 3.

pasaulinio atšilimo poveikis Jungtinių Valstijų ekonomikai, visuomenės sveikatai, pakrantėms ir infrastruktūrai. Jame išsamiai aprašoma, kaip per ateinančius dešimtmečius šylant planetai JAV bus padaryta šimtų milijardų dolerių žala¹⁸⁴. Taip pat buvo abejojančių ar šis vertinimas nebus sušvelnintas arba bent jau jo išvados, tačiau jis buvo paskelbtas su dar griežtesnėmis išvadomis, nei 2014 m. paskelbtas. Žinoma, D. Trumpo administracijos pareigūnai tikėjosi sumažinti poveikį ir informacijos apie vertinimą viešinimą, paskelbdami šį vertinimą „Juodojo penktadienio“ (angl. „Black Friday“) popietę, per didžiulę apsipirkimo dieną po Padėkos šventės, manydami, kad amerikiečiai mažiau susidomės tokia naujiena. Tačiau jau po kelių dienų, Baltųjų rūmų spaudos sekretorė Sarah Sanders pateikė labiau D. Trumpo anti–aplinkosaugines pozicijas atitinkančią nuomonę – „Manome, kad tai yra ekstremaliausia versija ir tai nėra pagrįsta faktais“, „Tai nėra pagrįsta duomenų pagrindu. Norėtume matyti, kas yra labiau pagrįsta duomenimis¹⁸⁵.

Skirtingai nuo Europos, dabartinė JAV administracija nemato „žaliosios energijos“ augimo kaip rimtos galimybės kurti naujas darbo vietas, skatindama investicijas ir stiprindama JAV pasaulinį konkurencingumą. Vietoj to, D. Trumpo administracija mato kitokį ryšį tarp augimo ir aplinkos apsaugos, pagal jo strategiją, siekiant sustiprinti JAV ekonomiką, reikia sumažinti aplinkosaugos standartus. Be to, JAV įnašai į tarptautines organizacijas, pvz., JT organizacijas, kurios finansuoja tarptautinius projektus, skirtus šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimui mažinti ir vietos gyventojų gyvenimui gerinti, yra laikomi dosniomis dovanomis, nepadedančiomis JAV ekonomikai ir „America First“ politikai. D. Trumpo administracija nori investuoti šiuos pinigus šalies viduje.

Taip pat ir pareigūnų skyrimą prezidentas D. Trumpas panaudojo neigiant jam nepriimtinas aplinkosaugos problemas ir siekdamas užpildyti savo administraciją tais asmenimis, kurie ignoroja arba neigia klimato kaitą, ypač tose pozicijose, kuriose sprendžiami su klimato kaita susiję klausimai¹⁸⁶. Vienas iš jų – „didžiausias klimato kaitos skeptikas“ – buvęs EPA vadovas Scott Pruitt, abejojantis ar anglies dioksidas yra pagrindinis klimato atšilimo veiksnys¹⁸⁷. Nuo 2010 m. EPA buvo

---

¹⁸⁴ Coral Davenport. Trump Administration's Strategy on Climate: Try to Bury Its Own Scientific Report. The New York Times, Nov. 25, 2018 <https://www.nytimes.com/2018/11/25/climate/trump-climate-report.html> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁸⁵ Chris Cillizza. Trump administration climate change report is dead wrong, says Trump administration. CNN November 28, 2018, <https://edition.cnn.com/2018/11/27/politics/donald-trump-climate-change-report/index.html> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁸⁶ Oliver Milman, Trump's Transition: Sceptics Guide Every Agency Dealing with Climate Change, The Guardian (Dec. 12, 2016), <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/12/donald-trump-environment-climate-change-skeptics> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁸⁷ Associated Press, EPA Chief: Carbon Dioxide not Primary Cause of Global Warming, L.A.

įsitraukusi į kova su viena Mičigano valstijoje įsikūrusia kompanija, kuri buvo kaltinama modifikavus didžiausią anglimi kūrenamą elektrinę, neturėdama federalinių leidimų numatomam taršos padidėjimui, tačiau Scott Pruitt užėmus postą pozicija buvo kategoriškai pakeista – EPA daugiau nebevertino įmonės taršos emisijos ir sutiko, jog įmonė pati valdys savo taršos emisijas, nereikalaujant prisiimti jokių išpareigojimų ir pasirašyti privalomą susitarimą, tokiu būdu mažinant „naštą“ įmonei¹⁸⁸ ir įgyvendinant D. Trumpo „America first“ tikslus. Scott Pruitt tokią savo poziciją netgi pagrindė religiniais įsitikinimais, kurie paskatino jį daryti išvadą, kad JAV turėtų naudoti anglis be apribojimų¹⁸⁹.

Dar vienas asmuo, kurį D. Trumpas paskyrė į svarbią poziciją, susijusią su klimato kaita – tai energetikos sekretorius Rick Perry, kuris neigia, jog anglies dvideginio emisijas (klimato kaitą) lemia žmonių veikla¹⁹⁰. NASA, agentūros, kuri pastaraisiais dešimtmečiais buvo lyderė klimato kaitos mokslo srityje, administratoriumi prezidentas D. Trumpas paskyrė dar vieną pagarsėjusį klimato kaitos skeptiką James Bridenstin, kuris savo žiniomis apie klimato kaitą buvo „sužavėjęs“ JAV visuomenę, kai pasisakė, jog „prieš dešimtmetį pasaulinė temperatūra nustojo kilti“¹⁹¹. Tačiau James Bridenstin vėliau pakeitė savo pažiūras ir pripažino žmogaus veiklos įtaką klimato kaitai – „padariau išvadą, kad anglies dioksidas yra šiltnamio efektą sukeliančios dujos, kurias mes išmetame į atmosferą ir todėl prisidėjome prie pasaulinio atšilimo, kurį matome“¹⁹². Vadovauti Aplinkos kokybės tarybai (angl. The Council on Environmental Quality), kuri yra pagrindinė politikos pozicijos Baltuosiuose

---

TIMES, Mar. 9, 2017, <https://www.latimes.com/politics/washington/la-na-essential-washington-updates-1489078393-htmlstory.html> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁸⁸ Brady Dennis & Julie Eilperin, How Scott Pruitt Turned the EPA into One of Trump's Most Powerful Tools, The Washington post (Dec. 31, 2017), https://www.washingtonpost.com/national/health-science/under-scott-pruitt-a-year-of-tumult-and-transformation-at-epa/2017/12/26/f93d1262-e017-11e7-8679-a9728984779c_story.html?utm_term=.aff36ef3d8e6 [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁸⁹ Taegan Goddard, Pruitt Says God Justifies His Environmental Policies, Political Wire (Feb. 24, 2018), <https://politicalwire.com/2018/02/24/pruitt-says-god-justifies-environmental-policies/> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁹⁰ Steven Mufson. Rick Perry just denied that humans are the main cause of climate change. The Washington Post June 19, 2017 https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2017/06/19/trumps-energy-secretary-just-denied-that-man-made-carbon-dioxide-is-the-main-driver-for-climate-change/?utm_term=.5a478e82e660 [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁹¹ Adam Lusher. Trump's new Nasa chief Jim Bridenstine a 'climate change denier' who could make 'terrifying' decisions, US senators warn. The Independent, 20 April 2018. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/james-bridenstine-nasa-climate-change-denier-donald-trump-ignoring-science-terrifying-launch-a8313966.html> [Žiūrėta 2019-05-06]

¹⁹² Jeremy Berke. NASA's administrator says he switched his position on climate change because he 'read a lot'. Businessinsider Jun. 6, 2018. <https://www.businessinsider.com/nasa-administrator-believes-in-climate-change-because-he-read-a-lot-2018-6> [Žiūrėta 2019-05-06]

rūmuose formuotoja, patarianti aplinkosaugos klausimais, prezidentas D. Trumpas norėjo paskirti skeptiškai klimato kaitos atžvilgiu nusiteikusia Kathleen Hartnett White¹⁹³, per Senato klausimus dėl pritarimo jos kandidatūrai, ji pasirodė esanti visiškai nesuvokianti daugelio aplinkosaugos klausimų, ypač klimato kaitos ir galiausiai D. Trumpo administracija atsiėmė savo kandidatūrą¹⁹⁴.

Prezidento D. Trumpo pirmaisiais prezidentavimo metais tapo akivaizdu, kad jo administracija neigia klimato kaitą ir aplinkosaugos problemas. Tai matėme netgi nuo pirmos dienos, kai D. Trumpo administracija perėmė Baltųjų rūmų interneto svetainę ir panaikino Baltųjų rūmų klimato kaitos politikos puslapį¹⁹⁵. Taip pat žiniasklaidoje pasirodė pranešimai, kad kai kuriems federalinių institucijų darbuotojams buvo nurodyta nevertoti tokių terminų kaip „klimato kaita“, „išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas“, „Paryžiaus susitarimas“ ir pns.¹⁹⁶

D. Trumpas į svarbius federalinius postus paskyrė klimato kaitos skeptikus, ir bandė beveik visiškai pakeisti prezidento B. Obamos politiką, skirtą aplinkos apsaugai¹⁹⁷. Taip pat praėjus vieneriems metams po pranešimo apie pasitraukimą iš Paryžiaus susitarimą, nėra jokių požymių, kad JAV administracija siekia arba iš naujo derėtis dėl Paryžiaus susitarimo, arba pateikti savo susitarimo versiją. Todėl suprantama, kodėl 23-ioje Jungtinių Tautų Klimato kaitos konferencijoje pirmą kartą dalyvavo tokia maža JAV delegacija, kuri praktiškai ignoravo daugiašales derybas¹⁹⁸. Prezidento D. Trumpo dėmesys akivaizdžiai yra sutelktas į geopolitiką, prekybą, energetiką, o tarptautinė klimato kaitos politika išstumta ant „galinės sėdynės“¹⁹⁹. Akivaizdu, jog kova su klimato kaita ir aplinkos apsauga nėra dabartinės JAV administracijos prioritetas, tačiau tai yra perspektyvi ateities sritis,

---

¹⁹³ Brady Dennis & Chris Mooney, Trump Taps Climate Skeptic for Top White House Environmental Post, The Washington Post (Oct. 13, 2017), <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2017/10/13/trump-taps-climate-skeptic-for-top-white-house-environmental-post/> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁹⁴ Brady Dennis & Juliet Eilperin, White House Withdraws Controversial Nominee to Head Council on Environmental Quality, The Washington Post (Feb. 4, 2018) <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2018/02/03/white-house-to-withdrawcontroversial-nominee-to-head-council-on-environmental-quality/> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁹⁵ Ashley Parker, On a Largely Ceremonial Day, Trump Revamps the White House Website and Takes a Few Executive Actions, The Washington Post (Jan. 20, 2017), <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2017/01/20/moments-after-taking-the-oathpresident-trump-transforms-white-house-website/> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁹⁶ Eric Wolff, “Energy Department climate office bans use of phrase ‘climate change’“, Politico, March 29, 2017 <https://www.politico.com/story/2017/03/energy-department-climate-change-phrases-banned-236655> [Žiūrėta 2019-05-07]

¹⁹⁷ Brigham Daniels, p. 77.

¹⁹⁸ Cao Jiahan, p. 89.

¹⁹⁹ Frank Jotzo, Joanna Depledge & Harald Winkler. US and international climate policy under President Trump, Climate Policy, Volume 18, 2018 - Issue 7, p. 814.

kurios teigiamus aspektus pabrėžia visuomenė ir kiti politikai: švarios energijos technologijų konkurencingumą; daugumos gyventojų ir didelės dalies privataus sektoriaus paramą; daugelio JAV valstybių ir miestų įsipareigojimus ir galiausiai, bet ne mažiau svarbu, vykdomosios valdžios ribas, t. y. D. Trumpo valdžios ribas.

Vertinant D. Trumpo administracijos veiksmus, akivaizdu, jog ji dėmesio klimato kaitai, aplinkosaugai skiria mažai, parodant, kad tai nėra jos prioritetas. Atsižvelgiant į L. Hansen pateiktus desaugumizavimo kriterijus (kaip „détente“ formą; kaip pakeitimą; kaip atsinaujinimą; kaip tylos aktą) galima pripažinti, jog D. Trumpo administracija labai įvairiais būdais stengiasi desaugumizuoti aplinkosaugos, klimato kaitos problemas, tačiau dauguma D. Trumpo administracijos veikslių sėkmingi tik mažoje visuomenės dalyje – tarp naftos ir dujų įmonių ir negarantuoja sėkmingo desaugumizavimo ir auditorijos pritarimo tokiam desaugumizavimui.

4. D. TRUMPO NACIONALINĖ SAUGUMO STRATEGIJA

Svarbiausias D. Trumpo administracijos veiksmas, bandant desaugumizuoti su klimato kaita susijusią politiką – tai pasaulinio atšilimo pašalinimas iš grėsmių JAV nacionaliniam saugumui sąrašo. JAV Nacionalinė saugumo strategija yra aukščiausios galios oficialus dokumentas, kuriame įtvirtinami užsienio ir saugumo politikos tikslai, bei priemonės jiems pasiekti²⁰⁰. Nacionalinė saugumo strategija laikoma svarbiausiu viešai prieinamu dokumentu, iš kurio galima atsekti saugumizavimą. Įprastai JAV prezidentas rengdamas Nacionalinę saugumo strategiją veikia kaip aukščiausias valstybės atstovas, politikos formuotojas ir joje sujungia saugumo klausimus, atstovaujančius jo ir jo partijos interesams, pasikonsultavęs su Nacionaline saugumo taryba, Gynybos departamentu, Centrine žvalgybos agentūra ir Valdymo ir biudžeto biuru.

D. Trumpo administracijos nacionalinė saugumo politika akcentuoja, jog: „JAV vadovybei yra būtina kovoti su anti–energetikos darbotvarke, kuri kenkia JAV ekonominiams ir energetinio saugumo interesams. Atsižvelgiant į būsimą pasaulinę energijos paklausą, daugumai besivystančių šalių reikės iškastinio kuro, kitų energijos formų, valdyti savo ekonomiką ir sumažinti savo piliečių skurdą“²⁰¹. D. Trumpas tvirtina, kad užsienio politikos pagrindinis tikslas yra, jog JAV dominuotų energijos srityje, ir norėtų, kad šalis taptų pirmaujančia iškastinio kuro eksportuotoja. Šis žingsnis ne tik padidintų įtampą su Rusija, kuri kontroliuoja naftos eksportą visoje Europoje, bet taip pat nepaisytų ir dar labiau padidintų kitų valstybių nacionalinio saugumo grėsmes, kurias kelia klimato kaita²⁰².

Nacionalinė saugumo strategija kaip strateginis dokumentas suteikia daugiau aiškumo apie D. Trumpo pasaulėžiūrą ir tikslus. D. Trumpo pasaulėžiūra dažnai prieštarauja senoms JAV užsienio ir vidaus politikos tradicijoms, todėl nenuostabu, kad ir Nacionalinėje saugumo strategijoje yra nemažų pokyčių vertinant B. Obamos, G. W. Bush, B. Clinton valdymo metu pristatytas nacionalines saugumo strategijas²⁰³. Pirmą kartą „aplinkos saugumas“ buvo paminėtas George H.W. Bush 1991 metų Nacionalinėje saugumo strategijoje²⁰⁴ ir buvo galima laikyti, kad aplinkos saugumas daugiau nei tris dešimtmečius buvo dažniausiai nurodomas nacionalinėse saugumo strategijose. B. Obamos

---

²⁰⁰ Roland Dannreuther and John Peterson, ‘Introduction: Security Strategy as Doctrine’, in Roland Dannreuther and John Peterson (eds.), *Security Strategy and Transatlantic Relations* (Abingdon: Routledge, 2006), p. 7.

²⁰¹ Céline-Agathe Caro, p.118.

²⁰² Aubrey Menard and Luke Menard. Taking the Temperature on the Environment Feb. 1, 2018. <https://www.newamerica.org/weekly/edition-192/trumps-environment/> [Žiūrėta 2019-05-07]

²⁰³ Ettinger. p. 475

²⁰⁴ National Security Strategy of the United States, August 1991, at www.fas.org/man/docs/918015-nss.htm [Žiūrėta 2019-05-08]

administracijos paskelbta 2015 m. JAV nacionalinė saugumo strategija aiškiai nustatė, kad ne tik anksčiau įtvirtintas aplinkos saugumas, bet ir klimato kaita yra vienas iš aštuonių pagrindinių strateginių pavojų Amerikos nacionaliniam saugumui²⁰⁵. Paskutinėje, D. Trumpo JAV Nacionalinėje saugumo strategijoje nebėra klimato kaitos kaip grėsmės JAV nacionaliniam saugumui²⁰⁶.

Klimato kaitos neigimo judėjimas JAV turi galias šaknis naftos, dujų, tabako ir chemijos pramonės šakose²⁰⁷, kurios yra pagrindinės D. Trumpo politikos palaikymo grupės. Todėl nenuostabu, kad per pirmuosius D. Trumpos valdymo metus itin pasikeitė JAV klimato politika – pakeista daug aplinkosaugos reikalavimų, atšauktos pagrindinės B. Obamos iniciatyvos²⁰⁸. Prezidento D. Trumpo klimato politikos tikslai yra: atvirkštinė politika nei B. Obamos ir šalinamos visos kliūtys, kurios gali sutrukdyti energijos šaltinių plėtrą (išskirtinai iškastinio kuro).

Pirmą kartą JAV istorijoje, ši D. Trumpo Nacionalinė saugumo strategija buvo paskelbta pirmaisiais prezidento kadencijos metais, po 11 mėnesių vykusio bendradarbiavimo su pagrindinėmis saugumo, užsienio politikos ir ekonomikos institucijomis. D. Trumpo administracija deklaruoja, jog nors klimato kaita nėra įtvirtinta kaip nacionalinio saugumo grėsmė, tačiau Nacionalinėje saugumo strategijoje aptariamas klimatas ir aplinka, bei aplinkos apsaugos svarba²⁰⁹.

Keturi gyvybiškai svarbūs nacionaliniai interesai, keturi strategijos ramsčiai išskirti strategijoje:

1. Apsaugoti tėvynę, Amerikos žmones ir Amerikos gyvenimo būdą;
2. Remti Amerikos klestėjimą;
3. Saugoti taiką;
4. Peržiūrėti Amerikos įtaką²¹⁰.

---

²⁰⁵ National Security Strategy, February 2015, The White House, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf [Žiūrėta 2019-05-08]

²⁰⁶ Strategic Comments, Washington's incoherent climate policy, Volume 24, 2018 February 22, p. 1.

²⁰⁷ Toly Rinberg and others. Changing the digital climate. How Climate Change Web Content is Being Censored Under the Trump Administration, p.10 <https://envirotatagov.org/wp-content/uploads/2018/01/Part-3-Changing-the-Digital-Climate.pdf> [Žiūrėta 2019-05-08]

²⁰⁸ "Presidential Executive Order 13783 of March 28, 2017, Promoting Energy Independence and Economic Growth," The White House (March 28, 2017), <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/presidential-executive-order-promoting-energy-independence-economic-growth/> [Žiūrėta 2019-05-08]

²⁰⁹ Julian Borger, "Trump drops climate change from US national security strategy," The Guardian, (December 18, 2017), <https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/18/trump-drop-climate-change-national-security-strategy> [Žiūrėta 2019-05-08]

²¹⁰ A New National Security Strategy for a New Era. December 18, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/articles/new-national-security-strategy-new-era/> [Žiūrėta 2019-05-08]

Apie klimato kaitos ar aplinkosaugos klausimus prie svarbiausių nacionalinių interesų neužsimenama. Klimato kaitos klausimai nagrinėjami skyriuje pavadinimu „Energetikos dominavimas“, skyriaus pavadinime neužsimenant, jog tai susiję ir su klimato kaitos ar aplinkosaugos klausimais. Nacionalinėje saugumo strategijoje deklaruojama, jog: „klimato politika ir toliau formuos pasaulinę energetikos sistemą²¹¹“, tačiau nedetalizuojant kaip tai formuos ir ar formuos būtent JAV energetikos politiką. Atsižvelgiant į anksčiau minėtus D. Trumpo ir jo administracijos veiksmus, akivaizdu, kad D. Trumpo vadovavimo metu klimato kaitos, aplinkosaugos politika derinama prie energetikos politikos, o ne atvirkščiai ir būtent tikslai plėsti energijos išteklių gavybą, eksportą yra prioritetiniai. Strategijoje taip pat nurodoma, jog JAV ir toliau skatins požiūrį, kuris subalansuoja energetinį saugumą, ekonominį vystymąsi ir aplinkos apsaugą, tačiau kaip ir minėta, kol kas balansavimas praktiškai neatskleidžiamas – akcentuojamas ir proteguojamas energetinis saugumas bei ekonominis vystymasis, o aplinkos apsauga lieka nuošalyje ar netgi tampa „priešininke“ pagrindiniams tikslams. Strategijoje taip pat nurodoma, kad JAV išliks pasauline lydere mažinant tradicinę taršą ir šiltnamio efektą sukeliančias dujas, kartu skatinant ekonomikos augimą, t. y. bandoma įgyvendinti du sunkiai suderinamus tikslus, kurie atsižvelgiant į politikos pokyčius – mažinant aplinkosaugos reikalavimus, skatinant anglies kasybą, anglimi kūrenamų elektrinių veiklą, naftos ir gamtinių dujų eksportą, nėra tikėtina, jog bus įgyvendinti. Taip pat akcentuojama, jog JAV pasiekimai gali tapti pavyzdžiu kitoms šalims, kaip inovacijos, technologiniai laimėjimai ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas, o ne pernelyg griežtas reguliavimas, tačiau iki šiol labiau kreipiamas dėmesys į „pernelyg griežto reguliavimo“ pakeitimus/ panaikinimus, o ne į inovacijų, technologijų skatinimą ir plėtrą.

Prezidentas D. Trumpas Nacionalinėje saugumo strategijoje atspindi savo tikslą – „America first“ – JAV lyderystės, dominavimo pasaulyje pagrindą, siekiant sustiprinti pasitikėjimą Amerika tiek namie, tiek užsienyje. Nacionalinės saugumo strategijos paskelbimas Amerikos žmonėms, JAV sąjungininkams ir partneriams bei federalinėms agentūroms paaiškina, kaip Prezidentas ketina įgyvendinti savo nacionalinio saugumo viziją piliečių labui. Pasak D. Trumpo tikroji grėsmė nacionaliniam saugumui yra ne klimato kaita, o aplinkosaugos taisyklės, kurios kenkia JAV ekonomikos ir energetikos dominavimui²¹². Nacionalinė saugumo strategija aiškiai skiria visapusišką

---

²¹¹ The National Security Strategy of the United States America, December 2017, The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905-2.pdf> p. 22. [Žiūrėta 2019-05-08]

²¹² Jean Chemnick, Trump Drops Climate Threats from National Security Strategy. December 19, 2017 ClimateWire

dėmesį ekonominiam augimui, kaip pagrindiniam Amerikos stiprybės ir saugumo pagrindui, ir tuo pačiu atsisako daugiašalių įsipareigojimų, kaip nenaudingų ekonomikai, tarp jų ir dalyvauti Paryžiaus susitarime²¹³. Nacionalinė saugumo strategija tai pirmasis D. Trumpo administracijos bandymas sukurti koordinuotą viziją, apimančią D. Trumpo „America first“ retoriką po pirmųjų valdymo metų, kurių metu netrūko kontraversišku sprendimų tiek užsienio politikos klausimais (pavyzdžiui, pasitraukimas iš Paryžiaus susitarimas ir JAV, kaip pasaulinio klimato kaitos lyderio vaidmens sumenkinimas), tiek vidaus politikos klausimais (pavyzdžiui, atšaukiant aplinkosaugos taisykles ir normas, ar jas keičiant minimaliai ribojančiomis ekonomine veiklą).

Dar iki paskelbiant Nacionalinę saugumo strategiją, 2017 m. kovo mėn. JAV pritarė JT Saugumo Tarybos rezoliucijai Nr. 2349, kurioje pripažįstamas neigiamas klimato kaitos poveikis Čado ežero baseino regiono stabilumui Afrikoje, atsižvelgiant į Boko Haram ir Islamo valstybės (ISIS) keliamas saugumo grėsmes. 2017 m. rugsėjo mėn. kalbėdamas JT Generalinėje Asamblėjoje D. Trumpas teigė, kad jo administracija „vadovaujasi faktais ir rezultatais, o ne ideologijomis“²¹⁴. Vertinant JAV aplinkosaugos ir klimato kaitos politiką, akivaizdu, jog faktai ir rezultatai vyravo B. Obamos administracijos valdymo metu, o D. Trumpo administracija labiau pasikliauna ideologijomis, nepagrįstomis faktais. Klimato kaita ir saugumas, atsižvelgiant į D. Trumpo administracijos ideologinį, o ne faktais pagrįstą požiūrį į klimato kaitą, neturi poveikio vienas kitam. 2015 m. B. Obamos administracijos Nacionalinėje saugumo strategijoje klimato kaita buvo pavadinta skubiu ir didėjančiu pavojumi nacionaliniam saugumui, 2010 m. Ketvirčio gynybos apžvalgoje (angl. Quadrennial Defense Review, QDR) ir ankstesniuose dar G. W. Busho administracijos rengtuose strateginiuose dokumentuose buvo nustatytos įvairios klimato grėsmės, nuo poveikio infrastruktūrai iki daugialypės grėsmės. Per pastarąjį dešimtmetį vykusios diskusijos dėl klimato ir saugumo sąsajos parodė, kad reikia imtis suderintų poveikio mažinimo veiksmų (pvz., Paryžiaus susitarimo priėmimas), todėl ir akcentuojant klimato kaitą 2015 m. Nacionalinėje saugumo strategijoje, buvo galima pateisinti tarptautinio klimato susitarimo siekimą. D. Trumpas siekė atvirkštinio rezultato – įgyvendinti rinkimų kampanijos metu duotą pažadą pasitraukti ir Paryžiaus susitarimo, todėl

---

<https://www.scientificamerican.com/article/trump-drops-climate-threats-from-national-security-strategy/> [Žiūrėta 2019-05-08]

²¹³ Strategic Comments, Washington's incoherent climate policy, Volume 24, 2018 February 22, p. 1.

²¹⁴ Remarks by President Trump to the 72nd Session of the United Nations General Assembly. September 19, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-72nd-session-united-nations-general-assembly/> [Žiūrėta 2019-05-09]

Nacionalinėje saugumo strategijoje, kaip ir kituose jo priimtuose, pakeistuose teisės aktuose klimato kaita nebėra vertinama kaip grėsmė saugumui.

Prezidento D. Trumpo veiksmai nepakeitė požiūrio į klimato kaitą Amerikos visuomenėje ir negali užkirsti kelio valstijoms, miestams ir įmonėms imtis veiksmų, siekiant mažinti poveikį klimato kaitai ir įgyvendinti įsipareigojimus, prisiimtus valdant B. Obamos administracijai²¹⁵. Iš tiesų, vis daugiau amerikiečių supranta, kad klimato kaita yra grėsmė saugumui, net jei ji ir nenurodyta Nacionalinėje saugumo strategijoje. Pažymėtina, jog ir daugelyje kitų šalių, pavyzdžiui, Vokietija, Prancūzija, Kinija, Suomija ir Australija, strateginiuose nacionalinio saugumo, gynybos pajėgų dokumentuose skiria daug dėmesio klimato kaitai²¹⁶, taigi ir kitos pasaulio valstybės nepalaiko D. Trumpo politikos pavyzdžio.

JAV žvalgybos bendruomenė taip pat laiko klimato kaitą kaip nacionalinio saugumo problemą. Jau daugiau nei dešimtmetį, ilgas saugumizavimo procesas įtvirtino klimato kaitą kaip vieną iš pagrindinių JAV federalinių agentūrų, tarp jų ir žvalgybos saugumo planavimo ir vertinimo procesų²¹⁷. Priešingai nei D. Trumpo 2017 m. gruodžio mėn. paskelbta Nacionalinė saugumo strategija, 2018 m. sausio mėn. paskelbta Nacionalinė gynybos strategija ir metinė pasaulinių grėsmių suvestinė, kurią 2018 m. vasario mėn. paskelbė pagrindinės JAV žvalgybos agentūros, įskaitant Federalinį tyrimų biurą (angl. the Federal Bureau of Investigation), Centrinę žvalgybos agentūrą (angl. the Central Intelligence Agency), Gynybos žvalgybos agentūrą (angl. the Defense Intelligence Agency) ir Nacionalinę saugumo agentūrą (angl. the National Security Agency) padarė išvadą, kad „ilgalaikių tendencijų įtaka klimato kaitai, daugiau oro taršos, biologinės įvairovės nykimas ir vandens trūkumas gali paskatinti ekonominį ir socialinį nepasitenkinimą ir galbūt sukrėtimus nuo 2018 m.“²¹⁸.

Klimato kaitos padariniai JAV ir užsienyje yra pripažįstami federalinių agentūrų, atsakingų už nacionalinį saugumą, tik įrodo, jog net jei Nacionalinėje saugumo strategijoje nėra aiškiai pripažintos klimato kaitos keliamos grėsmės, nacionalinio saugumo institucijos jas pripažįsta. Klimato kaitos padarinius, keliančius grėsmę JAV, pripažįsta ir mokslininkai, ir paprasti amerikiečiai, kaip tikrus faktus, nors D. Trumpo administracija to nepripažįsta ir aiškiai neapibrėžia Nacionalinėje

---

²¹⁵ Cao Jiahan, p. 92.

²¹⁶ Michael Brzoska, p. 8-10.

²¹⁷ Cao Jiahan, p. 88.

²¹⁸ Daniel R. Coats, Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community, February 13, 2018, p. 16. <https://www.intelligence.senate.gov/sites/default/files/documents/osdcoats-021318.PDF> [Žiūrėta 2019-05-09]

saugumo strategijoje. Pažymėtina, jog D. Trumpo administracijos veiksmai pasireiškė ne tik desaugumizuojant klimato kaitą ir aplinkosaugos problemas JAV saugumo darbotvarkėje, bet ir įprastinėje politinėje darbotvarkėje, tačiau visuomenės palaikymo vis dėlto nesulaukė.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Kaip teigia saugumizavimo teorijos pradininkai Barry Buzan ir Ole Weaver, saugumo klausimai yra tie, kuriuos saugumizuojantis veikėjas įvardija kaip saugumo klausimus. JAV atveju vienas svarbiausių saugumizuojančių veikėjų yra šalies prezidentas, o pagrindinė jo saugumizavimo priemonė yra Nacionalinė saugumo strategija, kurią rengia jo administracija. Taigi, kas yra ar nėra saugumo klausimai sprendžia pats prezidentas, kuris per savo kalbos aktus saugumizuodamas, o D. Trumpo atveju desaugumizuodamas tam tikras temas keičia savo ir šalies darbotvarkę. Šiame darbe D. Trumpo aplinkosaugos politikos tyrimui pritaikytos desaugumizavimo teorijos prielaidos, kurios suteikė galimybę įvertinti, kaip keitėsi aplinkosaugos/ klimato kaitos, kaip saugumo grėsmės, vertinimas D. Trumpui tapus JAV prezidentu ir kokiais būdais aplinkosaugą buvo bandoma desaugumizuoti.

Vienas iš būdų prezidentui formuoti savo darbotvarkę yra iškelti vienus klausimus į darbotvarkės pradžią ir sukoncentruoti visuomenės dėmesį į juos, analogiškai tam tikrus klausimus nustumiant į darbotvarkės pabaigą ar juos visiškai išbraukiant galima bandyti pasiekti, jog jau anksčiau saugumizuoti klausimai būtų desaugumizuojami ir taip pakeisti saugumo darbotvarkę. Vertinant D. Trumpo retoriką, formalius veiksmus ir jo administracijos veiklą kaip būdus desaugumizuoti aplinkosaugos problemas ir atsižvelgiant į L. Hansen pateiktus desaugumizavimo kriterijus (kaip „détente“ formą; kaip pakeitimą; kaip atsinaujinimą; kaip tylos aktą) akivaizdu, jog D. Trumpas savo veiksmais atspindi dar vieną desaugumizavimo variantą – aktyvų ir net agresyvių neigimą (neigiant aplinkosaugą ir klimato kaitą kaip saugumo grėsmę ir jas pašalinant iš politinės ir saugumo darbotvarkės).

Itin svarbus desaugumizavimo proceso etapas yra kalbos aktas. Kalbos akto metu D. Trumpas itin akcentavo, jog klimato kaita nėra grėsmė, tačiau šios jo pozicijos vienbalsiai nepalaikė kitos pagrindinės JAV institucijos – Kongresas, Gynybos departamentas ir kt. Viešąją nuomonę stengiamasi formuoti naudojantis įvairiais komunikacijos kanalais, tačiau dažniausiai D. Trumpo komunikacija (neigiant klimato kaitą ir aplinkosaugos svarbą) susilaukė kritikos kaip nepagrįsta nei moksliniais tyrimais, nei objektyviais duomenimis.

Nors D. Trumpas ėmėsi įvairių veiksmų pašalinti aplinkosaugą ir klimato kaitą iš JAV politinės ir saugumo darbotvarkės, tačiau šios temos vis dar kelia didelį susirūpinimą kitiems politikos dalyviams – tiek atskiroms valstijoms ir institucijoms, tiek ir pačiai JAV visuomenei, todėl vertinti, kad desaugumizavimas yra sėkmingas ir tvarus, negalima. Priešingai, D. Trumpo politika susilaukia

itin didelės kritikos. Dar svarbiau, kad prezidento D. Trumpo veiksmai nepakeitė pagrindinio požiūrio į klimato kaitą JAV visuomenėje ir todėl negali užkirsti kelio valstijoms, miestams ir įmonėms dėl jo ir jo administracijos neveiksnumo toliau vykdyti B. Obamos pradėtas aplinkosaugines iniciatyvas. Iš tiesų, vis daugiau amerikiečių mano, kad klimato kaita yra grėsmė saugumui, ir daugelis JAV valstybių ir miestų, bendradarbiaudamos su verslo lyderiais, ėmėsi iniciatyvos siekdamos įgyvendinti įsipareigojimus, prisiimtus pagal Obamos administraciją.

D. Trumpo klimato kaitos neigimas taip pat veikia ir JAV kaip pasaulinės lyderės įvaizdį, JAV užsienio politiką, todėl net ir tarptautinėje arenoje negalima pripažinti D. Trumpo desaugumizavimo politikos sėkmės – nei viena valstybė iki šiol nepasėkė jo pavyzdžiu ir nepasitraukė iš Paryžiaus susitarimo.

SUMMARY

This master thesis “Environmental protection on D. Trump's security agenda” present analysis of security policy changes during first years of D. Trump presidency. The main approach to analyse the changes in USA environmental protection policy could be desecuritization in D. Trump’s security agenda the aspects of environment, climate change becomes issue of last importance.

Environmental security was widely analysed in academic researches during last few decades. Many authors agree that environment could be listed as part of security agenda and could be considered one of the most important security threats. In 2010 and 2015 National security strategies climate change was one the main security threats, but in 2017 National security strategy it disappeared. The climate change not only disappeared from National security strategy, but also from many other policy documents.

This research also aims to answer how D. Trump is using the process of desecuritization in the environmental security field. The analysis is divided into four main fields, the first is about desecuritization and environmental security as object of desecuritization process. The second is about how the securitization process of environmental security (climate change) was going during B. Obama presidency. The third part analyses the D. Trump’s rhetoric, “tweets”, formal actions and his administration actions, which show how widely D. Trump is seeking his goal – to make USA forget about climate change and environmental security as national security threat. The fourth part analyses D. Trump’s 2017 National security strategy and other national security policy documents, the main instrument of government to make a question as national security threat, or vice versa during the process of desecuritization make a question not to be national security threat.

An important step in the desecuritization process is the language act. At the time of the speech, D. Trump stressed that climate change was not a threat, but his position wasn’t unanimously supported by other major US institutions – Congress, Defense Department, and so on. Efforts are being made to form public opinion through a variety of communication channels, but most often, Trump's communication (denying climate change and the importance of environmental protection) has been criticized as unfounded by either scientific research or objective data.

Although D. Trump has taken various steps to eliminate environmental security and climate change from the US political and security agenda, these issues are still of great concern to other policy actors – states and institutions, as well as the US society itself. More importantly, Trump's actions

have not altered the basic approach to climate change in US society and therefore cannot prevent states, cities and businesses from continuing the environmental initiatives initiated by Obama because of his and his administration's inability. Indeed, more and more Americans believe that climate change is a threat to security, and many US states and cities have taken the lead in implementing their commitments under the Obama administration, in partnership with business leaders.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS, STRAIPSNIAI IR KNYGOS

1. Aaron Ettinger. Trump's National Security Strategy: "America First" meets the establishment. *International Journal* 2018, Vol. 73(3), p. 474–483.
2. Alan Dupont, The Environment and Security in Pacific Asia, *The ADELPHI Papers Issue* 319, Volume 38, June 1998, p. 75–76.
3. Albert Mathias, Security as Boundary Function: Changing Identities and Securitization in World Politics, *The International Journal of Peace Studies* Volume 3, No. 1, 2008 p.1.
4. Andrew Light & Benjamin Hale. Year One of Donald Trump's Presidency on Climate and the Environment, *Ethics, Policy & Environment*, Volume 21, 2018, p. 3.
5. Anthony Leiserowitz, Edward Maibach, Connie Roser-Renouf, Seth Rosenthal and Matthew Cutler. „By more than 5 to 1, voters say the U.S. should participate in the Paris Climate Agreement“. Apr 17, 2017. Yale University and George Mason University. New Haven, CT: Yale Program on Climate Change Communication, p. 2.
6. Balzacq, T., Depauw, S. and Léonard, S. (2015). 'The Political Limits of Desecuritization: Security, Arms Trade, and the EU's Economic Targets', T. Balzacq knygoje *Contesting Security: Strategies and Logics*, London and New York: Routledge: p. 104-121.
7. Barry Buzan and Ole Wæver, A Slippery-Contradictory-Sociologically Untenable-The Copenhagen School Replies, *Review of International Studies* 23, no. 2, (1997): p. 242.
8. Barry Buzan, Ole Wæver, and Jaap de Wilde, *Security-A New Framework for Analysis*, Boulder London: Lynne Rienner, Publishers Inc., 1998 p. 24-27.
9. Barry Buzan,. *People, states, and fear: an agenda for international security studies in the post-Cold War era*, New York: Harvester Wheatsheaf 1991, p.19.
10. Bernard D. Goldstein, Michael R. Greenberg, Global Climate Change and the "So What?" Issue: Reversing the Impact of Donald Trump. *Goldstein and Greenberg AJPB Supplement* 2, 2018, Vol 108, No. S2, p.78.
11. Brian Deese, Paris Isn't Burning: Why the Climate Agreement Will Survive Trump, *Foreign Affairs* 2017, Volume 96, p. 83.
12. Brigham Daniels, Come Hell and High Water: Climate Change Policy in the Age of Trump, *FIU Law Review*, Volume 13, 2018, p. 65-77.

13. Bülent Aras, Rabia Karakaya Polat „From Conflict to Cooperation: De-securitization of Turkey's Relations with Syria and Iran“. *Security Dialogue*, Vol 39, Issue 5, 2008 p. 495–515.
14. Cao Jiahua. *Recalibrating China-U.S. Climate Cooperation Under the Trump Administration*. *China Quarterly of International Strategic Studies* 2018 Vol. 04, No. 01, p. 77-93.
15. Céline-Agathe Caro. *America Alone. Transatlantic Challenges with Regard to Climate Change and Energy Policy*, the Konrad-Adenauer-Stiftung February 28, 2019 p. 1.
16. Christoph Bals and Katharina Hierl. *The last battle of the fossil lobby. An analysis of Donald Trump's Speech in the White House Rose Garden on June 1*. Germanwatch e.V. June 2017.
17. Daniel Deudney, *Environment and security: Muddled thinking*, *Bulletin of the Atomic Scientists* Volume 47, No 3 1991, p. 22-28.
18. Didier Bigo ‘Globalized (in)Security: The Field and the Ban-opticon’, Didier Bigo, Anna Tsoukala *knygoje Terror, Insecurity, Liberty: Illiberal Practices of Liberal Regimes after 9–11*, London: Routledge, p. 5–49.
19. Elizabeth Bomberg. *Environmental politics in the Trump era: an early assessment*, *Environmental Politics*, Volume 26, 2017 - Issue 4, p. 956-963.
20. Emma Ashford, Joshua R. Itzkowitz Shiffrin. *Trump's National Security Strategy: A Critics Dream*. *Texas National Security Review*: March 2018, Volume 1, Issue 2.
21. Frank Jotzo, Joanna Depledge & Harald Winkler. *US and international climate policy under President Trump*, *Climate Policy*, Volume 18, 2018 - Issue 7, p. 814.
22. Garrison Bishop, *The President's Constitutional Responsibility to Confront Climate Change and Invest in Renewable Energy for National Security*, *Hastings Constitutional Law Quarterly* 2018 Volume 45 p. 672.
23. Geoffrey Dabelko P.J. Simmons. *Environment and security: Core Ideas and U.S. Government Initiatives*. *The SAIS Review* 17: 127-146.
24. Jef Huysmans. 'Migrants as a security problem: Dangers of "securitizing" societal issues'. In Miles, R. and Thränhardt, D. (eds), London, Pinter: 1995 p. 53-72.
25. Jeffrey Mazo. *Climate Conflict. How Global Warming Threatens Security and What to Do about It*. 1st Edition 2010 Routledge, p. 12.
26. Jessica Hejny. “The Trump Administration and Environmental Policy: Reagan Redux?”. *Journal of Environmental Studies and Sciences* June 2018, Volume 8, Issue 2, p. 197–211.

27. Jonathan A. Lesser. Energy and Environmental Policy in the Trump Era. *Natural Gas & Electricity*. 18 April 2017. Volume 33, Issue 10, p. 1-6.
28. Kristian Åtland. Mikhail Gorbachev, the Murmansk Initiative, and the De-securitization of Interstate Relations in the Arctic. *Cooperation and Conflict* Vol 43, Issue 3, 2008 p. 292.
29. Kurt M. Campbell, Jay Gullledge, J.R. McNeill, John Podesta, Peter Ogden, Leon Fuerth, R. James Woolsey, Alexander T.J. Lennon, Julianne Smith, Richard Weitz and Derek Mix. *The Age of Consequences: The Foreign Policy and National Security Implications of Global Climate Change*. Washington, DC: Center for a New American Security; 2007.
30. Lene Hansen. Reconstructing de-securitization: the normative-political in the Copenhagen School and directions for how to apply it. *Review of International Studies* Volume 38, Issue 3 July 2012 , p. 525-546.
31. Lester Brown. "Redefining national security". *Worldwatch Paper 14* Washington DC: Worldwatch Institute 1977, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED147229.pdf>
32. Marc A. Levy. Is the environment a national security issue?" *International Security* Volume 20, No. 2 (Fall, 1995), p. 35-62.
33. Maria Julia Trombetta. Environmental security and climate change: analysing the discourse, *Cambridge Review of International Affairs*, Volume 21, 2008 - Issue 4, p. 585-602.
34. Mark B Salter. Securitization and desecuritization: a dramaturgical analysis of the Canadian Air Transport Security Authority. December 2008, Volume 11, Issue 4, p. 324.
35. Martynas Zapolskis, Ekosaugumo koncepcija tarptautiniuose santykiuose: samprata, bruožai, reikšmė. *Politologija*. 65, 1 (saus. 2012), p. 119.
36. Matt McDonald, Securitization and the Construction of Security, *European Journal of International Relations* Vol.14 No.4, 2008, p. 563.
37. Michael Brzoska, Climate change as a driver of security policy, Paper prepare for SGIR 2010, (Stockholm: SGIR, September, 2010), p. 8-10.
38. Niloy Ranjan Biswas. "Is the Environment a Security Threat? Environmental Security beyond Securitization." *International Affairs Review* Vol. XX, No. 1: Winter 2011., p. 5.
39. Ole Wæver. The EU as a security actor. Reflections from a pessimistic constructivist on post-sovereign security orders. *International Relations Theory and the Politics of European Integration. Power Security and Community*. M. Kelstrup and M. C. Williams. London, Routledge: p. 250-294.

40. Ole Wæver., "Securitization and Desecuritization." Knygoje Lipschutz, Ronnie D "On security" 1995 Columbia University Press, p. 55.
41. Ralf Emmers "Securitization." Contemporary Security Studies, 3rd Edition, Oxford University Press 2007, p. 110.
42. Rens van Munster, Logics of Security: The Copenhagen School, Risk Management and the War on Terror, (Denmark: Political Science Publications & University of South Denmark, 2005), p. 3-5.
43. Richard A. Matthew. The Environment as a National Security Issue. Journal of Policy History, Volume 12, Issue 1, January 2000, p. 101-122.
44. Richard Matthew and Brian McDonald, Networks of Threats and Vulnerability: Lessons From Environmental Security Research, ECSP Report, Issue 10 2004, p.10.
45. Richard S. Conley. Presidential Leadership and National Security– The Obama Legacy and Trump Trajectory, Routledge, 2017 p. 187.
46. Richard Ullman, Redefining Security, International Security Vol. 8, No. 1 (Summer, 1983), p. 137.
47. Rita Floyd. Security and the Environment: Securitisation Theory and US Environmental Security Policy. Cambridge: Cambridge University Press, 2010 p. 192.
48. Rober McSweeney, Analysis: the most 'cited' climate change papers. 8 July 2015 Carbon Brief <https://www.carbonbrief.org/analysis-the-most-cited-climate-change-papers>
49. Roland Dannreuther and John Peterson, 'Introduction: Security Strategy as Doctrine', in Roland Dannreuther and John Peterson (eds.), Security Strategy and Transatlantic Relations (Abingdon: Routledge, 2006), p. 7.
50. Shaukat Hassan, Environmental Issues and Security in South Asia, ADELPHI Paper, no. 262, (Autumn 1991): p. 5-6.
51. Simon Dalby. Security, Modernity, Ecology: The Dilemmas of Post-Cold War Security Discourse. Alternatives: Global, Local, Political Vol 17, Issue 1, 1992, p. 95-134.
52. Sojung Claire Kim and Sandra L. Cooke. Environmental framing on Twitter: Impact of Trump's Paris Agreement withdrawal on climate change and ocean acidification dialogue. Cogent Environmental Science (2018), 4, p. 5.
53. Steve Lonergan, The Role of Environmental Degradation in Population Displacement, Global Environmental Change and Human Security Project, International Human Dimensions

Programme on Global Environmental Change, Research Report 1, (Victoria: University of Victoria, 1998).

54. Strategic Comments, Washington's incoherent climate policy, Volume 24, 2018 February 22, p. 1.

55. Toly Rinberg and others. Changing the digital climate. How Climate Change Web Content is Being Censored Under the Trump Administration, p.10 <https://envirotatagov.org/wp-content/uploads/2018/01/Part-3-Changing-the-Digital-Climate.pdf>

56. Victoria Han Trump's Promise: Withdrawing from the Paris Climate Agreement, Environmental Claims Journal, 29:4, 2017 p. 347.

57. Zhang, Y.-X., Chao, Q.-C., Zheng, Q.-H., et al., 2017. The impacts on global climate governance due to the U.S. dropping off Paris Agreement. Adv. Clim. Change Res. 8 (4).

OFICIALŪS PRANEŠIMAI IR DOKUMENTAI, SPAUDOS PRANEŠIMAI

1. 'A Review of EPA's Regulatory Activity During the Obama Administration: Energy and Industrial Sectors' (U.S. House of Representatives, 30 June 2016) <https://docs.house.gov/meetings/IF/IF03/20160706/105153/HHRG-114-IF03-Wstate-KavullaT-20160706.pdf>

2. "Presidential Executive Order 13783 of March 28, 2017, Promoting Energy Independence and Economic Growth," The White House (March 28, 2017), <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/presidential-executive-order-promoting-energy-independence-economic-growth/>

3. A New National Security Strategy for a New Era. December 18, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/articles/new-national-security-strategy-new-era/>

4. American Clean Energy and Security Act of 2009. <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/house-bill/2454>

5. Andrew Wheeler. A Better Way to Ensure Clean, Reliable Energy. August 21, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/articles/better-way-ensure-clean-reliable-energy/>

6. Clean Air Council, et al. v. E. Scott Pruitt. U.S. Court of Appeals for the D.C. Circuit 07/03/2017.

[https://www.cadc.uscourts.gov/internet/opinions.nsf/A86B20D79BEB893E85258152005CA1B2/\\$file/17-1145-1682465.pdf](https://www.cadc.uscourts.gov/internet/opinions.nsf/A86B20D79BEB893E85258152005CA1B2/$file/17-1145-1682465.pdf)

7. Daniel R. Coats, Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community, February 13, 2018, p. 16. <https://www.intelligence.senate.gov/sites/default/files/documents/osdcoats-021318.PDF>
8. Fact Sheet: U.S. Reports its 2025 Emissions Target to the UNFCCC. March 31, 2015 The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/03/31/fact-sheet-us-reports-its-2025-emissions-target-unfccc>
9. Findings from Select Federal Reports: the national security implications of a changing climate, May 2015, The White House. https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/National_Security_Implications_of_Changing_Climate_Final_051915.pdf
10. Integrating Climate Change into National Security Planning September 21, 2016 by Ambassador Susan Rice, Brian Deese. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/09/21/integrating-climate-change-national-security-planning>
11. Intergovernmental Panel on Climate Change, "Climate Change 2014: Impacts, Adaptation and Vulnerability; Summary for Policymakers;" Working Group II Contribution to the Fifth Assessment Report of the IPCC, https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/ar5_wgII_spm_en-1.pdf
12. National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018, Pub. L. No. 115-91 (2017).
13. National security implications of climate-related risks and a changing climate. 23 July 2015, the Department of Defense <https://archive.defense.gov/pubs/150724-congressional-report-on-national-implications-of-climate-change.pdf?source=govdelivery>
14. National Security Strategy of the United States, August 1991, www.fas.org/man/docs/918015-nss.htm
15. National Security Strategy, February 2015, The White House, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf
16. National Security Strategy, The White House, February 2015, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national-security_strategy_2.pdf.

17. Nobel Lecture by Barack H. Obama, Oslo, 10 December 2009. <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2009/obama/26183-nobel-lecture-2009/>
18. Paris Agreement. Paris, 12 December 2015. United Nations Treaty Collection. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en
19. President Donald J. Trump's State of the Union Address. February 5, 2019. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-state-union-address-2/>
20. President Donald J. Trump's State of the Union Address. January 30, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trumps-state-union-address/>
21. President Trump's Energy Independence Policy. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-trumps-energy-independence-policy/>
22. Presidential Memorandum -- Climate Change and National Security September 21, 2016 <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/09/21/presidential-memorandum-climate-change-and-national-security>
23. Presidential Message on America Recycles Day. November 15, 2018. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/presidential-message-america-recycles-day/>
24. Press Release, The White House, Obama Administration Announces Clean Energy Savings for All Americans Initiative, July 19, 2016, <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/19/fact-sheet-obama-administration-announces-clean-energy-savings-all>.
25. Remarks by President Trump at Signing of Executive Order on Energy and Infrastructure | Crosby, TX. April 10, 2019. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-energy-infrastructure-crosby-tx/>
26. Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy-independence/>
27. Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy-independence/>

28. Remarks by President Trump at Signing of Executive Order to Create Energy Independence. March 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/03/28/remarks-president-trump-signing-executive-order-create-energy>
29. Remarks by President Trump at the Unleashing American Energy Event. June 29, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-unleashing-american-energy-event/>
30. Remarks by President Trump in Joint Address to Congress. February 28, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-joint-address-congress/>
31. Remarks by President Trump to the 72nd Session of the United Nations General Assembly. September 19, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-72nd-session-united-nations-general-assembly/>
32. Remarks by the President at the United States Coast Guard Academy Commencement. May 20, 2015. White House Press Release, Available online at: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/05/20/remarks-president-united-states-coast-guard-academy-commencement>
33. Remarks by the President at University of California-Irvine Commencement Ceremony. June 14, 2014, The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/06/14/remarks-president-university-california-irvine-commencement-ceremony>
34. Remarks by the President on Climate Change. June 25, 2013, The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/25/remarks-president-climate-change>
35. Remarks by the President to the United Nations General Assembly. September 23, 2009, The White House <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-united-nations-general-assembly>
36. Secretary of Defense Speech. Conference of Defense Ministers of the Americas Oct. 13, 2014 <https://dod.defense.gov/News/Speeches/Speech-View/Article/605617/>
37. Statement by President Trump on the Paris Climate Accord. June 1, 2017. The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-trump-paris-climate-accord/>
38. Tanya Somanader. President Obama: The United States Formally Enters the Paris Agreement. September 3, 2016. The White House.

<https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/09/03/president-obama-united-states-formally-enters-paris-agreement>

39. The International Conference on the Relationship between Disarmament and Development. <https://www.un.org/disarmament/publications/library/disarmament-and-development/>

40. The National Security Strategy of the United States America, December 2017, The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905-2.pdf> p. 22.

41. Thomas Fingar, '2008 National Intelligence Assessment on the National Security Implications of Global Climate Change' (Washington dc: US Senate, House Permanent Select Committee on Intelligence and House Select Committee on Energy Independence and Global Warming, 2008).

42. U.S. Leadership and the Historic Paris Agreement to Combat Climate Change. December 12, 2015. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/12/12/us-leadership-and-historic-paris-agreement-combat-climate-change>

43. U.S.-Canada Joint Statement on Climate, Energy, and Arctic Leadership. March 10, 2016. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/03/10/us-canada-joint-statement-climate-energy-and-arctic-leadership>

44. United States and China Agree to Work Together on Phase Down of HFCs. June 08, 2013. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/08/united-states-and-china-agree-work-together-phase-down-hfcs>

45. US Department of Defense, '2008 National Defense Strategy' (Washington dc: Department of Defense, June 2008), p. 4, 5.

46. White House Office of Energy and Climate Change Policy. <https://www.revolvy.com/page/White-House-Office-of-Energy-and-Climate-Change-Policy>

47. WildEarth Guardians v. BLM. United States District Court for the District of Wyoming - Cheyenne Sep-15-2017 <https://www.ca10.uscourts.gov/opinions/15/158109.pdf>

ŽINIASKLAIDOS ŠALTINIAI, KITI INTERNETINIAI ŠALTINIAI

1. "G20 Leaders' Declaration: Shaping an Interconnected World", July 7–8, Hamburg. <http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-G20-leaders-declaration.pdf>

2. “United States Climate Alliance: States United for Climate Action,” U.S. Climate Alliance, <https://www.usclimatealliance.org>
3. A Historic Commitment to Protecting the Environment and Addressing the Impacts of Climate Change. The White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-record/climate>
4. Adam Liptak and Coral Davenport, ‘Supreme court deals blow to Obama’s efforts to regulate coal emissions’, New York Times (9 February 2016), <https://www.nytimes.com/2016/02/10/us/politics/supreme-court-blocks-obama-epa-coal-emissions-regulations.html>
5. Adam Lusher. Trump's new Nasa chief Jim Bridenstine a 'climate change denier' who could make 'terrifying' decisions, US senators warn. The Independent, 20 April 2018. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/james-bridenstine-nasa-climate-change-denier-donald-trump-ignoring-science-terrifying-launch-a8313966.html>
6. Adam Taylor. Why Nicaragua and Syria didn’t join the Paris climate accord. The Washington Post. May 31, 2017. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/05/31/why-nicaragua-and-syria-didnt-join-the-paris-climate-accord/?utm_term=.8ee2d71cbcd8
7. Ana Swanson & Brad Plumer, Trump Slaps Steep Tariffs on Foreign Washing Machines and Solar Products, The New York Times (Jan. 22, 2018), <https://www.nytimes.com/2018/01/22/business/trumptariffs-washing-machines-solar-panels.html>
8. Andrew C. Revkin, Shan Carter, Jonathan Ellis, Farhana Hossain and Alan Mclean On the Issues: Climate Change. The New York Times May 23, 2012 <https://www.nytimes.com/elections/2008/president/issues/climate.html>
9. Ashley Parker, On a Largely Ceremonial Day, Trump Revamps the White House Website and Takes a Few Executive Actions, The Washington Post (Jan. 20, 2017), <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2017/01/20/moments-after-taking-the-oathpresident-trump-transforms-white-house-website/>
10. Associated Press, EPA Chief: Carbon Dioxide not Primary Cause of Global Warming, L.A. TIMES, Mar. 9, 2017, <https://www.latimes.com/politics/washington/la-na-essential-washington-updates-1489078393-htmlstory.html>
11. Aubrey Menarndt and Luke Menard. Taking the Temperature on the Environment Feb. 1, 2018. <https://www.newamerica.org/weekly/edition-192/trumps-environment/>

12. Aubrey Menarndt, Luke Menard. Evaluating the Environmental Impacts of Trump's Presidency. Pacific Standard. Feb 6, 2018 <https://psmag.com/environment/trumps-impact-on-the-environment>
13. Brady Dennis & Chris Mooney, Trump Taps Climate Skeptic for Top White House Environmental Post, The Washington Post (Oct. 13, 2017), <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2017/10/13/trump-taps-climate-skeptic-for-top-white-house-environmental-post/>
14. Brady Dennis & Julie Eilperin, How Scott Pruitt Turned the EPA into One of Trump's Most Powerful Tools, The Washington post (Dec. 31, 2017), https://www.washingtonpost.com/national/health-science/under-scott-pruitt-a-year-of-tumult-and-transformation-at-epa/2017/12/26/f93d1262-e017-11e7-8679-a9728984779c_story.html?utm_term=.aff36ef3d8e6
15. Brady Dennis & Juliet Eilperin, White House Withdraws Controversial Nominee to Head Council on Environmental Quality, The Washington Post (Feb. 4, 2018) <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2018/02/03/white-house-to-withdrawcontroversial-nominee-to-head-council-on-environmental-quality/>
16. Cary Funk & Brian Kenedy, Politics of Climate: Public Views on Climate Change and Climate Scientists, Pew Research Center October 4, 2016 <https://www.pewresearch.org/science/2016/10/04/public-views-on-climate-change-and-climate-scientists/>
17. Chris Cillizza. Trump administration climate change report is dead wrong, says Trump administration. CNN November 28, 2018, <https://edition.cnn.com/2018/11/27/politics/donald-trump-climate-change-report/index.html>
18. Chris Mooney, What it would really mean if Trump pulls the U.S. out of the Paris Agreement, The Washington Post, November 9, 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2016/11/09/what-it-would-really-mean-if-trump-pulls-the-u-s-out-of-the-paris-climate-agreement/>
19. Climate Mayors. "Cities adopt the Paris Climate Agreement goals," <http://climatemayors.org>

20. Coral Davenport and Kendra Pierre-Louis. U.S. Climate Report Warns of Damaged Environment and Shrinking Economy. The New York Times, Nov. 23, 2018 <https://www.nytimes.com/2018/11/23/climate/us-climate-report.html?module=inline>
21. Coral Davenport, 'Trump Lays Plans to Reverse Obama's Legacy'. The New York Times, 22 March 2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/21/climate/trump-climate-change.html>
22. Coral Davenport. Top Trump advisers are split on Paris Agreement on climate change. New York Times, 2017, March 2. <https://www.nytimes.com/2017/03/02/us/politics/climate-change-trump.html>
23. Coral Davenport. Trump Administration's Strategy on Climate: Try to Bury Its Own Scientific Report. The New York Times, Nov. 25, 2018 <https://www.nytimes.com/2018/11/25/climate/trump-climate-report.html>
24. Dan Merica. Trump Dramatically Changes US Approach to Climate Change. CNN, March 28, 2017, www.cnn.com/2017/03/27/politics/trump-climate-change-executive-order/index.html
25. Darren Samuelsohn, Climate bill needed to 'save our planet,' says Obama. February 25, 2009 The New York Times. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/cwire/2009/02/25/25climatewire-emissions-bill-needed-to-save-our-planet--oba-9849.html?pagewanted=print>
26. Dylan Matthews. "Donald Trump Has Tweeted Climate Change Skepticism 115 Times. Here's All of It." Vox, 2017 June 1. <https://www.vox.com/policy-and-politics/2017/6/1/15726472/trump-tweets-global-warming-paris-climateagreement>
27. Donald Trump tweet 19 Oct 2015 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/656100109386674176>
28. Donald Trump tweet 20 Jan 2019 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1086971499725160448>
29. Donald Trump tweet 21 Nov 2018 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/1065400254151954432>
30. Donald Trump tweet 28 Dec 2017 Twitter @realDonaldTrump <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/946531657229701120>
31. Donald Trump would 'cancel' Paris climate deal. 27 May 2016 The BBC. <https://www.bbc.com/news/election-us-2016-36401174>

32. Emily Holden. Trump State of the Union speech: what climate change experts say. 6 Feb 2019. The Guardian. <https://www.theguardian.com/environment/2019/feb/06/trump-state-of-the-union-climate-change>
33. Energy & Environment. The White House. <https://www.whitehouse.gov/issues/energy-environment/>
34. Environmental Groups Sue Trump Administration over Proposed King Cove Road in Alaska, The Washington Times January 31, 2018, <https://www.washingtontimes.com/news/2018/jan/31/environmental-groups-sue-trump-administration-over/>
35. Eric Bradner. „Obama defends his legacy on Twitter“. CNN, January 2, 2017, www.cnn.com/2017/01/01/politics/obama-tweets-legacy/
36. Eric Wolff, “Energy Department climate office bans use of phrase ‘climate change’“, Politico, March 29, 2017 <https://www.politico.com/story/2017/03/energy-department-climate-change-phrases-banned-236655>
37. Erik Kirschbaum, As Trump Administration Touts Coal at U.N. Gathering, U.S. Cities and States Target Climate Change, L.A. TIMES Nov 17, 2017, <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-germany-climate-change-20171117-story.html>.
38. Frank Bajak, Chile-Haiti Earthquake Comparison: Chile Was More Prepared, The Huffington Post, February 27, 2010, http://www.huffingtonpost.com/2010/02/27/chile-haiti-earthquake-co_n_479705.html
39. Glenn Kessler and Michelle Ye Hee Lee Fact-checking President Trump’s claims on the Paris climate change deal. June 1, 2017. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/wp/2017/06/01/fact-checking-president-trumps-claims-on-the-paris-climate-change-deal/?utm_term=.5e1faa152685
40. Glenn Kessler, Salvador Rizzo and Meg Kelly. President Trump has made 6,420 false or misleading claims over 649 days. The Washington Post, November 2, 2018, https://www.washingtonpost.com/politics/2018/11/02/president-trump-has-made-false-or-misleading-claims-over-days/?utm_term=.31ac66f32d4e
41. Heather Haddon. Donald Trump: ‘I Don’t Believe in Climate Change’. Sep 24, 2015, The Wall Street Journal. <https://blogs.wsj.com/washwire/2015/09/24/donald-trump-i-dont-believe-in-climate-change/>

42. Helene Cooper. Obama Says He'll Push for Clean Energy Bill. June 2, 2010. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2010/06/03/us/politics/03obama.html?hpw>
43. Hogan Lovells. LNG exports—A rare case of policy continuity from Obama to Trump. 8 May 2017. <http://ehoganlovells.com/cv/3b3f8f2fb9130ff94bb78c9f60c9a96cd99be774>
44. Jean Chemnick, Trump Drops Climate Threats from National Security Strategy. December 19, 2017 ClimateWire <https://www.scientificamerican.com/article/trump-drops-climate-threats-from-national-security-strategy/>
45. Jeremy Berke. NASA's administrator says he switched his position on climate change because he 'read a lot'. Businessinsider Jun. 6, 2018. <https://www.businessinsider.com/nasa-administrator-believes-in-climate-change-because-he-read-a-lot-2018-6>
46. Joe Scarborough et al., ‘Trump: We Need Clear Air, CleanWater’ (MSNBC, 30 November 2015) www.msnbc.com/msnbc-news/watch/trump-we-need-clean-air-clean-water-576202307582
47. Joui Chan. Social Media Politics: How the Trump Presidency is Shaping Twitter. <https://www.linkfluence.com/blog/social-media-politics-how-trump-is-shaping-twitter>
48. John Abraham, “Barack Obama is the First Climate President” The Guardian, November 2, 2016, <https://www.theguardian.com/environment/climate-consensus-97-percent/2016/nov/02/barack-obama-is-the-first-climate-president>
49. John Broder, “‘Cap and trade’ loses its standing as energy policy of choice’, New York Times (25 March 2010), <http://www.nytimes.com/2010/03/26/science/earth/26climate.html>
50. Jon Huang and Finn Cohen. President Obama’s 2012 State of the Union address. The New York Times, 24 January 2012, <http://www.nytimes.com/interactive/2012/01/24/us/politics/state-of-the-union-2012-video-transcript.html>
51. Julian Borger, “Trump drops climate change from US national security strategy,”The Guardian,December 18, 2017, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/18/trump-drop-climate-change-national-security-strategy>
52. Keith Wagstaff. Obama warns climate change is ‘serious threat to global security’, 20 May, 2015, NBC NEWS. <http://www.nbcnews.com/science/environment/obama-warns-climate-change-national-security-risk-n361906>
53. Kevin Eber. President's Budget Draws Clean Energy Funds from Climate Measure. March 5, 2009 RenewableEnergyWorld.

<https://www.renewableenergyworld.com/articles/2009/03/presidents-budget-draws-clean-energy-funds-from-climate-measure.html>

54. Kim Bhasin and Polly Mosendz. Patagonia and the Big Business of Fighting Trump. December 8, 2017, Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-12-08/patagonia-and-the-big-business-of-fighting-trump>

55. Maria Caspani. More Americans view climate change as 'imminent' threat: Reuters/Ipsos Poll. December 13, 2018. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-climate-change-usa-poll/more-americans-view-climate-change-as-imminent-threat-reuters-ipsos-poll-idUSKBN1OC1FX>

56. Maria Julia Trombetta. The Securitization of the Environment and the Transformation of Security, p. 9. http://www.eisa-net.org/eisa-net.org/be-bruga/eisa/files/events/turin/Trombetta_the_securitization_of_the_environment_and_the_transformation_of_security.pdf

57. Obama's 2013 State of the Union Speech: Full Text. Feb 12, 2013, The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2013/02/obamas-2013-state-of-the-union-speech-full-text/273089/>

58. Oliver Milman, Trump's Transition: Sceptics Guide Every Agency Dealing with Climate Change, The Guardian (Dec. 12, 2016), <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/12/donald-trump-environment-climate-change-skeptics>

59. Philip Gass, John Drexhage. Environmental Policies under an Obama Administration: Is Change in the Air? February 2009 Air & Waste Management Association, p. 2. https://www.iisd.org/sites/default/files/publications/special_feature_enviro_policy.pdf

60. Philip Seib. Donald Trump, Twitter Master. Dec 1, 2017, USC Center on Public Diplomacy <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/donald-trump-twitter-master>

61. Pravda Bangladesh, Climate change in southwest Bangladesh <http://pravdabangladesh.wordpress.com/climate-change-in-southwest-banglades>

62. President Obama's 2014 State of the Union address. Jan 28, 2014, CNN. <https://edition.cnn.com/interactive/2014/01/politics/sotu-speech-transcript/index.html>

63. President Obama's State of the Union Address. Jan. 27, 2010, ABC News. https://abcnews.go.com/Politics/State_of_the_Union/state-of-the-union-2010-president-obama-speech-transcript/story?id=9678572

64. Rebecca Harrington. Here's what the US actually agreed to in the Paris climate deal. Jun. 1, 2017, Business insider. <https://www.businessinsider.com/what-did-us-agree-to-paris-climate-deal-2017-5>
65. Renewables 2017, International Energy Agency (Oct. 4, 2017), <https://www.iea.org/publications/renewables2017/>
66. Sanya Jain. Twitter heats up after Donald Trump exits Paris climate agreement. June 02, 2017 NDTV. <https://www.ndtv.com/offbeat/twitter-heats-up-after-donaldtrump-exits-paris-climate-agreement-1706926>
67. Sara Reardon, Jeff Tollefson, Alexandra Witze & Erin Ross US science agencies face deep cuts in Trump budget. 16 March 2017 Nature. <https://www.nature.com/news/us-science-agencies-face-deep-cuts-in-trump-budget-1.21652>
68. Steven Mufson. Rick Perry just denied that humans are the main cause of climate change. The Washington Post June 19, 2017 https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2017/06/19/trumps-energy-secretary-just-denied-that-man-made-carbon-dioxide-is-the-main-driver-for-climate-change/?utm_term=.5a478e82e660
69. Taegan Goddard, Pruitt Says God Justifies His Environmental Policies, Political Wire (Feb. 24, 2018), <https://politicalwire.com/2018/02/24/pruitt-says-god-justifies-environmental-policies/>
70. Timothy Gardner. U.S. on verge of lifting 40-year oil export ban, Reuters December 16, 2015, <https://www.reuters.com/article/us-usa-oilexports-idUSKBN0TZ1QZ20151216>
71. U.S. Chamber of Commerce. Sue and Settle: Regulating Behind Closed Doors. March 6, 2018 www.uschamber.com/report/sue-and-settle-regulating-behind-closed-doors
72. Valerie Richardson. White House defends Obama evading Senate on Paris climate deal. The Washington Times. August 29, 2016. <https://www.washingtontimes.com/news/2016/aug/29/obama-will-bypass-senate-ratify-paris-climate-acco/>
73. Valerie Volcovici. U.S. coal companies ask Trump to stick with Paris climate deal. April 5, 2017 Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-coal/u-s-coal-companies-ask-trump-to-stick-with-paris-climate-deal-idUSKBN1762YY>